بولود قره چورلو
سهند

سئچیلمیش شعیرلر

طالعیمه سن باخ!

دردلر
اورگیمده قالانیب،
قالاق - قالاق.
بئله گئتسه اگر،
بو بالاجا چاناق
پرم - پرم اولاجاق.

بیر درد بیلن آختاریرام،
بیر ائشیدن آختاریرام.
دییه‌بیلم دردلریمي،
سؤیله‌یه بیلم کدریمي.
بیر آچا بیلم صاندیغي،
تؤکه بیلم پامبیغي.

دئمیشلر:
اورك سوفره دگیل
هر گله‌نین قارشیسینا آچاسان
لاکین، اینان
من،
سوفره‌دن ده آچیق
سینه‌مي آچماق ایسته‌ییرم
بو سوفره‌نین دؤوره‌سینه
بوتون عالمي ییغماق ایسته‌ییرم.

قوناقلیق اوچون یوخ،
دده‌مه احسان اوچون یوخ،
یئدیگیم تاتوراني،
ایچدیگیم ذققومو،
هامیلارا دادیزدیرماق اوچون
هامییا گؤستریب تانیتماق اوچون.
دردیمي، آجیمي.
آخي بیلیرسن من کیمم؟
من دیلي-آغزي قیفیللي دردلییم.

اورگیم بیر ذره قایغي،
بیر ذره محبت اوچون
افیل-افیل اسیر،
اینانین،
مني اؤلدورمور یانغي،
بیرجه ذره عدالت اوچون،
جان وئریرم، دردیمي قانین!
سؤزومه اینانین!
بیلیرسیز نییه،
من اؤز دوغولدوغوم ائوده،

اؤز آنا دیاریمدا،
آتا - بابا اولاریمدا،
یادام، یاد!
شیرینیني
یادلار قوینونا بوراخمیش
فرهادام، فرهاد!

طالعیمه سن باخ!
دوشونجه‌لریم یاساق.
دویغولاریم یاساق.
کئچمیشیمدن سؤز آچماغیم یاساق.
گله‌جگیمدن دانیشماغیم یاساق.
آتا-بابامین آدین چکمگیم یاساق.
آنامدان آد آپارماغیم یاساق.
بابا دیاریم ایسه
پیدراق، پیدراقدیر.
بیلیرسن؟
آنادان دوغولاندا بئله
اؤزوم بیلمییه-بیلمییه
دیل آچیب دانیشدیغیم دیلده،
دانیشماغیم دا یاساق ایمیش، یاساق!

قوربانیمي قبول ائله آراز!

صمد!
نه یازیم صمد؟!
دنلي خرمنیمین یانماسین یازیم؟
سرین سو کوزه‌مین جالانماسین
یازیم؟
داغلي سینه‌مین آلوولانماسین یازیم؟
من سنه نه یازیم صمد؟

حسرتیمي کیم یاخاجاق؟
گؤز یاشیما کیم باخاجاق؟
آراز؟..
یئنه ده آخاجاق!
صمــد!

کیمي چاغیریم؟
نه قدر باغیریم؟
صمه...د!

سؤیله منه، سؤیله آراز!
نه دن بیزله اولدون بئیله آراز؟
کسدین ایکي قارداش آراسین،
آلدین موغانین ساراسین،

بوغدون ائليمين دگرلي بالاسين!
بسدير!
بس...دير!
قوربانيمي قبول ائله آراز!

دوشونمك

دوشونورم،
دوشوننميرم.
سانكي ايستەييرم دوشونم،
دوشوننميرم.
دويغولاريم قول ـ بوداقدير.
دوشوننميرم.
بيليرسن نييه؟
دوشونمك ياساقدير.

نه ائديم،
هارا گئديم؟
يئر اوزو بوزدو، قاردي.
دؤرت چئورم ديواردي.
ديوارلار قاف داغي
بايير دا كؤپك وار
گؤزلري قان چاناغي.

قاپيلار قاپانيب،
خندقه سو باغلانيب،
هاراي، هاراي،
نه اولدوز وار، نه آي،
تكم، تك.
نه يار ـ يولداش قاليب،
نه كؤمك.
يئر ـ گؤي باش آتيب، ياتيب،
آياقلارا قارغي باتيب.

سحرين آغ چاديري
پولوكلويه دوغرانيب،
قارا نفته بولانيب،
قالاق ـ قالاق قالانيب.

واي، ايندي چاخماق چاخاجاقلار،
اود ووروب، مني ياخاجاقلار.
قوي بيدير ـ بيدير بيدارلانيم،
قوي قنارەيه آسلانيم،
قوي شيشه تاخيليم،
قوي يانيم ـ ياخيليم.

اودومدان آلوو قالخا،
گؤرنلر گؤره، باخا،
گوذرانیمي ائشیدەلر
ائشیدیب دوشونەلر:
«اینسان یاخیرلار»
غافیلدان بیر سس باغیریر،
دییەسن مني چاغیریر:
- هئي ....
ائي بابا ...... ائي ....
نه قویوب، نه آختاریرسان،
تیکانلیق سوواریرسان،
«دوشون» گؤر نه واختدیر؟!

غافیلدان داها بیر سس باغیریر
مني یوخ، سسي چاغیریر:
- هئي ....
نه دئدین؟!
نه سؤیلەدین؟!
«دوشونمك»؟!
یوخ - یوخ!

باش آپارما چوخ!
یاساقدیر - یاساقدیر.
تهران 24 بهمن 1338

مدینه فاضیله

ناغیللاردا ائشیتدیگیم
«تولو قوشو»
بؤیوموش!

مني آرخاسینا آلاجاق،
قانادلاناجاق،
قاف داغین آشاجاق،
آپاراجاق مني
چیخاراجاق مني تعریفیني سینەلردن، سینەلره
دینلەدیگیم،
نرەده اولدوغونو
بیلمەدیگیم،
هارالارا، هارایا
«مدینة فاضله»
دئییلن دیارا.

اورگیم تلسیر،
افیل - افیل اسیر،
هایدي،

پولاد قانادلي قوشوم،
گئجیکمه، آمان!
آچ قانادلارووي،
اولدوزلان.
هئچ زامان، هئچ زامان،
آنامدان آز سئومه‌دیگیم،
قوینوندا سئوینمه‌دیگیم،
دیاریمدان، اولاریمدان
قوپارمني،
قوپارمني، آپارمني،
آرزولاریمین آبیده‌سینه،
سعادتین زیروه‌سینه.
آپار گؤروم
تیکیب، یارادیب، باش اوزادا بیلمییه‌جك،
پیشریب، دوشوروب، دادا بیلمییه‌جك،
زحمته، محنته گلنده،
قلمدن یاییلمایان،
نعمته، راحته گلنده سایيلمایان،

فلاکته سون قویاسي اینسان.
نئجه حلال سوفره‌سیني قارشیسینا آچیر،
نئجه الي قاباري، آلین تري ایله،
قازاندیغي یاغلیسي‌ني، یاوانیني
قاباغینا قویور،
نئجه اودور؟

آپار گؤروم بیرده
گونده‌لیك شرفلي چالیشماسیندان سونرا،

قابار الیله، حلال امگیله
تیکدیگي ائوده، ائوجیکده،
نئیله‌ییر، نئیله‌ییر،
نئجه قولون ـ قیچین اوزادیر،
نئجه دینجَلیر.
نئجه، نئجه،
یورغونلوغونو جانیندان چیخاردیر؟

آپارمني گؤروم،
یارادیلیشیندان توتدو،
هر آیاغین گؤتوروب قویماسینا قدر،
وارلیغینا موطلق بیر «جبر»
حاکیم اولان،
هله‌لیکده،
بنده‌لیك زنجیرلریني قیرابیلن
اینسان!
نئچه، نئچه کمالین
«ایختیار» بویدا
یوکسك زیروه‌سینه چاتماغا
جان آتیر،
چاتا بیلمیر، یا چاتیر؟

قصرلرین،
سرایلارین،
مال ـ ماتاح دولو بازارلارین،
یئیینتي، گئیینتي،
قیسا دئسك
«ثروت، احتیشام»
گؤروب، گؤرمه‌مك،
مني ماراقلاندیرماییر.
بو کیمي شئیلرین
اولوب، اولماماسي اصلا،
ایچیمي قاندیریب، آندیرماییر.

من اینسان گؤرمگه تلَسیرم،
دوشونورسن؟ اینسان!
اؤزلوك، اؤزگه‌لیك حدّ ـ سدّیني آشیب،
اوجالارا، اوجالارا دیرماشیب،
اؤزونو هامیلار،
هامیلاري اؤزو کیمي، گؤروب بیلن
اینسان!

حسرت

دونن اوغرون باخیشلاریم،
دره ـ دره آیاقلارین،
قارا هیلال قاشلارینین
آلتین، اوستون گزدي گلدي.

آل ایناقدان اؤنلوك آسان،
ایکي قولدور جان آلانین،
آرخاسیندا یایي گؤروب،
جاندان الین اوزدو گلدي.

دار آغزیندا آب حیات،
چشمه‌سیني گؤردو کئچدي.
سوسوزوندان دیلي چیخدي،
بیر قورتوم دا ایچنمه‌دي.

سینه‌سینده قوشا ـ قوشا
تر شاماما باش وئرمیشدي.
لاکین، باغلي یاخاسینین
چپریندن کئچنمه‌دي.

او، گول اوزلو، گوندوز اوزلو،
شن باهارین، گوللو یازین،
نشئه‌سیندن، نفسیندن،
ذؤوق و صفا آلانمادي.

مین عاشیقلي، یاراشیقلي،
اوجا بویلو سرو نازین،
کؤلگەسینده بیر آن بئله،
دینجلمگه قالانمادي.
بیردن ـ بیره کؤنول قوشو
قفسیندن اوچدو، گئتدي.
قانادلاندي، هاوالاندي،
اولوروندان، یوواسیندان.

آن ایچینده اوزاقلاندي،
اولدوزلاندي، گؤزدن ایتدي.
بیرده گؤردوم سسي گلیر
تئللرینین آراسیندان.

دئدیم آمان، کؤنول آمان
هر توکوندن بیر تور قوروب
ایلیشرسن، ییخیلارسان
جلەسینه، دوزاغینا.

دئدي: یازیق، هایاندایدین
قانادیما مین اوخ ووروب
جان آتیرام؛ جان وئررکن،
باش قویماغا قوجاغینا.

قارا یازي شاعیر

پرستاریم،
شفقت باجیم،
بري گلگیل.
من خستەخانایا گیررکن،
اوزادیلیرکن تخت اوستە،
سنه دئدیلر: بو خستە،
عصریمیزین بؤیوك شاعیرلریندن بیریدیر
بئله دگیل؟

اگنیندەکي آغ خالات تك
تمیز اولان او مهریبان اورگینله
سن دینلەدین بو تانیتماني
چونکو، سؤزلرینه موطلق اینام بسلەدیگین
اؤزونه درین حؤرمت قویدوغون
ان بؤیوك حکیم ایدي
بو سؤزون سؤیلەیەني.
سن بو سؤزه ایناندین مهریبان قیز.
خستەوي محبتله، حؤرمت ایله قورودون.

یادیگار ساخلاماقچین،
بیر شعر ده اوندان دیله‌دین.
اؤلومون فیرتانالي دنیزینده بوغولانلارا،

اومود ماياغي كيمي گؤرونن اولدوز،
منه قولاق آس،
گل، ايندي سنله،
بو «بؤيوك» شاعيردن دانيشاق:
او، سنين
پاك محبتلريني ايتيرمييه‌جك.
سنه اورگيندن جوشان بير شعرده يادیگار وئره‌جك.
سن اونون وئرديگي شعري
ايمتينانلا آلاجاقسان،
ايفتيخار و هيجانلا بير چوخلارينا دا اوخوياجاقسان.

طيفيل قيز!
كيمسه سنين بو «بؤيوك» شاعيريوي
تانيمایاجاق!
يازديقلاريني دا نه سن، نه ده اؤزگه‌لري
اوخومایاجاق!
سنه اونون آديني،
باشقا آدامدان داها ائشيتديگيني
سؤيله‌يه‌جك كيمسه‌نه
بو ايسه سنه،
بير سيرّ، بير موعمّا اولاجاق، شوبهه‌سيز:
«- آخي بونو منه دانيشان حكيم،
يالان دانيشان آدام دگيل، هرگيز!»

بير داها قولاغيوي منه گتير،
سني راحاتلاييم زاواللي قيزيم!
سنين او ايناندیغين حكيم،
يالانچي دگيلدير، هرگيز!
بو « قارا يازي « شاعيرين آنجاق،
آدي دا، اؤزو ده،
شعري ده، سؤزو ده،
دانيشدیغي ديلينه گؤره،
ياساقدير، ياساق!

شرقين آخشامي

آخشامين سوپورگه‌سي
آغاجلارين كؤلگه‌سين،
يوللاردان سوپوروردو.

مغربين لول گؤزلري
ازل دنيز رنگلي ايدي.

ورملەمیش مشریقین
قانلي توپورجگیندن
دنیزین رنگي دؤندو.

شرقه دوغرو یوروین،
گمینین یئلکنینه
بیر کلّه رسیملنمیش
مقّاره گؤزلرینین
هر بیري مین آدامجیل
اژدهانین یوواسي.

گونش،
بو گزەینتي،
بو مین اوزلو سلیطه
ساللانیر، جومور گئدیر
اوزاق داغلار دالینا
قاش ائلەییر،
گؤز وورور
یئني اویناشینا!

مغربیین سحري ایدي،
شرقین آخشامي ایدي.

الده قاییرما چیچکلر

آلتونلوجا ناخیشلي،
آغ گولداندا بیر دسته.
الده قاییرما «چیچك»
قویولموش میزین اوسته.

یام ـ یاشیل یارپاقلاري
آغ، قیرمیزي، بنفشه،
نه سو، نه قایغي ایستر
عارسیز ـ عارسیز، تپ ـ تزه!

اوزون ایللر گئچسەده
دوروب یاشایاجاقلار.
ریاکار طراوتله،
هلەده قالاجاقلار.

کیمسه نه دئییر، دئسین،
نه سؤیلەییر، سؤیلەسین.
یوخ!
نه سوسوزوندان اؤلن،
نه عطیر ساچا بیلن،
بو پلاستیکلري من

چیچك سانا بیلمیرم.

من بزك ـ دوزكلري،
گؤزلليك سانانمیرام.
گؤزلليكدن نه رنگه،
نه شكله آلدانمیرام.

نه سئون، نه سئویلن،
نه اوموب كوسمك بیلن،
نه یاشاماق آنلایان،
نه ده كي، اؤلمك بیلن.

جانسیز تؤرتوكونتولر،
گول‌مو، چیچك‌مي اولار؟
گول كمالدیر، حیاتدیر،
هم آچار، هم ده سولار!

بو، گول دگیل، اؤلومدور،
آلدانیشدیر، دهشتدیر.
یوخ، اونا اؤلوم دئسم،
اؤلومه اهانت‌دیر.

اولسون! اؤلومده سولماق،
چورومك دهشتي وار.
ولاكین توخوم اولماق،
جوجرمك قوّتي وار.

نه قیزاریب سارالماق،
نه آچیلماق، نه سولماق،
نه اوتانیب، قیپچینماق،
محبت تانیماماق
گولمك بیلمه‌ینلرده
قحبه‌لیك صیفتي‌وار.

تهران 53/1/13

كلمه‌سیز سؤزسوز شعرلر

ایگیرمي ـ اوتوز ایل اول،
(ووروشما ایللرینده)
بؤیوك بیر شاعیر یازدي:
موحاریبه بیتركن،
اؤلدورولن سون عسگر،
دهشتلي‌جور یازیقدیر.
من، او یازیق عسگر،
اولماغي دیله‌ییرم.

او گون سرحدلر آشان،
بو شعر، بو نجیب دیلك،
اینسان سئور بیر قلبین
ایستگي، آرزوسو ایدي.

دونن جریده‌لرده،
بیر شعرده اوخودوم.
ایکي ویتنامليِ‌نین،
کلمه‌سیز، سؤز سوز
شعرین:
«بوگون ایکي ویئتکونگ پارتیزاني، اؤزلرینه پارتلاییجي ماده‌لر باغلاییب، سایقونون ان بؤیوك موهومّات‌آنبارینا سوخولوب، اؤزلري پارچا ـ پارچا اولماقلا برابر، مینلر تون موهومّاتي اودا چکدیلر. پارتلاییشلار هله ده شدتله دوام ائدیر.»

هامان نومره قزئتده،
داها بیر خبر ده وار:
«ویتنام باریش موقاویله‌نامه‌سيِ‌نین اوچ گونه قدر
ایمضالانماسي گؤزله‌نیلیر.»
نه قدر گؤزلدیر،
نه قدر سحر ائدیجیدیر،
نه قدر «شعـر»دیر،
آدسیز ـ سانسیز شاعیرلرین یازدیغي
کلمه‌سیز، سؤز سوز شعرلر!

اولماز!
ویئتنام حماسه‌سي،
اینسان حماسه‌سي،
سؤز و کلمه ایله یازیلماز!

نه قدر بؤیوك،
نه قدر عولويِ‌سن، ائي اینسان!
رذالته قاپیلارکن شئیطان،
فضیلته اوغرارکن،
ایلاهي بویدا، ال چاتمازسان!

گیلئی‌لیک

ـ سني «بولود» سانیردیم.
چؤللره یاغار اولسان
قورو، سوسوز کوللاري،
یاشاردیب گؤیردرسن.

بیر گون ده باخیب سني،
قارا نفت کیمي گؤردوم!

اولسون
نفت ایشیقلیقدیر
چیراغلارا تؤکولسه،
کومالار ایشیقلانار.

بولوتلاردا نفت کیمي،
توتولوب قارالماسا،
یاغیب تؤکوله بیلمز.
آیدینلیغا چئوریلمز.

بیر هامي هامي بیر

بیري یاریيا بؤلدوم
یاریني دا یاریيا
یئنه، یئنه،
یئنه‌ده ...

یاریلاردان هر یاري
حسابسیز یاریلارین
بیري و بوتونو ایدي!

بیرین اؤزو، هامي ایدي
و هامي،
حدسیز ـ حسابسیز بیرلر!

تهران - 1351

سفر

سئل آخیشلي بیر آخین
حسابسیز لحظه‌لري،
بیر به بیر اؤتوب کئچیر.
دنیزي ابدیت.

ساحیلسیز کهکشانلار
هر بیر آني
تامسیز آنلار بویوندا آنلار ...

بیر اولدوز پاریلداییر
سؤنوب یا هله قالیر
سؤنرسه ده سؤنه‌جك
سؤنسه ده سؤنمیه‌جك

پاریلتي موسافیردیر
هر سؤنوشو بیر کؤچوش
هر پارلاییش بیر قونوش.

یول اوزونلاردان اوزون
مقصد اوزاقدان اوزاق
چاتاجاق، چاتمیاجاق؟
باتاجاق، باتمیاجاق!

صبیر داشي

«صبیر داشي».
بو سؤزوده سؤزلریمین چوخو کیمي
من آنامدان ائشیتمیشم.
اینسانین قوپاري آنالیق باغي،
ایلك مکتبي آنا قوجاغیدیر.
هئـ....ـي آنالیق دونیاسي ...
آنانین سسي ...
اینجي دولو صدف سینه‌سي ...
باشیمي تؤوشك دؤشونه قویدوغوم آنلار ...
ائشیتدیگیم حکمتلي داستانلار ...
هئـ...ـي ....
او منه
قارا باختین،
فاجیعه‌لي طالعي‌نین،
اینده سارسیلان آناسیز بیر قیزین
اورگیني »صبیر داشي»نا آچدیغیني،
«صبیره صبیر داشي، من دئییم، سن صبیر ائله» -
دردیني سؤیله‌دیگیني
قارا داشدان یاردیم دیله‌دیگیني سؤیلردي.
نه بیلیم؟
بلکه ده یازیق آنامین
افسانه‌وي دونا گئیدیردیگي
«صبیر داشي»یندان مقصدي من ایمیشم؟!
یوخ!
بو داستاني آناسیندان ائشیتدیگیني سؤیلردي او.
آناسي‌دا اؤز آناسیندان
اولسون...
اولا بیلیرکي، هر تؤره‌ین نسیل
قاباقکیلارین »صبیر داشي» اولسون.
صبیر ... صبیر...
آخي نه قدر ...، نئچه عصیر؟...

من صبیر ائله‌مك ایسته‌مه‌دیم،
بلکه ده صبیر ائده بیلمه‌دیم.

آخي سايين ـ حسابين بيلمه‌ديگيم نسيللرين،
اينسانين يادينا گلمز ايللرين
صبيري، دؤزومو
منيم خيرداجا باغريما
داراشليق سينه‌مه دولموشدو!...

ائشيديردیم:
مندن قاباق، مندن ايراق،
آيري ـ آيري ديارلاردا
صبيري- دؤزومو داشانلار وارديلار.
يئنه ائشيتميشديم:
اينسانليق آدينا لکه
اينسان حياتينا تهلوکه اولان
يارامازليقلارلا
دوروشانلار، چوروموش نيظاملاري داغيدانلار،
يارلي ـ ياراشيقلي حيات قورانلار وار دونيادا.

وحي‌ين ، ايلهامين حياتدان آلان
آللاهسيز بير «پيغمبر»
بو يولون، بو مذهبين
رهبريدير ـ دئديلر.
جان آتديم،
آختارديم »قرآن»نين تاپديم.
اوخودوم كلمه ـ كلمه
سطير ـ سطير،
واراق ـ واراق ...
دائما فيكرينه دالديغيم،
هر ياندان سوراغيني آلديغيم،
سين ـ سين آختارديغيم
فضيلت دونياسي‌نين،
سعادت رؤياسي‌نين
نيشانالارين اوندا تاپديم.
غريبه ديلده يازيلميشدي بو «قرآن»

آغ، قارا، ساري،
عرب، تورك، عجم،
روس، فيرانسيز،
ساوادلي، ساوادسيز
دونيانين هر بئش قطعه‌سينده
آمريكادا، آوروپادا،
هيندوستاندا، چينده
اوخويا بيلردي اونو هامي.

چوخ قيسا،
چوخ دا آيدين‌ايدي سؤزلري.
واقعده آيدين ايدي سؤزلري.
واقعده بير كلمه، تكجه بير: اگر
هر كسين امگي اؤزونه وئريلسه
كيمسه‌نين حقيني دارتيب آلماسا كيمسه،

دونیادا سامانسیزلیق اولماز،
فلاکتدن، رذالتدن ایز ـ اثر قالماز.

بونونسا بیرجه یولو وار دئمك:
دونیادا، یئر اوزونده
حقسیزلر چالیشیب آج یاتانلارلا
بیرلشسین گرك!

من ده سسیمی اوجالتدیم،
دونیادا اوجالان سسلره قاتدیم.
هاراي چکدیم، هاي سالدیم،
هر یاندان باشیما توپلاندي منیمکیمیلر،
صبیري، دؤزومو توکننلر ـ
«صبیره صبیر داشلاري»!
خوشلوقلا اولمادي.
بیزي سایماق ایستەمەدیلر
بابامین ایچیني یئیب،
قاباغینادا شیلتاق ائدنلر.
توشلوق ائلەدیك،
عوصیان بوروسون چالدیق،
آجي ـ آجي زققوملاري
باده یئرینه ایچدیك،
عؤمروموزدن، جانیمیزدان کئچدیك،
چوخ اؤلدوك، آز اؤلدوردوك.
بیر یئرده سینیدیق،
بیر یئرده غالیب گلدیك،
بیز تندیرین هیسلي یئرینه یاپیلدیق
تتوزلادیق، کوت گئتدیك،
باشیمیزا نەلر گلدي، نەلر ....
دؤنرگەمیز دؤندو،
اوجاقلاریمیز سؤندو.
دال بویونلار صوراحي قاپاغي کیمي
آغاجلاردان آسیلدي،
کیملر اؤلدو قورتولدو،
کیملر گئدر ـ گلمز اولدو.
کیملرین نئجه اولدوغو بیلینمز اولدو،
گوج تؤکندي، حق گیزلندي،
بیر داهانەلر، نەلر، نەلر اولدو ...
عؤمورلرین، گونلرین، قیزیل یارپاقلارین یئل آپاردي.
قارا باشلار آغاردي،
ایستي اورکلر بوزا،
گوللر یارپیزا دؤندو.

تولك دوشمان قول ـ قاناد آچدي،
اؤلومجوللر دیرچلدي،
قارقیش، نیفرت چاناقلاري
حؤرمت تاپدي.
ایشیق اورکلرین آبیدەسینده
پرستیش اولونان اللر
شئیطانلارین، فیرعونلارین الین سیخدي.

بلي!
گووەندیگیمیز داغلارا قار یاغدي.
کور اولموش گؤزلریم داها نەلر گؤرمەدي؟!
بولول پیالەلر دولو آل شراب،
قورتوم ـ قورتوم، دولاب ـ دولاب
جیرینق ـ جیرینق
ـ ساغلیق!
ـ ساغلیق!
ـ قان تؤکن اللر یورولماسین!
ـ ایلغاریندان دؤننلره عشق اولسون!

تاریخ همیشه جلادلارا بویون اگەجك؟

یوخ، یوخ!
ائي حقسئور اینسانلارین
قیبلەسي اولان عزیز دیار!
اي زنجیرلرین قیرانلارین
احتیشاملي چیخیشینا تانیق اولان
قیزیل مئیدان!
بیر گون «قورخونج ائیوانلارین
باشینا گؤلگه سالدیغي گونبذین اوسته
نازلانا ـ نازلانا اسن بایراق!
زیارت ائتدیگیم موقدّس تابوت!
سحر ـ آخشام حقیقي بیر اینسان خاطرەسيني
عزیزلمەگه گلن،
دوز ـ چؤرك بیلنلرین قاتاري!
داشلارا، متاللارا قازیلان
ابدي سیمالار!
ایستي قوجاغین
امك یورغونلارینا آچان
یاشیل باش سوچو!
یوز اللي ایللیك یاراسیندان
هلەده قان آخان وطن ـ
مهربان باکي، وفالي گنجه!
باشي بلالي دیاریمین
آخماق حسرتیله چاغلایان گؤز
یاشي ـ
گؤي گول!
پارچالانان یوردونا اورك کؤرپوسو اولان
ناموسلو اوغول!
اورمانلي وطن تورپاغیندا
بیر چینار گؤلگەسینه حسرت قالان قارداش!
هر گئجه، هر گئجه
قارداش یوخوسونو گؤرن باجي!
دردیني، اودونو یازماق اوچون
بیر عؤمور داها بورج ائلەمك ایستەین دوستوم!
قوجاقلاشان قوللاریمیزي
وطنه نیسگیل ائدن یانار شاعیر!
یارادان اللریني اؤپدوگوم قوجامان اوستادلار!
دردلریمي نغمەلرینده دینلەدیگیم اؤلمز صنعتکار!

گؤردوگوم، گؤرمه‌دیگیم اورك دوستلاري!
آخیتدیغیمیز آراز ـ آراز، خزر ـ خزر گؤز یاشلاري!
اؤتریدیر، اؤتریدیر بو حال!
بیر داها «صبیره صبیر داشي» اولمایاجاق سهند!

1350

جهان پیر است بدبنیاد
از این فرهادکشها فریاد
که کرد افسون و نیرنگش
ملول از جان شیرینم
حافظ

وقتي »فرهاد» مي‌میرد
عشق مي‌میرد
انسان مي‌میرد
فریاد مي‌میرد.

اي دنیا، اي انسان!
فریاد! فریاد! فر..........یا............د!..
از دست فرهادکشها فریاد!

فرهاد

پرولوق
«فرهاد»
بیزیم ائلده،
بیزیم یئرده،
هامیلارا، هامیلارا،
تانیش اولان،
ممه یئیندن، پپه یئینه،
هر کیمسه‌نه
تانینان
بو آد.

نسیللردن، نسیللره،
آتالاردان اوغوللارا،
اوغوللاردان نوه‌لره،
میراث قالان،
بیر آرخالیق دگیل،
بیر دوغمالیق دیر.

بو آد،
ایستك، صداقت،

دئمك، دوغروچو محبت،
اؤزلوگون اونوتماق،
سئودیگین توتماق.
ابدیتي،
ایستك اوغروندا،
فنالیقدا آختارماق سمبولو.
گلهجگه
توخوم اولماق اوچون،
آچیب سولان گولو.
ائلیمین ـ گونومون
معنوي سیماسیدیر.
یوغرولدوغوموز خمیرین
اساس مایاسیدیر.

ینان!
هئچ زامان، هئچ زامان!
سئوگي ـ محبت دییهرك،
کولونگونو باشینا اندیرهرك
ابدیت قازانان فرهاد،
بیزدن آیریلماز.
بو ارثیهني بیزدن آلماق اولماز.
هر وطن اوغلونا آتا آدیدیر، بو آد.
سانیرسان،
قیرانیت داغلاري
پنیر کیمي چاپان
«فرهاد کولونگو»
دوغرودان دا افسانهدیر؟
یوخ!
حقیقت عالمینه گلینجه
منجه حقیقي ایستك،
تام وارلیقلا مقصد دالیجا گئتمك،
هامان کولونگ،
هامان فرهاد کولونگو دگیل،
بس نهدیر؟

بیرینجي حیصه

من بالاجا فرهاد ایدیم اوشاقکن،
گؤزللیکلري قانمیشدیم.
ائله بیل سوددن یانمیشدیم.
ایلك ازلدن، طیفیل من.

کؤورك اورگیم کؤکلو ایدي
ساز تئللریندن ده.
میضرابي، گؤزللیکلر
چالینارد ي

سیز ـ سیز سیزیلداردي
گؤزلليك گؤرنده!..

توكلریم بیز ـ بیز دورارديِ،
اورگیم چابالاردي.
باغریمي آلیشدیران
دؤیونتولرین
اودو، آلووو
پار ـ پار پاریلداردي ـ
گؤزلریمین یاشیندا.

بیلەسن نه بویدا ایدي
او زامان
بو بیجكمان
بو «فرهاد»
بد ذات!
8 ـ 9 یاشیندا!

دونیادا هرنەیین،
حئیوانین، اینسانین
گؤزلین سئوردیم.
گؤزللردن اؤتور اؤلردیم.
«گول‌اندام»دان اؤتور لاپ چوخ،
حدي، حسابي یوخ!
آخي او،
گؤزللرین گؤزلي ایدي.
هله عشقي، محبتي تانیمازدان اول،

عشقیمین ازلي ایدي!
گولر اوزلو،
ایري گؤزلو،
آغ قاباغي آي كیمي،
قارا قاشلاري یاي كیمي،
اتلي ـ جانلي،
ایستي قانلي،
دیلبر، بیر قیز ایدي گول‌اندام.
كیم بیلیر؟
16 ـ 17 یاشیندا!
شیرین گولوشلري،
گؤزل كهلیك كیمي
قاققیلدایاندا آغاریشان
صدف دیشلري،
باشا دوشەبیلمەدیگیم جاذبیه ایله
تیترەشن قابا دؤشلري،
قارا داشا دگسه دلیب كئچن،
سوزگون باخیشلاري.

سالخیم ـ سالخیم،
وورغون اوركلري
هؤروكلرینه هؤرولن

ايپك تئللرينين
قيوريليشلاري
چيرپينديراردي كؤرپه قلبيمي،
قوش اورگي كيمي،
سو اوزونده‌كي كيمي.

پالتار يوماغا گلردي هر گون
چاي قيراغينا،
منيم اويناغيما.
آرخاسيندا دويونلردي
گول پيتالي،
قيرميزي چاديراسي‌نين اوجلاريني.

ديزه قدر چيرمالاردي،
يول ـ يول يوسفي شالواريني،
هم ده ديرسكدن يوخاري
ساري كؤينه‌گينين
قوللاريني.

شاققيليدابيب كئچن
بولبول سولارين ايچينده
آغ بيلكلري،
مرمر اللري
پالتارلاري اؤوكله‌ديكجه
اوزونه داغيلان تئللري
لاله اورگي‌نين كاكيلي ايدي دييه‌سن!

او، تئز ـ تئز
ايشدن چكردي اللريني،
آغ اوزونه داغيلميش تئللريني،
گوموش سيرقالي قولاقلارينين
دالينا وئرردي.
گلديك دوداقلاري،
قيرميزي گول صاباح غونچاسي كيمي
گولومسردي.

من مفتون ـ مفتون،
اونا باخديقجان
فوسونكار ادالارينا
ساي سالديقجان
او، ممنون ـ ممنون
گولش قاباق
آلنين قيريشديراراق
اوزومه باخاردي.
دوزلو گولوشلرين،
گول چلنگي كيمي،
اوستومه آتاردي.
تاختا دگيرمانيمي
چوخ زامان
سويون عكس آخيشي ايله،

آشاغیدان یوخارییا
فیرلادا فیرلادا
لاپ یاخینلاشاردیم اونا.

اوزوم،
سونبول شلاله‌سي کیمي چاغلایان،
اسمر بوغازینا آغنایان،
قیوریم تئللرینه سورتوشردي.
سینه‌م،
تؤور، تؤور تؤوشردي.
ساچلاریندان قوورولو بوغدانین،
چادیراسیندان سحر آیازینین
عطیري گلردي.

2

هاوالار پاییزلادیقجان،
سولار سویودوقجان،
یانیب یاخیلماغا باشلاردیم.
من ده گول‌اندام ایلن.
سئوردیم، ـ سؤیله‌دیگیم
سئوگیلي اللر
سیر ـ سیرالي سولارین ایچینده
نه حاللار، نه حاللار کئچیرردي.
بولاق اوتو یارپاقلاري کیمي،
گؤم ـ گؤي گؤیرردي!
دقیقه‌دن بیر قیزجیغازین
بوکوکلري آراسیندا سیخیلان،
دونوق اللرین ذوققولتوسونو،
یانیب، یاخیلان
فنار کیمي
ییغیلیب، آچیلان
آلني‌نین قیریشلاریندا
دوگونله‌نیب آچیلان
قارا قاشلاریندا اوخودوغوم کیمي،
یانار اورگیمین
باشیندا دا دویاردیم.
ایلان ووران آداما اوخشاردیم.

نه ائده بیلردیم ...
او ایل قیش اوزونو
بوتون رؤیالاریمي،
فیکیر دونیالاریمي،
قاپسادي، گول‌اندامین
بو ایشکنجه‌لي حیاتي.

مگر یوخلاردیم؟
قیشین ساکیت گئجه‌لرینده،
ساعاتلار، ساعاتلار،
آییق، گؤز آچیق

قالارديم!
نئيلرديم؟
گؤزلريمي دامجيلارين
هيسلي پسه‌ره‌ميزين
قارالميش هيزانلارينا
رسم ائتديگي جور به جور ناخيشلارا
زيللرديم،
نقشه‌لر چكرديم،
پلانلار تؤكرديم.
چايا قالخان دولاييِ‌نين
كران سينه‌سينده
بير كؤهول چاپا بيلرمِمي؟
كؤهولون ايچرسينده
بير گؤلمش ياپا بيلرمِمي؟
يئر آلتي ايليق سولاردان
بير بولاق چيخاريب،
بو گؤلمشه بوراخا بيلرمِمي؟
اويونجاقلاريمين ايچينده
جمع - جومهور
كيچيك بير بئلچه،
چكيج يئرينه ايشلتديگيم
باشي اگري بير دمير
بيرده بير اوزون شيشه
گومانيم گليردي.

هر گئجه، هر گئجه،
خياليمدا،
بو قازما آلتلريمي
ايشه سالارديم.
آنامين ناغيللارين‌دا
ائشيتديگيم »فرهاد« كيمي
قيرميزي كرانلاري
پنير تكين كسيب چاپارديم.

سونرادا
بيلميرم گئجه‌نين نه واختلاريندا
شيرين رؤيالاريملا
قوجاقلاشيب ياتارديم.

3

بايرام آيي باشلار، باشلاماز
هاوالار خوشالار، خوشالماز
باغچاميزدا داغ تكين قالانان
(چاي قيراغي دولايي سينا اوخشايان)
قار قالاغيِ‌نين دؤشونده

تجروبه ائتمگه باشلاديم.
اوزون گونلر چاليشديم،
تر تؤکدوم،
بوزلاميش قارلاري
قازديم، سؤکدوم.
آزيلاديغيم کؤهولو، کؤهول‌جيگي
ايسته‌ديگيم شکيلده،
قارين آلتيندا
قازيب بيتيره‌بيلديم.
مکتبدن قاييدارکن،
کؤنلوم خوش، اورگيم شن،
ساعاتلاريمين چوخو
بو سويوق داخماجيغين
ايچينده کئچردي
او گوندن.

قازيب تورپاغا چيخارديغيم
آرخين ايچي ايلن
نازيك قار آلتي سولار
آخيشيب کئچديکجن،
«بيستون» داغلاري‌نين آلتيندان
«شيرينه» آرخ قازيب قاييران
آرخينا سود آخيران
«فرهاد»دان
ذؤوق آليب سئوينرديم.
منه بو داراشليق
بالاجا، سوپ ـ سويوق،
قاپي‌سيز ـ باجاسيز داخماجيغين
واقعده اولدوغو کيمي،
بوز کلاوا کيمي يوخ،
بلکه داش ديوارلي،
ايستي هاوالي
کؤهول کيمي گلردي،
اورگيم دينجلردي.

آرخچاجيغين تکينده
زينه ـ زينه آخيشان،
جانسيز، سويوق، ليل سولار
گؤزومه ايستيليکدن
بوغور ـ بوغور بوغلايان
آريليقدان
بوللول کيمي پارلايان
زور ـ زور شاققيلداييب چاغلايان
سولار کيمي گؤرونردي...

پالتار يويان قيز ـ گلينلري گؤروردوم
آرخين اوتاي ـ بوتاييندا.
گول اندام ايسه هاميدان باشدا،
سويون لاپ چيخاريندا،
هيريلدايا، هيريلدايا،

آغ بیلکلري، مرمر اللري ایله
پالتارلارین سویا چکیر.
یولداشلاري ایله
پیچیلداشا، پیچیلداشا،
دئییب گولوب،
قاققیلداشا، قاققیلداشا،
گاهدان بیر اوزومه گولومسه‌ییر،
ممنون باخیشلاري،
دوزلو ایشارتلري ایله
منه محبت دمتي گؤندریر.

4

قارلار اریمگه
یئرلر کئشیکمه‌گه باشلامیشدي.
بیر گونه‌ور یاز گونونده،
بئلچه‌مي، چکیجیکي، شیشیمي،
(دئمك فرهاد بابام کیمي)
اله آلدیم من ده.

تك باشیما،
بیر اؤزوم،
بیر ده باشیمداکي سئودا،
گلدیم چاي قیراغینا.
دولاییٖنین هر یانین
گزدیم، دولاندیم
هر یئري دهَتله‌دیم،
زینه جار بیر یئرده
«قازاجاغام کؤهولون!» ـ دییه
قاپي یئریسین خطله‌دیم،
چیرمالاندیم،
هایدي، تاپپاتاب.
ایشه باشلادي بالاجا «فرهاد».

یئرین اوست لایي یوموشاق،
آلت قاتي، قاتي ایدي.
آز ـ ماز سونرا،
بئلچه‌م باتمادي داها.
بالاجا چکیجیمین،
کؤرپه قوللاریمین،
گوجو چاتمادي داها.
داش اوزلو کرانلاري،
قازیب چاپماغا.

قاش قارالانا قدر تر تؤکدوم.

يورولماق بيلمه‌دن يئري قازديم، سؤكدوم.
چوخ جان آتديم.
گئجه‌ني يورغون ـ آرقين،
خورد دوشدوم، ياتديم.
يئريمدن دوراندا يارينكي گون،
قوللاريم خرگزله‌ميش بوداق كيمي،
قوپ ـ قورو قوروموشدو.
اوخ، اوخ!
اللريم سولوق ـ سولوق،
قابار وورموشدو.
نئچه گون ايشي دایاندیردیم
قوللاريم يومشالدي،
اللريمين قاباري ايسه،
آز ـ چوخ ساغالدي.

يئنه‌ده چكيجيمي ايشه سالديم.
بو دؤنه
يولداشلاريمدان دا
كؤمك آلديم.
او گون ده بيتدي،
لاكين كؤمكچيلريم گئتدي كي گئتدي.
آخي هاميسي خاملاميشدي.
هاميسي‌نين اللري،
سولوق باغلاميشدي.

بيرده، اونلارين هئچ هانكيسي
نه محبت آغريسي،
اوركده دويموشدولار
نه گول‌اندامين
آجيماسييله آجيميشديلار.
صاباحدان، تك جانيما،
بير اؤزوم، بيرده باشيمداكي سئودا،
تك جانيما چاليشيرديم،
«ايگنه ايله گور قازيرديم» ـ آتالار دئميشكن.

5

هاوالار قيزديقجان،
يئنه چاي قيراغي قايناشيردي.
پالتار يويانلارايله
نه‌دنسه،
ايز ـ اثر يوخ ايدي
گول‌اندامدان.

هر يانا سوراق سالديم،
قاباغيما گلندن خبر آلديم؛ دئديلر:

قوللوق ائتدیگي عائله ایلن،
باشقا محلەیه کؤچوب گئدیبلر.
کیم بیلیردي داها
هانسي چایا پالتار یوماغا
گئدیردي ایندیلر.

ال ـ قولوم سویودو،
یانلاریما سوروشدو.
بالاجا «فرهاد»ین کولونگو ده دئمك،

سسدن دوشدو!
معصوم محبتیمین باغ ـ بوستاني دا
سولدو، سارالدي.
شیرین آرزیلاریمدان،
گؤزل رؤیالاریمدانسا،
داش اوزلو کرانلارین آلتیندا
تکجه بیر «قاپي یئري» نیشانا قالدي.

ایکینجي حیصه

بؤیودوم بوي آتدیم،
باشیمي باشلارا قاتدیم،
لاکین، یئنه همن
گؤزللیکلري سئون،
گؤزللردن اؤتور اؤلن،
وورغونودوم کي، دونن!..

بو دؤنه دونیاني
بوتونلوکله گول‌اندام کیمي گؤروردوم.
حیاتي، تمامیله فاجعه‌لي گؤروردوم.
گول‌اندامین حیاتي تکین.
حقیقي گؤزللیکلري ایتگین،
سعادت گونشین ایسه
باتیقین گؤروردوم!

ناغیللاردا ائشیتمیشدیم:
«آب حیات» دئییلن
«خیضر ایلیاس» آدلي پیغمبر ایچن
او سویو ایچنلر اؤلمه‌ین
بیر سو وار ظولمتلر ایچینده.

داستانلاردا دینله‌میشدیم:
«اؤولیا»دان اولان
«دلي یا بیلیجي بهلول» دئییلن،
هر گون قارغي آتیني مینن،

فيرتانالي دنيزلري چاپيب كئچن،
بير قلندر وارميش،
او، هر گون قارغي آتيني
سولارين اوزونده چاپارميش،
«مدينه فاضيله» آدلي
بير شهره وارارميش،
پول ـ پله دئييلن »ساري شئيطان«،
بو شهره آدديم باسانماز.
اورادا ياشايانلار:
فلاكت، شقاوت، حقارت،
آجليق، يالاواجليق، مذلت،
حربه ـ زوربا، ظولم، سيتم،
قارا ـ قورخو، غوصّه، غم
كيمي شئيلر، سؤزلر قانماز،
صلواتا ايشلر.
هر نه سئوسه،
هر نه ايستەسه،
صلواتا ديلر!

او، سويو ايشيق دونيايا،
جالييا بيلرمي ـ دئديم؛
او شهره، ديارا،
وارا بيلرمي ـ دئديم.
منيم، دلي قلندر ميندیگي
قارغي آتيم يوخ ايدي،
دنيزلرده سورمگه.
خيضر ايلياسين اوزوندەكي،
ايشيغيم دا يوخ ايدي،
ظولمتلره گيرمگه.

اوشاقكن دينلەديگيم،
يولونو ايزلەديگيم،
«فرهاد»ين حماسەسي
ياديمدا ايدي هله ده.
تاي ـ توشلاريمي چاغيرارام، ـ دئديم.
يولو ـ مقصدي آيدينلاشديرارام، ـ دئديم.
«نفت» فانارلاريميزي ياخاريق،
پولاد اوجلو قازمالار تاپاريق،
ظولمتين باغرينا دوغرو بير آرخ قازاريق،
گئدريك »آب حياتا« چاتاريق،
سويو آرخيميزا آچاريق،
آخار ايشيق دونيايا چاي،
هاميميز، هاميلار،
او سودان قانتاراريق،
«ابدي حياتا» چاتاريق.

اؤلوم اولماسا،
دريالاردا بيزه كئچيد وئرمەيه بيلمز.
توفانلاردا اؤنوموزو كسه بيلمز.
«قارغي آتي»ميز يوخسا دا،

دالغالي دنيزلري،
اوزه ـ اوزه کئچریك،
«مدینه فاضیله» يئتريك.
« گول‌اندامي»، گول‌اندام‌لاري دا
اورايا آپاراريق.
سير ـ سيرالي سولاردا
پالتار اؤوكله‌مكدن،
اللري گؤوور ـ گؤوور گؤينه‌مكدن،
جانلارين قورتاراريق.

هاي سالديم، چاغيرديم.
بوغاز ييرتديم، باغيرديم.
اوزون سؤز ـ سوودان سونرا
مقصدي باشا سالابيلديم دوستلارا.
تاي ـ توشلار بيرلشديك،
آند ايچديك، هيملشديك.
چؤرك منده‌لرين
داليميزا سالديق
پولاد اوجلو قازمالاري
اليميزه آلديق.
قازديق، ظولمتلره چاتديق،
فانارلاري ياخديق.
چوخلاري يورولدو،
اللري سولوق چالانلار چوخ اولدو.
دؤندوم، گئرييه باخديم،
بئش ـ اوچ نفر جانيندان كئچن،
بيرده من،
قالميشديق. چاليشديق،
اوزون ايللر مشقت چكديك
حسابسيز بلالارا دؤزدوك.
باشيميزين توكو آياغيميزا سلاما گلدي
بير چوخلاري ياري يولدا جانا گلدي.

بيلمه‌ديم ايشين هاراسيندا
قازمالاريميز قارا داشا دگدي،
ايشدن دوشدو، كوتلدي.
بو ايشه سن دئميشكن،
حقيقي فرهاد كولونگو
گرك ايميش ازلدن!
بير نسيلين ازيلمه‌سيندن،
بابيليب جان وئرمه‌سيندن،
قارا ظولمتين كؤكسونده،
آنجاق بير قاپي يئري،
نيشانا قالدي يئنه ...

قورتاريش

سون ايللرده
يولوم دوشدو آنا شهريمه،
ايلك محبتيم گلدي خاطيريمه.
اوشاقليق اولورومون،
گئتديم زيارتينه.

ايللر ـ ايللر كئچديگينه باخماياراق
ائله گؤردوگوم ساياق
كران دولايي
اولكي گؤركمييله
دايانيب قالميشدي،
تام داش اوركليگي ايله، لاكين
دؤشونده قازديغيم نيشاناني
قاشي دوشموش بويون باغي
اورتاليغي تكين
عزيزلەييب ساخلاميشدي.
چاي قيراغي
اونلار ايل قاباق
قويوب گئتديگيم ساياق
پالتار يويانلار ايله
قايناشيردي.

ايلك باخيشدا
ايري گؤزلو،
قارا قاشلاري ياي كيمي،
آي قاباغي آي كيمي،
اتلي، جانلي،
ايستي قانلي،
ديلبر بير قيزي،
آغ بيلكلري،
مرمر اللري،
سو ايچينده
پالتار يويار گؤردوم ـ يئنه
كيم بيليردي، بلكه
گول‌اندامين قيزي ايدي.

بير آز اوياندا ايسه،
7 ـ 8 ياشلي،
اؤز اوشاقليغيما بنزر بير اوغلاني
تاختا دگيرماني
سويون عكسي آخيني ايله
آشاغيدان يوخاريا
فيرلادا ـ فيرلادا
قيز جيغازا
لاپ ياخينلاشار گؤردوم.
هئي...........
ابدي ياشاييرميش دئمك.
تميز امللر،

یارادان اللر،
دؤنمز ایراده‌لر...

هایدي اوغلوم!
کؤهول قازماق ایسته‌سن،
فرهاد بابامیزین
قازماسین آختارگیلن!
بیرده کؤمکچي آختارسان اگر
عشق آتشي ایله آلیشیب یانان،
ایستکلیسي اوغروندا جان قویان،
دوغروچو وورغونلارلا یولداشلاش ـ دییه
چاغیریب اوغلوما تاپشیریق وئررکن
«سازیمین سؤزوندن»
بونلاري پیچیلداییردیم:

«آیاقلار قاباردیر، یوللار داشلي دیر،
هر آددیمدا مودهیش بیر اوچوروم وار.
لاکین قافله‌ني چکیر آپاریر
سؤنمز بیر ایشتیاق، دؤنمز بیر ایلقار.

یورقونلار یورولوب قالدیقجان، چاووش
یئني یولچولارا گل گئدك، دئییر.
یئیه سیز قالماییر دمیر چاریقلار،
آتالار چیخاریر، اوغوللار گئییر!

شاللاق

قانون؟
بوتون قانون کیتابلارین،
ورق ـ ورق،
ییرت، دوغرا!
قانون یازان اللري بورخ،
قلملري،
سیندیر، توللا!
قورآنلاري، اینجیللري
ملالارین، کشیشلرین
وور باشینا!

عدالت؟
«عدالت»دن بوش دانیشان
بوشبوغازین
سیخ بوغازین!

عدالت ملکي؟
او مین اوزلو
کور لوندین یول شاهپرین!

قمەسین آل،
باشینا چال!
ترەزیسین دارت
«عدالت نامینه گوناهسیز محکوم اولان،
قارا زندانلاردا سارالیب سولان

مظلوملارین گۆز یاشیندان توپلانان
دنیزه آت!

قاضي؟
گۆزلري برەلیب سؤکولن،
اوز ـ گۆزوندن »متانت« تؤکولن
او قاش ـ قاباغي ساللاغین
قاپ گولمەلي پاپاغین،
قازالاخ یوواسي قابیر!

حق؟
حق ـ دئیه، حقیقت ـ دئیه
بانلایان بایقوشلارا هایخیر:
ـ سوس!
اولادیغین بوش و معناسیزدیر!
ناحق تؤکولن قانلارا
حق سئورلر باشینا قوپاریلان
قانلي توفانلارا
میلیونلار، میلیونلار
گۆز باخیر!

اینسان؟
بو دیشي قارنیندا قودوزون
«مدنیت» چوخاسیني قاپ،
باشینا بیر جوت بوینوز،
گۆودەسینه بیر قویروق تاپ!
سیزـ
اینسان طالعیني حل ائدنلر!
نه سؤیلەییم داخي،
بیر اوتانین آخي؛
توپورورم، باخین،
بو «میدالي» دا
بویلو آرواد قارني کیمي
قاباغا وئردیگي‌نیز
ذینقروولو دؤشونوزه تاخین!
هله ده، هله ده من
نه بوگون، نه ده دونن
بابالاریمدان قالما
اؤز دوغما تورپاغیمدا
اتي اتیمدن اولان،
قاني قانیمدان اولان
دوغما قارداشیم ایلن
گۆروشمگه حقلي دگیلم.
تهران، آذر ـ 1345

خوروزلار بانلایاندا

گئجه، گئجه!
نئجه دئییم، نئجه؟
بولودلوق، دومانلیق.
قارانلیق،
قالاق ـ قالاق قالانیب،
اوفوقلر یئره یامانیب.

یوللار، یولچوسوز،
آی ، اولدوز،
بولوت آلتدا گیزلنیب،
اوجاقلارداکي کؤزلر کوللنیب.

کروانلار؟..
نئیلەسین؟
باش آتیب یاتیب،
یوگرك آتلار یورولوب،
باش ـ باشا چاتیب.

گوندوز گئجەسیز اولماز!
کیم دئییر یول گئدن یورولماز؟

سانیرسان دوشرگەده بیر کس یوخدور؟
یوخ! نفس وار، سس یوخدور.
ایشیقلیق داشي سینەسي‌نه ووروب یالاندان،
هاي ـ هاراي قوپاران!
یورولوب یاتان کروانلاري،
یورغون اینسانلاري،
قویون سوروسو تانیتدیرما، اوتان!

مئیداني بوش گؤروب کوکرەمه، خفه‌لن!
سن ده چوبانلیق فیکیریندەسن، دئیەسن!
چوخ ال ـ آیاق چالما!
اورتالیغا قحبه شووه‌ني سالما!
چك جلووو دایان!
قویون سوروسو اولماز اینسان!

یالان یئره اسمه،
تلسمه ـ تلسمه،
سنه دئیرم،
سنه گؤسترم،
خوروزلار بانلایاندا،
دان اولوزو پارلایاندا...

بوز چیچگي

گلدي چپیش کیمي شن، شئیطان، ورهوو
نازلانا-نازلانا اوزومه باخدي.
الده نئچه پیتا بوز چیچگي، او-
گوللري هوسلن گولدانا تاخدي.

«بونلاري یادیگار ساخلارسان مندن»
دییه-گؤیرچین تك پیرلادي، گئتدي.
غمزه‌سي اوخ کیمي دگدي سینمدن،
اوو ایکن اووچوسون اوولادي، گئتدي.

گولداندا پیتالار قالدي بیر زامان
گوللري قورودو، تؤکولدو بیر-بیر
منیمسه ایچیمي دوغرادي هیجران:
«بونازین، ادانین معناسي نه‌دیر؟»

او، سئللر اوزونده اوزن بیر گولون،
پیتاسیندا آچان گوله اوخشاردي.
هر آن بو دهشتلي طالعین، یولون،
لوهمه دالغالاري باغرین اوغاردي.

یاردا-یاراشیقدا پریلر کیمین،
پئشه‌سي یاراماز دئولره خیدمت.
قوینو بخته‌ورلیك اوجاغي لاکین
نصیبي قارا گون، قیسمتي حسرت.

او، سرت قایالارین قوزو جئیراني،
قورشونلو، پیچاقلي شهرده دوستاق.
بیر قارین مینتلي چؤرك قورباني،
هر گئجه بیر قوردون ائوینده قوناق.
عشقه، محبته سوسوز اورگي،
گاه ایکییه باغلي گاه، اوچه باغلي،
اومودو، آرزیسي، عشقي، دیلگي،
بیلمز نه‌یه باغلي، لاپ هئچه باغلي.

مني بیر دفعه‌لیك آتیردي اگر،
گئدنده گول نییه وئردي یادیگار؟
بیلمیردي، بیلمیردي، بیلمیردي مگر
گول نه قدر عؤمر ائدر، نه قدر یاشار؟!

اونا سؤیله‌مه‌دیم، دئمه‌دیم نه‌دن
دریلن چیچکدن یادیگار اولماز.
یوزده گؤزتله‌سن، یوزده سو وئرسن،
کؤکوندن آیریلان سارالار، قالماز.

نه بيليم، بلكه ده، او، آج مارالين
گوماني بو گوله گليرميش تكجه.
بيرده ياريمازا نه يارجي -يارين
صاباحي او نئجه دوشونسون، نئجه؟

صاباحسيز گئچركن گونو هميشه،
كدرلر عومورلوك، شادليقلار بير آن
صاباحدان نه اوموب-كوسهجكدير، نه
سحري سيخينتي، آخشامي حيرمان.

شنليكلر، شادليقلار، دئييش-گولوشلر،
اونا بير اؤتري سازاق كيمي ايدي.
ييخيق اورگينده، سئوگي، سئويشلر،
آنجاق بيرگئجهليك قوناق كيمي ايدي.

بير زامان دالينجا دولانديم خسته،
يئره-گؤيه زنجير سالديم، تاپماديم.
آختارديم، قويماديم داشي داش اوسته،
هر ياندان سوراغين آلديم، تاپماديم.

گون كئچدي، آي كئچدي، ايل ده قورتاردي،
غميني كؤنلومدن آتا بيلمهديم.
منيم ده سارامي سئللر آپاردي،
نهدنسه اليندن توتا بيلمهديم.

اؤزو ايتدي باتدي، دوماندا، چنده،
گولوده قورودو، تؤكولدو-اولسون،
غميني يادیگار ساخلارام من ده،
غم كي، چيچك دگيل سارالسين-سولسون.

اونودان دگيلم دردين، نيسگيلين،
سهند طاقتي وار منده ده قاللام.
شرينين اؤزو تك غمي ده شيرين
گئديبسه مهريمي غمينه ساللام.

دونن قار ياغيردي، باخديم، باغچا، باغ
سون يارپاقلاريني دا تؤكوب ساچميشدي.
يالينجيق پيتالار اسيردي زاغ-زاغ،
لاكين، بوز چيچگي چيچك آچميشدي.

بير آندا ائله بيل عالم دييشدي،
دومانلار دانيشدي، سس گلدي چندن.
ايچيمه سسلردن ولوله دوشدو،
«بونلاري يادیگار ساخلارسان مندن»

يئنه يوماقلانان آرزيم، ديلهگيم،
آچيلدي حسرته، غمه دولاشدي.
سازكيمي چاليندي يانان اورگيم،
ايلهاميم فيشقيردي، نغمهلر داشدي.

بوز چیچگي منیم سئوگي چیچگیم،
آلقیش بو دؤزومه، ایلقارا آلقیش.
شاختایا، بورانا کیم دؤزرمیش، کیم؟
سنده گؤر نه درین معنا وارایمیش!

قیزین اورگیمین اودونا، قیزین،
سن منیم عشقیمین سون باهاریسان.
او گوناهسیز قیزین، پناهسیز قیزین،
خزاندا گول آچان یادیگاریسان.

سني اورگیمه اکیرم باري،
کؤکسومده کؤك سالیب بوداق آتاسان.
یاغدیقجا باشیما زمانه قاري،
هئي چیچك آچاسان، چیچك آچاسان.

تهران - بهمن 1350

آخیر سوژه

(جان اشتایین‌بئکه)

حییفسیله‌نیرم، او گونلریمه،
خیرسیز بیر نامرده آلدانماغیما
او، اینسان آدیني اوغورلایانین
تزویرکارلیغي‌نا توولانماغیما.

آز دگیل، 20 ایل، من بو نامردي،
بیراینسان تانییب، تانیتدیرمیشام.
بیر چوخ اؤزومدن ده ساده‌لرینه،
بوتون یازدیقلارین اوخوتدورموشام.

سن دئمه، دئینلر دئدیگي کیمي،
بؤیوك محك ایمیش اینسانا زامان.
شله نه قدر ده قابا اولسایمیش،
آخیرسي کئچرمیش ایپ دوواناقدان.

دونیانین غریبه اویونلاري وار
اینسان دا بو قدر تئز آلدانارمیش؟
بو آلدانماق دگیل، ساتیلقانلیقدیر،
اشتایین‌بکي ده آلماق اولارمیش؟

بازار چوخ قیزغیندیر یئني دونیادا،
ویجدان دا بیر ماتاح کیمي ساتیلیر.
بیر اووج دولارا، بیر اووج پولا،
شرفین، ناموسون داشي آتیلیر.

«غضب سالخیملارین» یاراداناللر،
غضب اوردوسونا توپ دا آتارمیش.
فاشیزم علئیهینه یازان قلملر
الـه‌نیب-دولانیب فاشیست اولارمیش.

بوگون ویئتناما سوخولانلارین،
فاشیست اوردوسویلا فرقي هاردادیر؟
اودا اینسان قاني ایچیردي، بو دا
باخسان هامان آشدیر، هامان کاسادیر.

بو قودوزلوقلارا قارشي دونیادا،
اعتیراض سسلري گؤیه گئدرکن
«سارتر»لار، «راسل»لر محکمه قوروب
اینسان جلادلارین محکوم ائدرکن،

ماسقالي بر یانکي، آخماق بیر کابوي،
وار-یوخون اوتوزور، وجدانین ساتیر.
مظلوم و موباریز بیر خلقه قارشي
شرفین گولوله ائیله‌ییر، آتیر.

ویتنامدا چوخ توپلار آتیلیر هر گون
سن ده آت توپونو، گلسین، «قهرمان»
بلي، ذاتي قیریق بیر «ضیالییا»
شرفلي یاشاماق دگیلدیر آسان.

ایندییه قدر هئچ فیکیرلشمیسن،
ویتنامدا نه گزیب، نه آختاریردین؟
ماشاني چکرکن هئچ بیر دوشوندون
کیملرین اوستونه آتش آچیردین؟

قلم-توپ، اریمیش قورشون میرگب،
کاغاذ بیر حق‌سئور اینسان سینه‌سي.
یاز، «بؤیوك موحرّیر» اسیرگمه، یاز:
جان اشتایین بکین آخیر سوژه‌سي.

یاز، قوي شئیطانلارین باریگاهیندا
کئچمیشي‌نین اوستون اؤرتسون بو لکه
یاز، قوي باش اگدیگین یئني تانریلار
«اسکي گوناهیندان» گؤز اؤرتسون، بلکه!

ویئتنامدا چوخ توپلار آتیلیر هر گون
سن ده آت توپونو، گلسین، «قهرمان»
بلي، ذاتي قیریق بیر «ضیالییا»
شرفلي یاشاماق دگیلدیر آسان.

آت گلسین، توپوندان چیخان گوشلر،
تکجه ویتناملیني قیریب اؤلدورمور.
حیاتین ماراقلي سیناقلاري وار،
اونلارلا «اشتایین بك»لر ده اؤلور.

باخما، هله نفس چکیرسن ساتقین
اؤلوم، تکجه دگیل، نفس چکمه‌مك
چوخلار نفس چکمیر، یاشاییر، آمّا،
چوخلار نفس چکیر، اؤلودور-دئمك.

آبان - 1346

آیدینلیق عاشیغی‌یم

«پوچلوق» سفسطه‌سینه،
کؤنلوم اینانماییبدي،
ازلدن، لاپ ازلدن.
بو قورقونو، دونیاني،
هدر شئي سانماییبدي،
نه بوگون، نه ده دونن.

بو نئجه پوچلوقدور کي،
وارلیق، طبیعت کیمي،
چیخیشي، جیلوه‌سي وار.
بو، نه هدرلیکدیر کي،
سئوگي، محبت کیمي،
قوش قونماز زیروه‌سي وار.

ابدیت سویونو،
نئچون »ایسکندر» کیمي،
ظولمتلردن آختاراق.
حقیقتین پریسي،
بیر گون دوغسا دا یقین،
آیدینلیقدان دوغاجاق.

اودورکي، دوغان گوندن،
آیدینلیق آختارمیشام.
قارانلیقدان قاچمیشام.
بیر قیغیلجیم اولوبان
کؤزریب ایشارمیشام،
انگینه یول آچمیشام.

اووچو جئیران

اووچو باخیشلارین ایلدیریم کیمي،
شاخدیقجا جانلاري کوله دؤندریر.

کیمسه‌نی اؤلدورسه، یاخسا دا کیمي،
منه حیات وئریر، اومود گؤستریر.

کؤنول قوشلارینا ساللانیب باخماز،
آسلان شیکارینا چیخیب بو جئیران.
ترلان دا اوخوندان جان قورتارانماز،
یایووا، اوخووا، اؤزووه قوربان.

اوخووا گلندن زاواللي سینه،
اورك قان ایچینده ال ـ آیاق چالیر.
او، ظالیم گؤزلردن یالواریم کیمه،
یولسوز نه دیل قانیر، نه تانري تانیر.

عشقینله کؤکلنن بو شاعیر کؤنلوم،
بیر سازا دؤنوبدور، میضرابي سنسن.
چال گولوم، چال گولوم الیوه دؤنوم،
قویما، بو سحرکار ساز، دوشه‌سسدن.

شعریمین پریسي، شعریمین قیزي،
گئتمه نظریمدن، گئتمه اؤنومدن.
قارانلیق گئجه‌مین سنسن اولدوزو،
بختیمین اولدوزو باتار، سن گئتسن.

شیمشك باخیشلارین شاخدیر اوستومه،
شاخدیر، قوي اود آلسین بو سؤنوك اوجاق،
مني یاندیرماقدان قورخما، چکینمه،
من یانسام، یوردوموز ایشیقلاناجاق.

سهند سینه‌سیدیر، دلي جئیرانیم،
ایچریسین اودلا، ائشیگین اودلا.
قوي عشق آتشینده آلیشیم، یانیم،
اوجاغین حؤرمتي اودلادیر، اودلا!

تهران فروردین 1351

گؤزلر

یئنه کامان کیمي چکیب قاشلارین،
قولدور باخیشلاري واي مني گؤزلر.
داغیدیب کؤنلومون باغچاسین، بارین،
یاخیب یاندیرماغا خرمني گؤزلر.

الیندن کیم قاچدي جانین قورتاردي،
صنعان دینین آتدي، دونوز اوتاردي،
هر زامان یئني بیر فیتنه قوپاردي،
او گورجي باخیشلار، ائرمني گؤزلر.

سوزگون باخیشیندان اورکلر شان ـ شان،
هر یاندا مین یانان ، مین ـ مین آلیشان،
داغیدیب تئللرین ائدیب پریشان،
قلب ائوین ییخماغا شانه‌نی گؤزلر.

حسرتی لاله‌نین باغرین داغلاییب،
شؤوقوندن گول گولوب، بولود آغلاییب،
ییغیب دالیسیندا دسته باغلاییب،
سونبولی، نرگیزی، سوسنی گؤزلر.

زولفلری قاپ ـ قارا، اوزو آی پارا،
ناز ـ غمزه‌سیندن اورکلر یارا،
قودرتدن چکیلیب قاشلارا قارا،
نئیله‌ییر ـ نئیله‌ییر سورمه‌نی گؤزلر.

باخیشی، گولوشو، حیله‌سی، فندی،
قاتیب ـ قاتیشدیریب پوسته‌نی ـ قندی،
بیلمیرم ایلك ازل کیمدن اؤیرندی،
چمخمی، عیشوه‌نی، غمزه‌نی گؤزلر.

سوردوم، شرمدندیر بو، یا نیخوتدن،
باشینی قووزاییب باخماز ابداً.
دئدیلر، اؤزو ایله دگیل، خلقتدن
شییوادان آلیب بو شییوه‌نی گؤزلر.

عشقی اورگیمده تالان قوپاردی،
صبیر و قراریمی چاپدی ـ آپاردی.
وورغون اولماسایدی نه‌یه یازاردی،
سهند بو قوشمانی، نغمه‌نی، گؤزلر.

1340

اؤزگه‌دیر

آچیق قاباق، آلما یاناق، بال دوداق،
جانلار آلان، او جانانیم اؤزگه‌دیر.
هر عاشیق اؤز سئوگیسیندن دانیشار،
لکین، منیم شیرین جانیم اؤزگه‌دیر.

چوخ گؤزللر دونیایا گلیب ـ کئچیب،
چوخ سونالار بو گؤله قونوب ـ اوچوب،
چوخ جویورلر بو بولاقدان سو ایچیب،
منیم سونام، شوخ جئیرانیم اؤزگه‌دیر.

تئللرینی آغ اوزوندن یان وئریر،

کیرپیکلري سونگو کیمي سان وئریر،
چوخ وورغونلار یار یولوندا جان وئریر،
منیم یولسوز جان آلانیم، اؤزگه‌دیر.

گول اوزو گولشندي، باغچادي، باغدي،
دوداغي بال ایلن قاریشمیش یاغدي،
دوغما وطنیمین هر یاني داغدي،
سهند ایلن ساوالانیم اؤزگه‌دیر.

اینجی‌لر

گؤي اؤز اینجیلرینی،
ساچیب قلبیرله‌ییردي.
اینجیلر داملا ـ داملا،
تؤکولوب اله‌نیردي.
گور تکین آغیز آچان
گئجه‌نین داخماسینا.

بولوت اتگین آچدي،
اینجیلر یاغیش اولدو،
یاغدي دنیزلر دولدو.
یئل اسدي، بولوت قاچدي،
گؤیون قلبیري یئنه،
اینجیلرله دولو ایدي.

بایاتیلار

سهندیم اووچو گؤزلر،
یاي قاشلار، اووچو گؤزلر.
بوردا بیر مارال گؤردوم،
اوتوروب اووچو گؤزلر.

سهندین داشلارینا،
چیخایدیم باشلارینا.
گؤزلري منه باخماز،
وورلدوم قاشلارینا.

سهندین باشي قاردي،
گون کئچدي، باش آغاردي.
هامیني یاد اؤلدوردو،
مني اؤلدورن یاردي.

سهند دیلر یاز گلسین،
قیش توکنسین، یاز گلسین.
کؤنلوم یاري آرزیلار،
قلم گؤتور یاز گلسین.

سهندیم، گول ایگلیدیر،
یار مندن گیلئیلي‌دیر.
گول اوزوندن اؤپموشم،
دوداغیم گول ایگلیدیر.

سهندین ایچي اوددو،
باشیمي دومان توتدو.
یار اؤزون اینصاف ائیله،
ایلقارین کیم اونوتدو؟

یارمنه قاش ـ گؤز آتدي،
سودومه شکر قاتدي.
دوداقلارینداn اؤپدوم،
دوداغیم بالا باتدي.

گول دردیم بوداغیندان،
بال آخیر دوداغیندان.
آغزیم دولوب شهد ایله،
اؤپموشم دوداغیندان.

آي چیخیب غمگین ـ غمگین،
چن بوریوب دؤوره‌سین.
اولدوزلارین ایتیریب،
تك قالیب منیم تکین.

سهندده قوزو مه‌لر،
آغ سینه، شوخ ممه‌لر،
عاغلیمي باشدان آلدي،
باشیما گتدي نه‌لر.

کؤینگي آغ میش‌میشا،
داغلار چاتیب باش ـ باشا.
ائله بیل بولود آلتدان،
آي چیخیب قوشا ـ قوشا.

ترلانین سار آلماسي،
یاریم آسار آلماسي.
آیریلیق دردیندندیر،
رنگیمین سارالماسي.

سهندم، ممه قانلي،
دیش قانلي ممه قانلي.
ممه‌ني قانلي قوون
اولسادا قمه قانلي.

داغلارين قيزي جئيران،
اوتلا يارپيزي جئيران.
كؤنول آج قوردا دؤنر،
گؤرنده قوزو جئيران.

آغاجادا گول بوداغي،
جئيران اوتلار بو داغي.
يار مني آتدي، گئتدي،
نئجه چكيم بو داغي؟

اوبا كؤچر داغ قالار،
گول سولار، بوداق قالار.
داغلاري سئللر اويار،
اوركده‌كي داغ قالار.

روباعيلر

گلمز گؤزومه ذره‌جه دونيا منيم اولسا
دولماز اورگيم كاسه‌سي دريا منيم اولسا
شيريني ده، لئيلاني دا، عذراني ده بالله
وئررم سوروسييلن سيزه شييوا منيم اولسا.

عوقباني وئرين زاهيده، دونيا منه بسدير.
كوثر نه دي، بو ساغر صهبا منه بسدير
جنتده ده، طوباده ده واللاهي گؤزوم يوخ
بير ديلبر خوش قامت و رعنا منه بسدير.

ائی سرو سهي، قامتي طوبادن آليبسان
سرخوش باخيشي نرگس شهلادن آليبسان
يوخ! نرگس جادو دا بوافسوني باجارماز
بو سحري، بو افسانه‌ني شييوادان آليبسان.

ديوانه كؤنول گؤر نئجه لئيلايا وورولدو
هر گون يئني بير لؤعبت رعنايا ورولدو
صنعان كيمي بير عؤمر اوزون تورپاغا قويدو
آخيرده آتيب دينيني ترسايا وورولدو.

حوسنون باغينا سئيره واران گولشني نئيلر
سونبول نه‌يه لازمدير اونا، سوسني نئيلر
سويلرله كي، باخماز سنه، من سؤيلرم: البت،
مين عاشق دلخسته‌سي واردير، مني نئيلر؟!

ارمغان

1

دینله سؤزلریمي قارداشیم روستم،
دینله، قوي دانیشیم، بوشالسین سینه‌م.
نیگارانلیق خیال آتین آخسادیر،
چونکي، سؤزوم چوخدور، گئجه قیسادیر.
سؤزون قیساسیني قوي دئییم سنه،
سن ایکي سببدن عزیزسن منه
بیر بو کي، سنینله فخر ائدیرم من
ائلیمین لاییقلي بیر اوغلو سان سن،
بیرده کي، توتدوغوم یولون موجسّم
موندریجه‌سیني سنده گؤرورم.
او دورکي، آدینلا گوونسم اگر
دئمه‌سینلر شاعیر یالتاقلیق ائلر.
آنجاق بوسؤزلري بوراخاق بیرباش،
سن منه قارداش اول، من سنه قارداش.
آیریلیق ساعتي یاخینلاشدیقجاق
بو معناني آرتیق دویورام آنجاق.
نه چکیرم سندن آیریلماقدا من
شعریم ناتواندیر، بوایفاده‌دن.
آیریلیق! دونیاجا غم، غوصه، حسرت
توپلانیب اولموشدو بو مشئوم لوغت.
آیریلیق، آیریلیق، آمان آیریلیق،
آمانسیز آیریلیق، یامان آیریلیق.

من ائل شاعرییم، سؤزوم ائلیندیر،
اورگیم ائلیندیر، گؤزوم ائلیندیر.
ائلیمین نامینا اورك سؤزومو،
قلبیمي، کونلومو، ایکي گؤزومو
ارمغان اولاراق وئریم سنه،
آپار ائللریمه، آپار وطنه.
یولون دوشر اولسا او شن دیارا،
بیزدن سلام آپار 26 لارا.
ان اوّل باکي‌یا یولون دوشنده
وورغونون تورپاغین زیارت ائله.
خاطیرلا بیزیم او اؤلمز اوستادي،
حئیف کي، گؤرمگي مومکون اولمادي.
جعفر جابارلیني، حوسئین جاویدي،
شائقي، صابیري، بیزیم واحیدي،
خنداني، بولبول تك ائل نغمه‌کارین،
حاجي‌بیگوف کیمي خلق بسته‌کارین.
چوخدور وطنیمده باتان اولدوزلار،
هله‌ده، هامیسي گون تك پاریلدار.

هامیسین - هامیسین خاطیرلا بیزدن،
آدلاري سیلینمز اورگیمیزدن.
سونرا بؤیوك اوستاد میرزه ایله گؤروش
بیزلره ان بؤیوك آرزودور، بو ایش.
مهدي حوسئین کیمي بؤیوك صنعتکار
قلبیمیز دائما اونونلا وورار.
شئیخعلي یولداشلا گؤروشه‌جکسن،
او، بؤیوك تالانتي آلقیشلا بیزدن.
یارادان الیندن اؤپ سولئیمانین
او، ائل دردي بیلن یوکسك اینسانین.
سؤیله‌کي، هله‌ده »آخیري آراز«
دونیادا هئچ بئله »اینصافسیز« اولماز.
سیخ واهابزاده‌نین »بختیار« الین
سؤیله قوجالماسین شاعیر املین.
سلاملا قارداشیم رسول ریضاني
گؤستر یوردوموزدا «قازان آساني»
راحیمي حؤرمتله قارشیلاگیلن
عشق اولسون سنه، اي بختور اینسان.
اورکدن سلاملا آذراوغلونو،
دؤنوب سوروشارسا «نیر کروانیندان»
هله‌ده »آج قالیر چالیشان اینسان«
میرواري باجیملا گؤروشسن اگر،
سؤیله »دردلي تبریز« یولووو گؤزلر.
هئچ خبریم یوخدور علي توده‌دن،
گؤرسن سؤیله قارداش سوسموسان نه‌دن!؟
سؤیله کورچایلي‌یا «باسما اگلني»
گؤره‌سن آلدیمي » میرو تیکیني «.
مدینه باجیمین اؤپ آنا گؤزون
سؤیله »اگیلمه‌سین گؤروم هئچ دیزین«
بیل کي، «سهند»یوین هر داملا قاني
بیر «سهند» اولوبان توتور ایراني.
بوتون اوبالارا، بوتون ائللره،
چالیشان اللره، آزاد دیللره،
هامییا، دنیزه، داغلارا، داشا،
بؤیوگه، کیچیگه، یارا، یولداشا،
بیزلردن آلولو سلاملار آپار،
سؤیله گؤزلریمي آرازا باخار.

قارداشیم، بیر آزدا دینله‌سن مني
بو سفرده یالقیز قویمارام سني.
قوناغي تك قویماق بیزلرده پیسدیر،
شعریمین پریسي سنه مونیسدیر.
سنینله گؤیلرده قاناد چالاجاق،
گله‌جك سیزلرده قوناق قالاجاق.
گل اي خیالیمین یاشیل - قیرمیزي.
یویون داشغین آخان گوموش سولاردا،
عطیرلن عطیرلي - گوللو باهاردا.
گئجه‌دن وسمه چك قارا قاشووا
سحري یایلیق ائت، باغلا باشووا.
حنالان آخشامین آل شافاغیندا

او، عزیز دیارین بایرام چاغیندا،
بیر دسته گول باغلا آل شلاله‌دن،
شهیدلر قانیندان بیتن لاله‌دن.
سهندین عطیرلي چیچکلریندن،
بنؤوشه، نسترن، سونبول، یاسمن
آپار ائللریمه ارمغان اولسون،
سؤنمز عشقیمیزه ترجومان اولسون.

تهران 30 آذر - 1345

ارمغان

2

گلدي خاطریمه اوشاقلیق چاغیم،
او سرخوش گونلریم، شن گئجه‌لریم.
سیلیندي ایللردن قالانیب قالان،
اوستونو توز باسمیش خاطیره‌لریم.

گوگرد کیبریتیله هر آخشام اوستو،
اونلوق لامپامیزي آنام یاخاردي.
دوزولردیك هامي کورسو باشینا،
سماوار قایناردي، بوغو قالخاردي.

آتام چوخ گئجه‌لر ائوه گلمزدي،
سفرده اولاردي یایي - بان قیشي.
سؤز سؤزه گلنده آدینا آنام،
دئیردي: چؤل قوشو، بیابان آداشي.

هر گئجه آتامي گؤزتله‌مه‌دن...
قلیه شوربامیزي تؤکوب یئیردیك.
بعضاً باشیمیزي آتیب، یاتاردیق،
بعضاً ده اوتوروب ناغیل دئیردیك.

آنامین مهربیان، حوزنلو سسي،
ایندي ده وار هله قولاغیمدادیر.
سئویملي، ووقارلي، توتغون سیماسي،
ائله بیل گؤزومون قاباغیندادیر.

چوخ ناغیللار دئمیش او زامان آنام،
هر زادي زمانلا آدام اونودور.
چوخو خاطیریمدن سیلینیب، گئدیب،
بو ساعات یادیما دوشه‌ني بو دور:

کئچمیشلرده ایکي ایستکلي وارمیش،
شؤهرتلري توتموش کندي - شهري.
صفادا، وفادا، عشق و ایلقاردا،
هر یاندا آدلاري دیللر ازبري.

بیر گون ایکي عاشیق، ایکي دیلداده،
محبت عالمین سئیر ائله‌یرکن،
«دي گؤروم نه قدر سئویرسن مني»؟
دئیه، قیز سوروشور سئوگیلي‌سیندن.

اوغلان اورگي‌نین صاندیغین آچیر،
سؤیله‌ییر: داغلارجا، گؤیلرجه، یئرجه.
ائي دلي کؤنلومون صبیري، قراري،
آمّا سؤیله گؤروم، سن مني نئجه؟

ـ سني او قدرلیك دوست توتورام کي،
هر زمان ساتاشیر گؤزوم، گؤزونه،
ائله بیل غوربتده، اوزاق ائللرده،
گؤروشورم دوغما ائللیگیم ایله.

اوغلان آجیقلانیر، دوداغین بوزور:
ـ گؤرونور سن مني سئومه‌ییرمیش‌سن،
بوتون ائل ـ اوبانین داشیني آتیر،
باش گؤتورور گئدیر او ویلایتدن.

گون کئچیر، آي کئچیر، ایللر دولانیر،
غریبلیك ایگیدین آمانین کسیر،
وطن دئیه، گؤینور بورنون اوجو،
اورگي آغاجدا یارپاق تك اسیر.

بیر گون توکانیندا اوتوران آندا،
اوزاق بیر ائللیگي گیریر قاپیدان.
بیلمیرم اوغلانا نه حال اوز وئریر،
آنجاق کي، آیاغا دورور اورادان.

ایشیندن ـ گوجوندن الیني اوزور،
واریـیوخون بوراخیر، هر زادین آتیر،
وطن دئیه یولو قاباغا قاتیب،
گلیر سئوگیسي‌نین ائوینه چاتیر:

ـ اؤلونجه گؤتورمم اوز آیاغیندان،
کماللي سئوگیلیم، باغیشلا مني...
باشیم داشدان ـ داشا دگدي اوساندیم،
آییلدیم، دوشوندوم، تانیدیم سني.

قارداشیم، مقصدیم بوش داستان دگیل،
بو ناغیلي چوخدان ائشیتمیشدیم من،
آنجاق، او زاواللي توکانچي کیمي،
من ده معناسیني دوشوندوم دونن.

دونن کي، سن بیردن قاپیمدان گیردین،
دئمیرم نه حالت اوز وئردي منه،
دوشونورم، هر نه دئسم آرتیقدیر،
باخیشیم هر سؤزو سؤیله‌دي سنه.

دویدوق ایکیمیز ده بو معنانی بیز،
آنجاق او اوغلانلا بیر فرقیمیز وار،
اونون ایختیاری اؤز الینده ایدی،
لاکین، هانی منده - سنده ایختیار؟

اورکلر ده، یوللار کیمی باغلیدیر،
دویغو قاپیلاری تورپاقلانیبدیر،
سانکی، ویجدانلار دا دوداقلار کیمی،
تیکیلیب، قاپالیب، قیفیل‌لانیب‌دیر.

چوخلارینا آچدیم اورك صاندیغین،
آنجاق کی، دردیمی بیرجه سن بیلدین.
کاش گؤروشمه‌یئیدیم سنله ده اصلا،
منی بوکوك گؤردون سن ده بوکولدون.

بلکه »یول آزیبسان« سن ده نه بیلیم،
غریبی، یوخسولو، یوخلایان اولماز،
بو نه فاجعه‌دیر، نه قورولوشدور؟
قارداش دا قارداشین حالینی سورماز؟

چوخلارینا سلام گؤندردیم سندن،
هانی سلامیمی آلان کیم اولدو؟
سایارکن باغریمین یارالارینی،
هانسی گؤز یاشاردی، هانسی گؤز دولدو؟

غریبه »یئنگیم یی« زمانه‌سیدیر،
«حیاتین غریبه رومانلاری وار»
«پایینداز» دؤشه‌نر «سولطان»لار گلسه،
اوبالی قارداشدان سلام آلمازلار.

قارقیش زمانه‌نین قانونلارینا،
قارقیش اورکلری آییرانلارا.
قارقیش اینسانلاری قفسه سالیب،
«بشر حوقوقوندان» دم وورانلارا

کیمه دئمه‌لی‌ییك دردیمیزی بیز؟
دیل بیله‌نیم هانی سؤز قانان هانی.
اسیر بیر میلّته، محکوم بیر ائله،
قایغی چکن هانی، آغلایان هانی؟

کورا گئجه - گوندوز یقین کی، بیردیر،
نه‌دن قورخورام قوی دئییم سؤزومو.
من کی باخار کورام، قویون دوستاقبان،
هئچ اسیرگمه‌سین، اویسون گؤزومو.

دیلیمی دالیمدان چیخارتسالاردا،
قوی، قارداش دردیمی دئییم، باری بیل.
گونئیدن قوزئیه، شرقدن غربه،
هانسی خلقی گؤردون بیزیم تك ذلیل؟

دئمیرم دونیادا اسارت یوخدور،
چوخ یئرلره سونگو تاخمیش ایستعمار.
آنجاق بیزیم کیمي ازیلن آزدیر،
هاردا «حق وئرمز» وار، «حق باتیرماز»وار.

کوره، ویئتنام، آلمان بؤلونوب، آمما
دونیا بیلیر بئله بؤلونمه‌لر وار.
سؤز گلیب چاتاندا آذربایجانا،
فارسدا بیر مثل وار: «انگار نه انگار»!

میلّي آزادلیقلار عصري اولسا دا
هر یئرده، هر یاندا آدي بو عصرین،
نه ائتمك »دونیاني بوغدا توتسادا،
کهلیگین روزوسو چینقیلدیر» همین.

بو «شرف» بو «شؤوکت» بو «قودرت» بو «شان»
هوار دوغرودان دا بیزه عار اولسون.
حیاتین آمانسیز بیر قانونو وار،
تعصّوبسوز میلت گرك خوار اولسون.

میلّي تعصّوبدن دانیشدیم، اولسون،
اصلیني ایتیرن حرامزادادیر.
مرد اوغول وطنین حاقین ایتیرمز،
وطن اینسانا ان بؤیوك آنا دیر.

قویون محکوم اولوم »میلتچیلیگه»،
دونیادا میلّتین سئومه‌ین کیمدیر؟
دیلین، ائلین، یوردون تالان ائتسه‌لر،
آجي‌ییب باشینا دؤگمه‌ین کیمدیر.

گرك گؤزلریندن گؤز اؤرته بیر کس،
قارقایوواسینا یاناشا اگر،
نییه وطنیمي سئومه‌ییم، نییه ...
من بیر قارقادان دا اسگیگم مگر؟

من دئمیرم »اوستون نژاد»دانام من،
دئمیرم، ائللریم ائللردن باشدي.
منیم مسلکیمده، منیم یولومدا ...
میلتلر هامیسي دوستدو، قاداشدي.

چاپماق ایسته‌میرم من هئچ میلتین،
نه دیلین، نه یئرین، نه ده امگین.
تحقیر ائتمه‌ییرم، هده‌له‌میرم،
کئچمیشین، ایندیسین، یا گله‌جگین.

من آییرماییرام، آیري سالمیرام،
قارداشي قارداشدان، آروادي اردن،
آتاني بالادان، اتي دیرناقدان،
اورگي اورکدن، قانادي پردن.

پوزماق ایسته‌میرم من بیرلیکلري،
اینسانلیق بیرلیگي ایدئالیمدیر.
قارداشلیق، یولداشلیق، ابدي باریش،
دونیادا ان بؤیوك آرزیلاریمدیر.

آنجاق بیر سؤزوم وار: من ده اینسانام،
دیلیم وار، خالقیم وار، یوردوم ـ یووام وار.
یئردن چیخمامیشام گؤبه‌لك کیمي،
آدامام حاقیم وار، ائلیم ـ اوبام وار.

قول یارانمامیشام یاراناندا من،
هئچ کسه اولمارام نه قول، نه اسیر.
قورتولوش عصریدیر اینسانا بو عصر،
اسیر اولانلاردا بوخووون کسیر.

اي دوغما ائلیمین ناموسلو اوغلو،
آغلاما، گؤزونون یاشینا قوربان.
گلدیگین او دوغما عزیز دیارین،
اولوم تورپاغینا، داشینا قوربان.

سندن گیلئي‌لندیم دیلیم لال اولسون،
قارداش گیلئي‌لنسه، قارداشا نئیلر؟
آتالار دئمیشلر دونیادا اینسان،
همیشه اومدوغو بیر یئردن کوسر.

نه ائتمه‌لي؟ دردلي دئیینگن اولور،
اگر چوخ دانیشدیم باغیشلا مني.
بو قدر قوناغي داریخدیرمازلار،
بیلیرم، اینجیدیب یورموشام سني.
بیر آز دا سن دانیش، دیلینه قوربان،
دانیش ائل ـ اوبادان، دانیش وطندن.
اگلش، قوي ایستکلي، دوغما خلقیمین،
عطریني، ایگیني اییله‌ییم سندن.

بو سنسن گلیبسن؟ گؤزلریم آیدین،
یئنه گئده‌جکسن لابود وطنه،
یئنه ده »ارمغان« ایسته‌سن مندن،
بیلمیرم ـ بیلمیرم، نه وئریم سنه؟

قلبیمي، گؤزومو ایلك سفر وئردیم،
لاییقلي بیر زادیم یوخدور بیر داها.
آنجاق بیر قورو ـ بوش جانیم وار قارداش،
یئري گلسه وئررم، وئررم اونو دا.

یئنه ده آلوولو سالاملار آپار،
یوردوما، ائلیمه، قارداش ـ باجیما.
بو دفعه » جمیلي«، «ساریوللي»ني،
«نبي خزري»ني ده آنجاق اونوتما.

ایسته، قارداشلاریم سس وئرسین منه،
سؤزوموز ده حقدیر، یولوموز دا حق.
حقیقت یولودور اینسانین یولو،
ناحقّي حقّینه تاپشیرار حق.

یئنه دوشونورم بیر فاجیعه‌یه،
یئنه قارداش سندن آیریلمالییام.
قارقیش آیریلیغا بو اوغورسوزون،
الیندن بیلمیرم نه اولمالییام؟

تهران - فروردین 1347

اوچونجو ارمغان

یئنه قانادلانیب شاهین خیالیم،
هیجران صاباحینین آلا دانیندا.
دوروب یاتاغیندا گرنَشیر گونش،
سحر گؤزون اووور داغلار دالیندا.

ایشیق کرواني‌نین چوووشویام من،
چکیل قنشریمدن، قارانلیق، چکیل!
فلق بایراق آچیب باشیم اوستونده،
کئچدي سن گؤرنلر، واخت او واخت دگیل!

بسدیر یالقیزلارین یولونو کسدین،
یولومدا یارقانلار، قویولار قازدین.
یئتر اوزون ایللر، اوزون زامانلار،
آیریلیق حؤکمونو آدیما یازدین.

چکین غضبیمدن یولومو توتما،
قارداش آرخالییام، قارداش کؤمکلي.
هر قاریش بیر نر فینخیریر،
قاپلان صلابتلي، اسلان اورکلي.

گونش یومورو غون دؤیوب دالیمدا،
اووجوندا میلیونلار الماس جیدا وار.
ایشارت ائیله‌سم قاشین ترپتسه،
قاراسئیوانووا اود وورار، یاخار.

چایلار کئچید وئرین، داغلار یول آچین،
موژده گتیرمیشم، سیزه باهاردان.
عاشیق، غم سازیوي چال داشا سیندیر،
سنه پئیغامیم وار سئوگیلي یاردان.

داغیوي گؤرمه‌ییم، روستم قارداشیم،
دارگونده غریبه دادیما دوردون.

دوغما وطنیمده، دوغما ائلیمده،
مني غریب گؤروب حالیمي سوردون.

بیر عؤمور دردیمي گیزلي ساخلادیم،
اودلاندیم، آلوووم اؤزومو یاخدي.
اودوما سو سپن اولمادي بیرجه،
گؤزلریمین یاشي ایچیمه آخدي.

حکیم‌سیز، قایغي‌سیز، داوا ـ درمان‌سیز
سیمله‌دي، سوموگه ایشله‌دي یارام.
اوزومه باغلاندي بوتون قاپیلار،
اؤزومدن ال اوزدوم، کسیلدي چارام.

چوخلار باشیم اوسته گلدي، سووووشدو،
لاکین احوالیمي سوران اولمادي.
دردیمي، یانغیمي سوران چوخ اولدو،
آنجاق، یانیخمادي، گؤزو دولمادي.

نه بیلیم «لازیمي مولاحیظه‌لر»،
یالنیز قورخوتمادي «سني» قارداشیم.
ائلیمین امگي حلالین اولسون،
باخدیم غئیرەتیوه اوجالدي باشیم.

آچدیم گؤز اؤنووه غم کیتابیمي،
اوخودون دردیمي سن واراق ـ واراق.
قویمورلار سؤز دئیم آنا دیلیمده،
مهربان گؤزلرین پاریلدایاراق.

اورك یانان تاپیب اورکلنه‌رك،
آغلادیم، گؤزومدن سئللر آتلاندي.
یاشیمین وریاني دووجه گئتدي،
قایالار شوملادي، داشلار ایسلاندي.

اورکله دینله‌دین قارداش غمیني،
اورکدن باغلاندین غمه، کدره.
باغیردین، هؤیکوردون آبدالا دؤندون،
جار چکدین، چوو سالدین بوتون ائللره.

دیلیمي، آغزیمي باغلي گؤروبن،
منه آغیز اولدون، منه دیل اولدون.
بیر دردلي شاعیرین دردین دئمگه،
دیل آچدین، سئودالي بیر بولبول اولدون.

سنله قانادلاندي شعریم، ایلهامیم،
آخدي خیالیمین قاینار چشمه‌سي.
سنینله سسلندي بوغولموش سسیم،
یاییلدي قلبیمین آهي، ناله‌سي.

ائللر، خبر تاپدي حالیمدان منیم،
بیر داها دردیمیز دیللره دوشدو.

قلملر، زخمه‌لر جؤولانا گلدي،
نغمه‌لره دوشدو، تئللره دوشدو.

اورك ناله‌لريم، اورك شعرلريم،
تيترتدي اونلارجا شاعير اورگين.
قارالميش اودوموز كؤزردي يئنه،
قيزديردي خالقيمين آرزي چؤلمگين.

آنا سودو كيمي شيرين نغمه‌لر،
فيشقيردي هر ياندان، اوستومه آخدي.
سرين دان يئللري روحوما اسدي،
يئنه ياتميش باختيم سمره‌دي، قالخدي.

منيم سولئيمانيم، منيم راحيميم،
قابيليم، مدينه‌م، بالاشيم منيم.
كيملريم، كيملريم، بير داها كيميم،
توفيقيم، بختيار قارداشيم منيم.

سس وئردي سسيمه دوغما باكيدان،
جوشدو قانلاريميز خزريميز تك.
آچدي قورشاغيني «كؤينگين جيردي»،
شاه‌داغي سهندي يارالي گؤرجك.

« او آجي فريادلار، شيرين نفسلر
منيم ده كؤنلومون آهي، ناله‌سي.
قارداشيم، تبريزدن گلن بو سسلر،
باكي‌نين سسيدير، باكي‌نين سسي.»

قابيليم گؤستردي قابيليّتين
درديمدن، درديندن ياندي آليشدي.
شيرين نغمه‌سييله، شيرين سؤزويله،
نه‌لر پيچيلدادي، نه‌لر دانيشدي!

تميز آرزي‌سييلا، نيّتيله او،
قارداش هارايينا تبريزه گلدي.
بو شانلي ووصالا فيكيرلشيركن،
بير گؤزده آغلادي، بير گؤزده گولدو.

راحيميم ياغديردي رحمت ياغيشين،
سوواردي عشقيمين باغچاسين باغين.
گؤي تك گورولدادي، شيمشك تك چاخدي،
يانديردي قلبيمين اومود چيراغين.

بو نامرد زاماندا كوراوغلو كيمي،
قارداش، دييه ـ دييه، مئيدانا گلدي.
ايشيغا وورولدو پروانه‌لر تك،
باشيندان كئچمگه مردانا گلدي.

نغمه‌لر مولكونون سولئيمان شاهي،
باشيمي حشمتدن عرشه اوجالتدي.

اودلار اؤلکه‌سي‌نین خلق شاعیري،
سهندین شأنینده نغمه یاراتدي.

ابدي چیرپینسین ائل دییه ووران،
اورکلر، اورکلر، ایشیق اورکلر،
گول آچسین، بار وئرسین، حاصیله دولسون،
وطنه باغلانان بؤیوك دیلکلر.

ساوالان اورکلي، سهند کؤمکلي،
آرزي‌سي، املي، دیلگي وطن.
ائلیمین گول اوغلو، وطن شاعیري،
شعرینین نفسي، اورگي وطن.

آذراوغلو، منیم کؤنول سیرداشیم،
هاریندي، یاراسین چکدي، قوپاردي.
قلبي‌نین کمانین دیللندیررکن،
فخره باخ، صمده مني اوخشاتدي.

درین یاراسییلا، سؤنمز اودویلا،
قارداشیم توفیق ده یاندي، آلیشدي.
وطنده وطنسیز قالان قارداشیم،
منه نه‌لر دئدي، نه‌لر دانیشدي.

یوردومون، ائلیمین ناموسلو قیزي،
مدینه، منیم او وفالي باجیم.
وطن حسرتیندن، هیجران غمیندن،
مهربان اورگي یارالي باجیم.

ائشیتدي سسیمي آغلادي، گولدو،
بولودتك توتولدو، دنیزتك داشدي.
یانار نغمه‌سیله، یانار حیسّي‌له،
یئنه ده تبریزدن سؤز ـ صؤحبت آشدي.

دینله‌دیم باجیمي گؤز یاشلاریملا،
حسرتدن جیگریم یاندي، یاخیلدي.
باغریم باشي کسیك بیر قوشا دؤندو،
سویولدو، اوتولدو، شیشه تاخیلدي.

خیالیم شعریندن قاناد باغلادي،
من ده اوچدوم، گئتدیم توزلو تبریزه.
شیبلي گدیگیندن بویلاندیم، باخدیم،
قیفیللي دوداغي سؤزلو تبریزه.

یئنه یاسلي گؤردوم آنا شهري،
شفقلر قانلییدي اوستونده یئنه.
توستویه باتمیشدي عئینالي داغي،
قارا چکیلمیشدي ارکین اوستونه.

سمیرسیز ـ سمیرسیز مورگوله‌ییردي،
او، سرخوش گئجه‌لي ـ گوندوزلو شهر.

بوم ـ بوز بوزارميشدي، زاغ ـ زاغ اسيردي،
او ايستي اوركلي، گول اوزلو شهر.

سولموشدو باسمينجين »بادام باغلاري»،
ساري گول آچميشدي گيلانار، آلچا.
گزيراندان چيخان سولار قانلييدي،
بير لاله يوخ ايدي، «لاله» بويونجا.

گزديم شهريمده غريبلر كيمي،
تانييب قارشيما چيخان اولمادي.
گزديم، كوچه ـ كوچه، ائو ـ ائو دولانديم
دؤنوب بير اوزومه باخان اولمادي.

باش آليب وطندن قاچيب گئتميشدي،
بوتون تانيديغيم دوستلار، تانيشلار.
بولبول اوچاريندا، گول بوداغيندا،
تئكان گؤردوم، بيرده پوسموش بايقوشلار.

شهريم بويوندا غم شلهسيني،
چيگنيمده گزديرديم، تر تؤكه ـ تؤكه.
بيرجه نه گزيرسن، نه دولانيرسان،
دييه، سوروشمادي حاليمي كيمسه.

آختارديم، شهريار قاپيسين دؤيدوم،
«كيمدي؟» سسي بئله ائشيتمهديم من.
دئديلر: نهلره ... قاريشيب باشي،
اينانما، اؤزونو گؤره بيلهسن!

باشيما دار اولدو دوغما شهريم،
توتولدوم، هؤوكوردوم فغانا گلديم.
يئنه ده اوز قويدوم، داغلارا ـ داشا،
ساوالانا گلديم، موغانا گلديم.

ياشيل دؤشهمهسين ييغميشدي چؤللر،
قوروموشدو يورغون گؤزلو بولاقلار.
جوشغون شلالهلر سسدن دوشموشدو،
سوسوب لال اولموشدو سؤزلو بولاقلار.

داغلار دومان ايدي، اوفوق گؤرونمز،
دؤرد بير ياندا آنجاق قورد اولاشيردي.
آزيب ايتيريردي يولچولار يولون،
كيمي بودرهييردي، كيمي شاشيردي.

«نانه»لر قورويوب يووشان اولموشدو،
تير ـ تير تيترهييردي سويوقدان كوللار.
اويولوب، اوچوروم، يارقان اولموشدو،
زيروهلره گئدن جيغيرلار، يوللار.

ائلاتلار يايلاقدان كؤچوب گئتميشدي،
يورددا اودلار سؤنوب، اوجاق قالميشدي.

آغاجلار کسیلیب اودون اولموشدو،
يئرده نئچه قورو بوداق قالمیشدي.

دومانلار ایچینده گؤزدن ایتمیشدي،
باشي ساوالانین، باشي سهندین.
آغ کورکون باشینا چکیب یاتمیشدي،
درەسي، تپەسي، داشي سهندین.

يئنه باشي لوولو، گونو غوبارلي،
کسلردن ناکسه پناه گتیردیم.
سمالر باشینا دار اولان قوش تك،
قاییتدیم، قفسه پناه گتیردیم.

عؤمورلوك زیندان ایمیش پس منیم طالعیم،
قارادان قارا ایمیش آلنیمین یازیسي.
دونیادا مندن ده یازیغي اولارمي؟
آرزیسي، دیلینده دانیشماق آرزیسي!

اگر آه يئرینه سینەمدن آه چیخسا،
اگر بیر اود اولسام، یاندیرسام عالمي،
يئر ـ گؤیو، دونیاني، اینساني قارغاسام،
قارداشیم، قیناما، قیناما سن مني.

ضحاکلار، نرونلار، هیتلرلر دونیادا،
نئیلسه، نئیلسه، نئیلسه، نئیلسه،
آچگیلن تاریخي، واراقلا باخگیلن،
دیلینده ـ دانیشما! دئمەدي بیرکسه.

اووچولار اوولاري، قوشلاري اوولاییب،
توکونو داغیدیب، ایچسەلر قانیندان،
اؤردگه قارقا تك قاریلدا دئمزلر.
هئچ زامان، هئچ زامان، هئچ زامان، هئچ زامان!

یوردومو، ائلیمي دوستاغا سالانلار،
سؤیلەسین من داشام، توپراغام، آخ نەیم؟
قویمورلار سؤزومو آناما دیلینده،
سؤیلەیم، سؤیلەیم، سؤیلەیم، سؤیلەیم!

بو درددن، بو غمدن، بو فلاکتدن،
غم زینهارا گلدي، کدر هؤوکوردو.
اورك آتشیندن، اورك اودوندان،
سهندین آغزیندان آلوو پوسکوردو.

بیر عصرین فریادي، دادي سسلندي،
هر قیشقیریغیمدا، هر هاراییمدا،
هاییما توپلانان قارداشلاریملا،
سسیمه سس وئردي بختیاریم دا.

دردیمي دینلرکن قارداش دیلیندن،
گولوشون ایتیرمیش گؤزلریم گولدو.

درد آنلايان تاپديم، درد بيلن تاپديم،
سينه‌مدن ائله بيل داغ گؤتورولدو.

بختور باشيما بختيار اولدوم،
منه نامه گلدي بختياريمدان.
واقيف ياراشيقلي، وورغون سيمالي،
ائل نغمه‌كاريمدان، ايفتيخاريمدان.

ايگله‌ديم عطيرلي قارداش نفسين،
كؤنلوم سؤزلريله قوجاقلاشاراق،
دينله‌دي ائليمين، يوردومون سسين،
دوغمادير نغمه‌يه آج قالان قولاق.

يارام نئشترلندي، درديم دئشيلدي،
سازيمين تئللري فغانا گلدي.
بولودلار توققوشدو، ايلديرم چاخدي،
اود، اودا يئتيشدي، آلوو يوكسلدي.

قوي اولسون، درد اهلي درددن چكينمز،
اريميش دميرين نه باكي كؤزدن؟
دئميشلر درد، عشقين ياراشيغيدير،
اورك يانماييـنجا ياش چيخماز گؤزدن.

من اود يارانميشام، سودان بئزارام،
اودومو يئلله‌سين اورك يولداشيم.
منه تؤحفه وئرسين بير تونقال اودون،
يوخ، سو ايسته‌ميرم، وئرمه قارداشيم.

اود، اودا چاتماسا قارداشيم هاچان،
آلوولار يوكسليب، ايشيق ساچاجاق؟
بولود توققوشماسا، شيمشك چاخماسا،
قارانليقدا كيملر يولون تاپاجاق؟

هاراي چك، هاراي چك لوقمانيم قارداش،
درديمي، درديني ياخشي تاپيبسان.
تانيداق دونيايا بودردي آنجاق،
درد تاپيلسا اولور چاره‌سي آسان.

دئمه عئيني دردي سنله بؤلوشدوم،
يوخ، يوخ - واريميزا سنله شريكم.
درديم ده يوردوم تك بؤلونوب اگر،
بيلنلر بيليرلر من بؤلمه‌ميشم.

آرازي آييرديلار،
قوم ايلن دوي‌وردولار.
من سندن آيريلمازديم،
ظولم ايلن آييرديلار!

نئجه‌كي، باغيريب آغلاماميشام؟
قيشقيرماقدان سسيم توتولوب باخسان.

چاغیرسام سسیمه ال ـ اوزو قانلي،
یوز شهید سس وئرر هر بیر مزاردان.

منیم صوبحي‌لریم، جاویدان‌لاریم،
گؤر نه‌لر دئدیلر تاپشیردیلار جان:
«بو اورك سؤزومدور دؤنمرم سندن،
بوغسادا گر مني دار، آذربایجان!»

گؤرن تاریخ نییه اوتانماییر بس؟!
اینساندا دونیادا وطنسیز اولار؟!
اوتانسین، اوتانسین، اوتانسین بسدیر،
حقدن، عدالتدن بوش دانیشانلار!

شاعیریم، چوخ گؤزل سؤیله‌دین دردي،
الیوي دوز قویدون یارامین اوسته.
قارداشیم، گل ایندي بیرگه دوشونك،
دردیمین دردینین داواسي اوسته.

موشکولو تاپشیراق عاغیللي باشلارا،
دیشلنسین دوداقلار، قیریشسین آلینلار.
شوبهه‌سیز دونیادا هر درده چاراوار،
قاپالي قاپیلار چالینسا، آچیلار.

شاعیریم، شاعیریم، کؤکله‌یك سازلاري،
وطنین بورجونو اؤده‌یك، اؤده‌یك.
حق‌سؤزده اثر وار، حقده بیر کسر وار،
حق دئیك، دوز دئیك، یوز دئیك، مین دئیك.

دردیمیز ـ نغمه‌میز، نغمه‌میز ـ دردیمیز،
دینله‌سین خلق بیزي، دینله‌یك خلقي بیز،
دوشونسون، دویوخسون شهریمیز، کندیمیز،
تکاني یاراداق، اؤزوموز، اؤزوموز.

بیز ـ وطن، وطن بیز، خلقیمیز بیر دنیز،
تانیداق ائللره من سني، سن مني.
دالغالار ـ گمیمیز، فیرتانا ـ شورطه‌میز
برك توتاق سوکاني، قالدیراق یئلکني.

ائیله‌یك هلهله، قاوزایاق ولوله،
شفقلر بایراغیم، ائل اولسون دایاغیم،
یاپیشاق ال ـ اله، قوپسا دا ولوله،
بودره‌مز آیاغین، بودره‌مز آیاغیم.
گوجوموز ائل گوجو، «ائل گوجو ـ سئل گوجو»،
الیمیز خلق الي، قولوموز خلق قولو،
آرخامیز اینسانلیق، اوزو آغ، آلني آچیق،
یولوموز ـ لنینین آچدیغي حق یولو.

«گونئیدن، قوزئیدن یوللایاق سورگونه،
ناله‌ني، ناله‌ني، ناله‌ني،
او ساحیل، بو ساحیل تاخسینلار کؤکسونه

لالەني، لالەني، لالەني، لالەني»

بۇلونن اورکلر یاپیشسین، قوووشسون،
دونیامیز اینسانا سعادت پایلاسین،
ائللرین باشیندان هر قادا سوووشسون،
کۇرپەلر دینلەسین » ائلچین «نین لایلاسین.

آلنین آچیق اولسون، اوزون آغ اولسون،
وطن قاصیدي‌سن بو گون بیزه سن،
من یازدیم، تاریخ ده یازاجاق بونو،
ناموسلو اوغلونو اونوتماز وطن!

شاعیرین تحفەسي نغمەدیر، سۇزدور،
اورك سۇزلریمي ارمغان آپار!
لاییقسیز اولسادا، اثرسیز دگیل،
«ان بۇیوك شۇعلەلر بیر قوردان قالخار»

شن گئدیب، شن گلەسن،
ساغ و اسن گلەسن،
یوللارین آچیق اولسون،
همیشه سن گلەسن.

باکیدا گول در منه،
سال سویا گۇندر منه،
شادلیق گۇندرنمەسن،
گۇندر غم ـ کدر منه.

دردیمیز قالاخ ـ قالاخ،
آیاق قابار، یول اوزاخ،
یادینا من دوشنده،
گئجەلر اولدوزا باخ.

داغلار دایاغین اولسون،
گونش چیراغین اولسون،
آچیلسین باغلي یوللار،
سهند قوناغین اولسون.

تهران، آذر ـ 1347

قارداشیم علي‌آقا کورچایلي‌یا مکتوب

اوچ ساعاتدیر گئجه یاریدان کئچیب،
الیمده قلمیم قارشیمدا دفتر.
مکتوبوم بیتمەدن یاتمایاجاغام،
گۇزلریم تۇکولوب چیخسا دا اگر.

بو گونلر گؤزلریم آغرییا گلیب،
اوخویا بیلمیرم، یازا بیلمیرم.
قارانلیغا عادت ائدندن بري،
قاماشیر، ایشیغا باخا بیلمیرم.

بو گون »اینجه صنعت» الیمه چاتدي،
یولداشیمدان اوخوماسین دیله‌دیم.
«فیللر ده آغلاییر» آدلي شعر وار،
ـ دئدي، کورچایلیدان. ـ اوخو، سؤیله‌دیم.

اوخودو شعریوي قارداشیم، منه،
اوخودوقجا دئدیم: گؤزووه قوربان.
قوي دوروم دولانیم دؤنوم باشیوا،
شعریوه، اؤزووه، سؤزووه قوربان.

اوخودو شعریوي من قولاق آسدیم،
بوکولدوم، آچیلدیم نه حالا قالدیم.
آغلار گؤرن کیمي شاهین گؤزووو،
اوجالاسان قارداش، من کي اوجالدیم.

سني آغلار گؤردوم، کونلوم سئویندي،
قارداشین دا آغلار گؤرن سئوینر؟
بلي، آغلاماق وار گولمکدن یئي‌دیر،
بو معناني آنجاق آز آدام بیلر.

دئمیشلر: «درد اهلي درد اهلین تانیر»،
بیلیرم کیملر دیر آغلادیر سني.
دردیوي دویورام سني آغلادان،
چوخداندیر، چوخداندیر آغلادیر مني.

بلي، گووندیگیم اوجا داغلارا،
تکجه قاریاغماییب، دولو دا یاغیب.
عؤمرومون مئیوه‌لي ـ گوللو باغیندا،
نه بیر یارپاق قالیب، نه پیتا قالیب.

گیلئیلي دگیلم اؤزگه‌لردن من،
نه گلیب باشیما اؤزومدن گلیب.
یولوندا باشیمدان، جاندان کئچدیگیم،
اورگیمدن گلیب، گؤزومدن گلیب.

قارتال دوغولوبان قارتال بؤیودوم،
دئدیم: گؤیلر اولسون مسکنیم گرك.
قول ـ قاناد یئتیریب اوچماق ایسترکن،
دئدیلر: « ایلان تك گرك سورونمك».

آغلا! قوي آغلاییم، قوي آغلاسینلار،
آخسین گؤز یاشیمیز عومّانا دؤنسون.
دولسون یئر اوزونون دلیك ـ دئشیگي،
«سورونِنلر» بلکه بوغولسون، اؤلسون.

حیاتین قانونو دییشمز قارداش،
قوي اوزو قارالار اؤزون گؤسترسین.
باخما شاخ ـ ماخ دوران بوز هئیکللره،
گون چیخسا هامیسي اریير يقين.

هر لحظه، هر ساعات گلیب کئچدیکده،
بلکه یوزلر آدام اؤلور دونیادا.
میلیونلار دونیایا گلیب گئدیرلر
قونوب ـ کؤچدوگونو کیم بیلیر آمّا.

معنالاندیرانلار اینسان حیاتین،
اگر «نسیمي»لر دگیل بس کیمدیر؟
یوزلر ایل کئچسه ده، مینلر ایل گلسه،
«دیري»لر اؤلورلر، اونلار دیریدیر.

بوراخیبسان بوراخ »اؤتریلري»
ابدي اینسانا ابدي سؤز یاز.
اورکلره قازسا سؤزون صنعتکار،
عالم ده پوزولسا، او سؤز پوزولماز.

بیر پلاکارد ائله، بیر بایراق ائله،
الینده »گورگي»نین »شاهین نغمه‌سین»
«سورونمگي» تکلیف ائلییه‌نلره،
قي وور، قوي اوتانسین، سسین گیزله‌سین.

سني آغلار گؤردوم کؤنلوم سئویندي،
قارداشین دا آغلار گؤرن سئوینر؟
بلي، آغلاماق وار گولمکدن یئي‌دیر،
بو معناني آنجاق آز آدام بیلر.

آلقیش مرد یاشاییب مرد اؤلنلره،
آلقیش قوچاقلارین دلي‌لیگینه.
قارقیش قورخاقلارین رذالتینه،
قارقیش ایکي اوزلونون دوغان ایلینه.

یاز ـ یازاق قارداشیم، الیوه دؤنوم،
یازاق قوي بیلسین »او» آلچاق یاراماز.
بیلسین رذالتین دویورام من‌ده،
بیلسین کي حقیقت سرحد تانیماز.

من تبریزدن گلمیشم

بیلمیرم آغلاییم، بیلمیرم گولوم،
بیلمیرم آچیلیب، یا سولوب گولوم.
دانیشماغا توتمور آغزیمدا دیلیم،
آخي دوستلار، من تبریزدن گلمیشم!

مندن سوروشمایین تویدان، بایرامدان،
نغمه‌دن، ماهنیدان، باده‌دن، جامدان،
اوغول اوشاغیمدان، بالا ـ بولامدان،
آمان دوستلار، من تبریزدن گلمیشم!

سؤز آچمایین منه یازدان، باهاردان،
یا ایستي اورکلي، ایستکلي یاردان،
سورمایین او عزیز آنا دیاردان،
آمان، دوستلار، من تبریزدن گلمیشم!

سورمایین، سورمایین یاشیل داغلاردان،
شاختا قارسیلایان بارلي باغلاردان،
یادا باغریمداکي چارپاز داغلاردان،
آمان دوستلار، من تبریزدن گلمیشم!

عاریفلر دردیمي آنلایار ـ قانار،
آلیشقانلار آلوولانار، اودلانار،
بعضیلر سؤزومو افسانه سانار،
آمان دوستلار، من تبریزدن گلمیشم!

یارادان دیل وئریب اینسان دانیشا،
ال ـ قول وئریب حیات اوچون ووروشا،
اورك وئریب سئوه، کوسه، باریشا،
آمان دوستلار، من تبریزدن گلمیشم!

گوناهیم: ثروتیم، دوشونجه‌م، دیلیم،
ال ـ قولوم زنجیرده، یورد، دیلیم ـ دیلیم،
اورگیم شان ـ شاندیر، باغلیدیر دیلیم،
آمان دوستلار، من تبریزدن گلمیشم!

شاعیرین سیلاحي کلمه‌دیر، سؤزدور،
یاخان شاپالاقدیر، یاخیلان اوزدور،
گؤیرن یاناقدیر، قیزاران گؤزدور،
آمان، دوستلار، من تبریزدن گلمیشم!

قلم، سونگو ایله قارشي دورا؟...هئي...
کاغاد قالخان اولا، جان قورویا؟...هئي...
ناحاق قان، قورویا، قورومایا؟...هئي...

آمان دوستلار، من تبریزدن گلمیشم!

سؤز دوستلارینا من دایانانمیرام،
بوش بوغاز سؤزونه ایناناِنمیرام،
جان قویماقلا، سؤزو، بیر سانانمیرام،
چونکو دوستلار، من تبریزدن گلمیشم!

باده مجلیسینده، ایستي اوتاقدا،
اؤیونمك ده اولار، بلکه جوشماق دا،
ایش مرره باشینا یئتیشن واختدا،
آمان دوستلار، من تبریزدن گلمیشم!

لالهنین توتولدو باغري قارالدي؟
بولبولون نه اولدو رنگي سارالدي؟
قان قارداشلاریم بس هایاندا قالدي؟
آمان دوستلار، من تبریزدن گلمیشم!

طالعیم بللي‌دیر دوستا، دوشمانا،
دئمیرم او باشي دومانلي آنا،
لالهیه بورونوب یا باتیب قانا،
آنجاق دوستلار من تبریزدن گلمیشم!

ساوالان اورکلي تبریز آناسي،
اللري اوستونده قالیب بالاسي،
تویو چالینارکن باشلاییب یاسي،
آمان دوستلار، من تبریزدن گلمیشم!

دیرناخلانیب گلینلرین یاناغي،
گردکلر اولوبدور « قاسیم « اوتاغي،
قیرمیزي گئیینیب عئینالي داغي،
آمان دوستلار، من تبریزدن گلمیشم!

دومان چولقاییبدیر داغلاري، دوزو،
شهرین آغزیندا قالیبدیر سؤزو،
آنجاق، سحر ـ آخشام قیزاریر گؤزو،
آمان دوستلار، من تبریزدن گلمیشم!

دؤنوم ـ دؤنگهلرده قوردلار اولاشیر،
سومسوك ـ سومسوك گزیر، گاه قودوزلاشیر،
بعضاً ده دیشلري قانا بولاشیر،
آمان دوستلار، من تبریزدن گلمیشم!

درین دنیز کیمي ساکیتدیر شهر،
سس سیز بیرقالانیر قالین لپهلر،
بو سوکوتدا نهلر گیزلنیب، نهلر؟...
آمان دوستلار، من تبریزدن گلمیشم!

سهندین ایچینده کوپسونور وولقان،
باشیندا گاه دومان، گاهداکي، توفان،
بویلانیر شهره باخیر نیگاران،

آمان دوستلار، من تبریزدن گلمیشم!

وطن دمیرده‌دیر، وطن داردادیر،
گؤزلري يول چكير اينتيظاردادير،
«شهريار» قارداشيم گؤرن هاردادير،
آمان دوستلار، من تبريزدن گلميشم!

تهران، اسفند 1356

قارداشيم «واله»ين مكتوبونا جواب

واله اؤيمه مني، اؤيمه، آمانديرر،
اودومو يئلله‌ييب آلوولانديرما.
اؤيوب ـ اؤيولمكدن اورگيم قانديرر،
بو دردلي شاعيري چوخ اوتانديرما.

رحم ائله قارداشيم، رحم ائله منه،
باشيمين قاداسين ياخشي بيليرسن.
نييه قوپاريرسان يارامي يئنه،
دانيشيق گؤزله‌مه ديل كسيكدن.

يارانان گوندن من دردلي ياراندیم،
«واي ننه» چاغيرار بيزده دردليلر،
هاراي چكديم، قاپي ـ قاپي دولانديم،
دئديم: آنام وطن قايغيمي چكر.

بيلمه‌ديم يتيمم وطندن ساري،
بونو گيزلتميشدي هاميلار مندن.
اوز قويدوم چؤللره گزديم داغلاري،
سوراق تاپام بلكه، آنام وطندن.

سحر ـ آخشام يوللار اوسته داياندیم،
گلندن ـ گئدندن خبر سوروشدوم.
جواب آلانماديم، اود توتدوم يانديم،
گوندن ـ گونه درده غمه قوووشدوم.

بير گون بير قوجايا توش گلديم سوردوم،
باخديم، آتدان ـ آتدان منه گؤز ووردو.
وارديم، خلوت يئرده يولوندا دوردوم،
اليمه كؤهنه بير بياض قيسديردي.

اوخودوم، آليشديم شيمشك تك چاخديم،
كولك كيمي اسديم، توفانا دؤندوم.
بولود تك كيشنه‌ديم، سئل اولدوم آخديم،
كؤكسو داغ دالغالي عومّانا دؤندوم.

تاريخ قوراشديران قلبه‌زنلرله،
مردتك ياخا توتدوم، مرد تك ووروشدوم،
يالان ـ پالانلارين تاپشيرديم يئله،
حاقسيزليغا قارشي يامان ووروشدوم.

اورك سؤزلريمي، حاق سؤزلريمي،
شعر سوپانيما قويوبان آتديم.
دوشمانلارا جومرد بابالار كيمي،
گاه قان اوتدوروبان، گاه قان آغلاتديم.

حقيقته فاييق گلنمه‌ديكده،
قددره قوللانيب، قمه تاخديلار.
حاق سؤزومه جواب وئرنمه‌ديكده،
كؤپك كوشگورتدولر، ايت بوراخديلار.

گوجوم گوجلرينه چاتمادي داها،
هر طرفدن مني دؤوره‌له‌ديلر.
سونگونو بؤيرومه سانجيب، آديما،
گاه »وطنسيز»، گاه »ميلتچي» دئديلر.

يئنه داغلار كيمي دوردوم، داياندیم،
نه چكينديم، نه ده سؤزومو چاشديم.
محكمه‌لريني اگلنجه سانديم.
نه كوكره‌ديم، نه ده قاينادیم، داشديم.

آياغي قاناللي، قوللاري باغلي،
سسيمي اوجالتديم، آچديم ديليمي.
گؤزلري غوبارلي، اورگي داغلي،
دئديم هر درديمي، هر نيسگيليمي.

ائي »داهي» عاليملر، تاريخ »بيلنلر»،
«بؤيوك» عاغيلليلار، «مودريك» آغالار.
«جسارت» يا «گوناه» اولماسا اگر،
قوللوغونوزدان بير سوراجاغيم وار.
سيزجه، من يوواسيز ـ يوردسوز شاعيرم؟
نه ديليم، نه ائليم، نه وطنيم وار؟
نه بيليم، بلكه من قانا بيلميرم،
سيزه نه »ساواديم»، نه »عاغليم» چاتار.

گؤبه‌لك اولسام دا بير يئردن يقين،
گؤيريب، باش وئريب، تاپيلميشام من.
لوطف ائديب او يئري منه گؤسترين،
نه تورپاق ايستيرم سيزدن، نه وطن.

تانري قويسا «عاليم» دئييرلر سيزه،
عاليم اويدورما سؤز دئييب دانيشماز.
بوتون دونيا گولور سفسطه‌نيزه،
علمده، دوغرويا يالان قاريشماز.

ساختاكارليقلاري آتين، اوتانين،

شارلاتانليق باشقا، علم باشقادير.
يوزده اؤزونوزو بيرتساز، ايناني‌ن.
آغ، يئنه ده آغدير، قارا قارادير.

هئي »عيرق» افسانه‌سين اوزه چكمه‌يين،
روحونوزو شئيطان چوشلايار بوتون.
قارداش قيزغيني‌نا توخوم اكمه‌يين،
اكديگيزه پئشمان اولارسيز بير گون.

بير پارا سؤزو چوخ چكمه‌يين اوزه،
بوش سانمايين چوخدا بئله مئيداني.
قيپچينين، بوقدر گؤزه سوخمايين،
آنانيزدان قالان كيرلي توماني...

كاش بو «تميز» نژاد، پاك قانلاريزلا،
«هيتلرين» اورتاغي اولا بيلئيديز.
خام خياللار، گولونج يالانلاريزلا،
«قوبلز»دن عيبرت آلا بيلئيديز.

گئده‌يديز برلينه يادا لوندونا،
اوستون »عيرق»لارين گؤره‌يديز حالين.
بلكه سيغينايديز اينسان قوينونا،
سونون دوشونه‌يديز پوچ قالماقالين.

گؤره‌يديز نه قويوب، نه آختاريرسيز،
بوتون آلت ـ اوست اولوب كئچميشكي دؤوران.
گؤره‌يديز بوش يئره فيريلداييرسيز،
اسارت زنجيرين قيريبدير اينسان.

گؤره‌يديز هاميلار قالخيب آياغا،
منليگين، وارليغين آختارير سين ـ سين.
كيمسه نه نؤكردير داها، نه آغا،
نه ايسته‌يير اگسين، نه ده اگيلسين.

تاريخ كدرلنمز گوزگويه بنزر،
اوندا گؤرمك اولار، اگريني، دوزو.
بير مصلحتيم وار، دينله‌سز اگر،
بو آينادا گؤرون اؤز ـ اؤزونوزو.

ديرشه بيلسه ده كيم حقيقتله،
خالقي آلدادانمير، اؤزو آلدانير.
ديزه چؤكدورولسه ميليون »قاليله»،
يئنه يئر دولانير، يئنه فيرلانير.

چوخ ياخشي بيليرسيز فيريلداقچيلار،
من نه وطنسيزم، نه‌ده »گؤبه‌لك».
دوغما دياريم وار، بؤيوك ائليم وار،
منيمدير هم كئچميش ، هم ده گله‌جك.

منه نه »عيرق»، نه ده دده يونتايين،

اؤزوم، اؤز کؤکومو یاخشي تانیرام.
گئدین اؤزونوزه »بابا» آرایین،
سیزین یئرینیزه من اوتانیرام.

قاتیر کیمي چوخدا باش آپارمایین،
قودورماین، بئش گون یایان اولموشام.
مني چوخدا بئله حقیر سانمایین،
ایگنه‌مي یئئَنه قییق قوسدوررام.

بئش گونلوك بگلیك ده بگلیکدیر آنجاق،
ایشین دالیسیني دوشونون، دویون.
ائللریم سئل کیمي آشیب ـ داشان واخت،
دالي گونونوزه بیر کؤرپو قویون.

گووه‌نمه‌یین، بو گون یالواردیم سیزه،
آنام آیاق آلتدا قالماماق اوچون.
آنا موقدسدیر ازلدن بیزه،
قویماریق آیاقلار آلتینا دوشسون.

دؤندوم سؤزلریمه دوام ائده‌رك،
بوغازدان یوخاري »اینسانچیلارا»،
«منیمکین اوینا‌داق، سنینکین یئئَك»،
دئیه ایستعمارچي یالانچیلارا.

آمانسیز «اومانیست» اینتلي‌گنتلر،
«اینسانچیلیق» داشین دؤشه وورانلار،
«بین الملل چیلر، امپریالیستلر»،
«مدنیت» کئشیگینده دورانلار.

توتاق، مسیحیت، آبادلیق ـ دئیه،
دونیاني سیز قانا چالخامیسیز.
اینسان کوتله‌لرین »اینسانلیق» دئیه،
بویوندوروق آلتدا ساخلامیسیز.

توتاق، اینسانلاري قارا مال تکین،
سیز ساتمامیسینیز، سیز آلمامیسیز،
خلقلرین وارین تالاماق اوچون،
قارداش قیرقینلارین سیز سالمامیسیز.

توتاق، سیز مرحمت مَلَکلریسیز،
اینسانلارین جانین »عزرابیل» تکین
«بیز آنلامیریق، سیز یاخشي بیلیرسیز».
آلیرسیز بهیشته آپارماق اوچون.

سیز تانرینین یاخین قوهوملاریسیز،
آللاهین »اوغلو»دور پیغمبرینیز،
سیز بشریتین »آغالار»ي سیز،
سیزلر «صاحاب»لار سیز، بیز «کؤله»لریك.

عفو ائدین، «جسارت» اولماسا اگر،

بیر سوراجاغیم وار قوللوغونوزا.
سوروشماغا حاقیم یوخسا دا اگر،
باغلیدیر، وارلیق یا یوخلوغوزا.

بیز اورتا عصیرده یاشامايیریز،
ویجدانلار آییلیب، قیریب زنجیرین.
آغ، قارا، قیرمیزي، ساري باخینیز
منلیگین آختاریر، یالنیز منلیگین!

سیزلرکي، واخ ـ بئواخ، هر گون، هر زامان،
من ـ من چاغیریرسیز، من ـ من دئییرسیز،
تلویزیوندان، رادیولاردان،
هئي ... بوي بویلاییرسیز، سؤي سؤیله‌ییرسیز.

بؤیوك خالقیمیزدان، کولتوروموزدن،
سیجیرلاما سؤزلر دئییب یاییرسیز.
یئري باشینیزا دار گؤروب، بعضاً،
قالخیب اولدوزلارا دا بویلانیرسیز.

نه‌دن، کیچیك بیر خالق قالخیب، اویانیب،
طالعین حل ائتمك ایسته‌ین زامان،
اومانیزمه قارشي تهلوکه سانیب،
قیشقیریق سالیرسیز هر دؤرد بیر یاندان.

حال بو کي، منلیك، یورد، وطن، آختارماق،
ان طبیعي حاقدیر، هر بیر اینسانا.
حوریّتله اینسان کمال تاپاجاق،
قوش قفسدن اوچا بیلمز بیر یانا.

کؤله‌لیگه قارشي ووروشان بیر خالق،
موطلق، نه میلتچي، نه شوونیستدیر.
ایستعمارچیلیغا قارشي دوروشماق،
اینسانپرورلیگین اؤزو، ایچیدیر.

اینسانلار بیرلیگي گؤزلدیر، لاکین،
دونیا ائوسه، وطن اودادیر دئمك.
ائوده نئچه قارداش اولسا هر کسین،
آیریجا اوداسي، دیریلیگي گرك.

طبیعي حیسّدیر وطن پرورلیك،
«میلّیتچي»لیك آدي وئریلمز اونا.
دوغما بیر سئوگي‌دیر توړپاق سئورلیك،
توړپاق اینسانلارا آنادیر، آنا.

هر کس دونیا بویو خوش دولانسا دا،
یئنه وطن دییَر، وطن چاغیرار،
قوشلار، هاوالارا هاوالانسا دا،
یئنه یئنر، گلر یوواسین آرار.

اینسانین مقصدي، یولو عولوي‌کن،

قویون نفس آلسین، قویون دینجلسین.
پولاد زنجیرلري آچین الیندن،
اوجا ذیروه‌لره وارسین یوکسلسین.

بورنوز یئللنمه‌سین چوخلوقدان، زوردان،
اینسان‌پرور گئدیشلرده تاپیلین.
اینسان اولابیلمز، اینسان آلدادان
اومانیزمین ایچ اوزونه قاپیلین.

چوخ ایمپراتور قویلاییب دونیا،
هله ده خلقلر دوروب، یاشاییر.
گؤي چوخ بولودلوقلار گئچیریب، آمّا،
هله ده ـ هله ده گونش پارلاییر.

نامردلر زینهارا گلدي الیمدن،
چارمیخا چکدیلر مني هر یاندان.
قنّاره‌یه آسلادیلار دیلیمدن،
یاتاغیم قورو یئر، اوتاغیم زیندان.

ایچیمده بوغولان قیشقیریق سسیم،
دمیر قالالاري تیترتدي یالنیز،
تك باشیما آرتیق نه جوشوب اسیم،
اولدوزسوز یارانیب زاواللي ـ یالقیز.

نه قدر باغیردیم، هاراي قوپاردیم،
بوشلوقلاردا ایتدي آنجاق هاواریم.
دمیر زنجیرلري چئینه‌ییب، دارتدیم،
دادیما چاتمادي هاوادارلاریم.

چورودوم، آغاردي ساققالیم، ساچیم،
قاپیني آچدیلار، دئدیلر: «ایتیل!»
بیلمه‌دیم هایانا اوز قویوب قاچیم،
اومودسوز، آرزي‌سیز، یئر ـ یوردسوز، سفیل.

یئنه ده اوز قویدوم داغلارا ساري،
بلکه دالداناجاق آرایا بیلم.
بلکه تاپابیلم آنام دیاري،
قوینونا سیغینیب، بیر آز دینجلم.

یورولدوم، خوردوشدوم، گئتدیم اویغویا،
دربدر گزمکدن دئمك اوساندیم.
ایریمیش بیر «قاري» گلدي یوخوما،
دیسکیندیم، خوفلاندیم، ایسکلت ساندیم.

باشیما ال چکدي، قورخوم تؤکولدو،
خوش باخیشلاریندان گؤردوم تانیشدي.
مهربیان ـ مهربیان اوزومه گولدو،
دؤندو دیله گلدي، منله دانیشدي.

قورخما، عزیز بالام! گزدیگین منم،

ایریمیش اولسام دا، گل قوجاقلاشاق.
هامان آختاردیغین دوغما وطنم،
آنا اؤلوسوندن چکینمز اوشاق.

بیلیرم دردیوي، هر نیسگیلیوي،
دولانیم باشیوا، دؤنوم گؤزووه.
دانیش، قوي دینلهییم دردلي دیلیوي،
جانیم قوربان اولسون شیرین سؤزووه.

سؤیلهدیم: یوخ آنا! سن دانیش گیلن،
سؤیله نه اولوب بو گونه قالیبسان.
دانیش طالعیندن، دانیش گونوندن،
دانیش، یازیق آنا! زاواللي وطن!

قورو کلهدهکي گؤز یئرلریندن،
باخدیم، داملا ـ داملا یاش دامجیلادي.
لاکین، کلمه وئریب آلمادي اصلا،
روحوم آلوو چکدي، آلیشدي، یاندي.

اتگین آختاردیم اله گلمهدي،
یالواردیم، آسلاندیم سوموکلریندن.
آنا اورگي ایدي دؤزه بیلمهدي،
آخیر دیله گلدي، دانیشدي منلن:

ـ دینله، دردلي بالام، دردیمي دینله،
درد اهلي آرتیق درد چکمگه نه وار؟
گل، بیر ـ بیر تانیش اول کدرلریمله،
«دردین یولو گرک» دئمیش آتالار.

گوناهکار توتورسان، گئت، توت هر کسي،
آنجاق، او گوندن کي، اسیر توتولدوم،
بویوندوروق آلتدا قارا مال کیمي،
یئر شوملادیم، هولالارا قوشولدوم.

یارالي چیگنیمله، چمنلر سؤکدوم،
تارلالار یئتیردیم، چاییرلیقلاردان.
یوك داشیدیم، مینیك وئردیم، تر تؤکدوم،
دیزیمین طاقتي توکنن زامان،

دؤندولر اتلیگه کسدیلر مني،
قوشا چاتما قوروب تونقال یاخدیلار.
چاغیردیلار بوتون یولدان اؤتني،
دریمي سویدولار، شیشه تاخدیلار.

دؤورهلندیم شولن بوریاني تکین،
هر کاباب ایگینه ییغیشیب گلن،
پیچاغین چیخارتدي، چکدي قمهسین،
بیر پارچا سییردي، کسدي تنیمدن.

یاراماز اوغوللار یاریماسینلار،

چوخ قافاسیز چیخدي سون بابالارین.
یورد وئریب قوللوغو ساتین آلدیلار،
دارین گئتدي، بوتون وارلیغین ـ وارین.

دؤنرگه دولاندي، اوجاغین سؤندو،
دوغما یوردون، دوغراق ـ دوغراق دوغراندي.
قارقالار قارتالا، لاچینا دؤندو،
قارتال قوزغون اولدو، قوش قارقالاندي.

اتیم یئییلسه‌ده، نئیلك یئییلسین،
چالیش خاطیره‌مي عزیزله، ساخلا.
قویما باري مزاریم اولا ایتگین،
ییغ سوموكلریمي، بیر یئر تاپ قویلا.

ساده بیر وصیت ایسه ده بو سؤز،
ایمكانسیز اوغولا آغیر بیر یوكدور.
هر داشي قالدیرماق مومكوندور سؤز سوز،
آنجاق، قوتسیزه ایش چوخ بؤیوكدور.

بیزده آنا حاقي، تانري حاقیدیر،
مگر وصیتین اونوتماق اولار؟
آنا تاپشیریغین یئرینه یئتیر!
مرد ایگیت بورج اوسته جانیني قویار.

آنانین هر سؤزون، هر وصیتین،
گؤز اوستونه قویار جومرد ایگیتلر.
نه قدر ده آغیر اولسا یا چتین،
حلال سود امنلر اونودا بیلمز!

او قورخونج رؤیادان آییلان گوندن،
نه گئجه‌م قالیبدیر، نه ده گوندوزوم.
آنجاق بیر سئودانین دالینجایام من،
قورو سوموك گزیر هر یاندا گؤزوم.

جان آتیب، آختاریب، یورددان ـ یووادان،
آنجاق بیر تورباجیق سوموك ییغمیشام.
گزیب ـ دولانیرام، سفیل ـ سرگردان،
هارادا قویلایام، هاردا باسدیرام؟!

بو گئنیش دیاردا ارلر، یارانلار!
هر یئر باشدان ـ باشا قاپسانمیش بوتون.
ائي وطن داشیني دؤشه وورانلار،
مزار دا تاپیلمیر وطنیم اوچون.

من‌کي، بیر وطنسیز، یوردسوز شاعیرم،
بیر عؤموردور سیتقاییب اینله‌ییرم.
کیمسه‌دن نه قان، نه دییه‌ت ایستیرم،
بیر مزار بویوندا یئر دیله‌ییرم.

یوردومو ـ یووامي باسیب آلانلار!

فقط، نئچه قاریش یئر وئرین منه.
بوتون سیزین اولسون بو اؤلکه، دیار،
بیر مزار قاییریم آنا وطنه!

قارداشیم! نه‌ییمي اؤیورسن منیم،
بو دونیادا مندن یازیق‌مي دا وار؟
اؤزوندن کوسنه اوموب، کوسه‌نیم،
اینساندا دونیادا وطنسیز اولار؟

غم کیتابیمیزي اوخویوم هاردان؟
بلالي باشیمیز چکمه‌ییب نه‌لر؟
قیزیل قانلار آخیب دیرناغیمیزدان،
بیز چکن دردلري کیم چکه‌بیلر؟

آتامیزدان قالان یوردو - یوواني،
چالدیلار، چاپدیلار بیز باخا - باخا.
وارین تالادیلار، چولو - چوخاني،
یاخدیلار، چایلاردان قان آخا - آخا.

اکیب بئجردیگیم بارلي باغلاري،
دوشمان بالتالادي، قیردي، اودلادي.
دنلي اکینیمي، یاشیل داغلاري،
قابان سورولري باسیب اوتلادي.

بیز نئیله‌دیك؟ باخدیق، آغلادیق گیزلین،
بعضاً ده، سیتقادیق، یالواردیق، آنجاق.
حاقین گوجه تابع اولدوغو اوچون،
بره بیتیرمه‌دي یانیب - یالوارماق.

یوخ! دؤزه بیلمیرم من بو قاخینجا،
یولو یومولسون بو نامرد زامانین.
ارنلر دئمیشکن، «ار قوجالینجا،
اجل دادا یئتسین، قورتارسین جانین.»

تك الدن سس چیخماز، بونو بیل یقین،
نه قدر باغیریب بوغاز ییرتساق بیز.
ائل اویقودا ایکن، بابالار تکین،
بیزه توپورمجك گلن نسلیمیز.

پالچیقلي یوللارا کروان اولوبان،
دئدیم کي، آغارتدیم ساچ - ساققالیمي.
گووندیگیم داغا قار یاغان گوندن،
نه سؤیله‌ییم، باخیب گؤر بیر حالیمي.

سارسیلدي، جان وئردي مهریبان آنام،
دالیمجا بیر داها کیم سو سپه‌جك؟
سومویو سورمه‌یه چئوریلن آتام،
هاردان دوروب بیرده نعره چکه‌جك؟

بئله‌لیك، هارانین قوچاغییق بیز،

گؤردويوموز يالنيز بير قورو جاندير.
سؤيله: قورخانلارين قورخاغييق بيز،
ويرديميز دوشمانا «بعلي قوربان!»دير.

بيلمم هارا گئتدي او قان، اوغئيرت،
هامي دال ـ قاباغين، قارنين اوتارير.
افسانه‌يه دؤنوب ارليك، شرافت
قارداش باجيسينا اويناش آختارير.

قارداش نه قويوبسان، نه آختاريرسان!
سن گؤرن آغاجلار كوركليك اولدو.
«يورد يئريندن قورد آختارما گيلن»
كيشيليك دؤوره‌سي بيتدي، قورتولدو.

باريتيم شئه چكدي، قورشون توكندي،
كوسووا چئوريلدي پاسلي توفنگيم.
قيلينجيم كوته‌لدي، آتيم پئي‌لندي،
بيرجه منه قالدي يوگورك انگيم.

سن دئميشكن »باسيب كسه‌نيم» سؤزدور،
قورو سؤزله باسيب ـ كسمك اولارمي؟
حاق سؤزده اثر وار، دوغرودور ـ دوزدور،
لاكين دانيشماغا هئچ ايمكان وارمي؟

قارداشيم! يوز بئله يازيب ـ پوزسام دا،
كيمسه‌ني قويمازلار ائشيده مندن.
نه يازسام داخمامدان چيخماز بايرا،
چون، محروم بير ائلين شاعيرييم من.

باليق قولاغي ايله دولودور ساحيل،
اورگين ايسته‌سه، ييغ، قالاق ـ قالاق.
دورّ تاپماق فيكيرينده اولسان، بللي بيل،
گرك درين ـ درين يئرلره وارماق.

بو ايشده بير قورخماز اوزگونچو گرك،
جوما عومّانلارا، جاندان ال اوزه.
كوكرك دالغالارلا چنگه‌لشه‌رك،
اينجي تاپا، دؤنه ساپينا دوزه.

نه قدر آساندير سؤز قوراشديرماق،
لاكين، سؤزدن مقصد درين معنادير.
كلمه‌ني ـ كلمه‌يه خوش ياراشديرماق،
صنعتدير، آنجاق شعر باشقادير.

شعر قيديقلاسا اورك تئللرين،
هر اورك اؤزونون نغمه‌سين چالار.
ائوسه‌سه شعرين يئل سونبوللرين
داشلار ديله گلر، داغلار سيزيلدار.

سئوينجلر، كدرلر، شيرين رؤيالار،

دیرچَلر، فریادا ـ فغانا گلر.
کؤنول یاتاغیندا یاتان خولیالار،
گرنَشر، دنیز تك طوغیانا گلر.

خیال ترلانینا قول ـ قاناد وئرر،
زیروه‌لره ـ زیروه‌لره قالدیرار.
گؤیون اولدوزلارین یئره اندیرر،
چکر یاخاسیندان اولکرین قیرار.

بیر زمانلار من ده کئچدیم جانیمدان،
درین دنیزلردن اینجي اوولادیم.
اوچدوم سمالارا کهکشانلاردان،
اتك ـ اتك اولدوز دریب توپلادیم.

گرك آد آپارام یئنه «وورغون»دان،
شعر ـ صنعته بو آد یاراشیقدیر.
نه گؤزل سؤیله‌میش او اؤلمز اینسان:
«دونیادا ان بؤیوك قوت ایشیقدیر.»

من ده عؤمور بویو گونش یولچوسو،
اوستادیم تك ایشیق گزیب سوروندوم
داغیلدي گؤزومدن غفلت اویقوسو،
«دده قورقود» جبه‌سینه بوروندوم.

داشدان ـ داشا چالیب اورك چاخماغین،
باغریمي قوو ائدیب، تونقاللار یاخدیم.
آلیشدیریب ائلین سؤنن چیراغین،
گئجه‌نین باغرینا مشعللر تاخدیم.

حلال خزانه‌مي، طالعیمه باخ،
ساچیب گؤسترمگه قوییدولار مگر؟
ایلك قادا، جان قویوب ثروت قازانماق،
جان وئریب گیزله‌مك، سونکو دردسر.

بونونلا یئنه ده یولدادیر کروان،
لاکین، دوغان اولدوز، کروان قیراندیر.
چوخ چتیندیر کئچمك کورا یوللاردان،
ساقین، یول یولداشیم، ساقین، آماندیر.

مقصدیم یولچونو قورخوتماق دگیل،
آتالار دئمیشکن قورخان تئز اؤلر.
یئرسیز جسارت ده، آنجاق، بللي بیل،
قادا قاوزار، جومرگلیك گتیرر.

بلدچیلیك ائتمك یول آختارانا،
بابامیز «قورقود»دان بیر وصیتدیر.
دوز یول گؤسترمه‌مك یولدان آزانا،
یولا ـ یولچویا دا بیر خیانتدیر.

یول گئتمگه یولو تانیماق گرك،

تانیناميش يوللار گئدر - گلمزدير.
ظولمته وارماغا «شب چيراغ» گرك،
ايشيقسيز، خئير - شر گؤرسه‌نيلمزدير.

الده چيراغيم‌وار، يولچو آرخاداش،
سحر اوموب - كوسمه كروان قيراندان.
اومودلا باشا وور يولو داش باداش،
دمير چاريغي گئي، ذيروه‌يه ديرمان.

من ده ياراشيقلي بويونا باخيم،
گووه‌نيم، فخر ائديم، باشيم اوجالسين.
چيخارديم جبه‌مي اگنيوه تاخيم،
نسيلدن - نسيله يادیگار قالسين.

آنجاق، بو اومودلا ياشاييرام من،
قوجامان »سهندم» داغيم، داشيم‌وار
اؤلسم دوشمه‌يه‌جك قوپوزوم كؤكدن،
چونكو «واله»لر تك نغمه‌داشيم وار.

تيكانليقدان سن تك چيچك گويرمك،
بؤيوك گله‌جگين نيشانه‌سيدير.
قورو يئردن گول بوتاسي جوجرمك،
قارالان قانيما نار دانه‌سيدير.

تهران - 1345شمسي

نيشانا

آج توخلولار كيمين بوغازين، بوينون،
دوداقلاريم گزيب چوپسوندو، دونن.
آغجا بوخاغي‌نين پوزوب قوروغون،
اوتلاييب كئچركن قولاق ديبيندن.

آغزيما توخوندو كيچيك بير داملا،
سانديم يا سيرقادي، يا دا داش - قاشدي
ايپك تئللريني وئرديم بير يانا،
گؤزومه خيرداجا بير خال ساتاشدي.

نئجه خال، ائله بيل گون دوغان واختدا،
سحرين اوزونه گئجه داشلانيب.
يا قارا اينجيدير، صدف قولاخدا،
ياداكي، مرمره شَوه قاشلانيب.

سوروشدوم، گؤزليم بو خال نه خالدير،
كؤنول قوشلارينا دن‌مي قويوبسان؟
گؤرونن خيالين باشقا خيالدير،

دالیندا تئللردن تور دا قوروبسان.

قارا گؤزلرینده یاش پاریلدادي،
خومار باخیشیندان غم سپه‌لندي.
سانکي، توفان قوپدو، گؤي گورولدادي،
باهار بولودوندان یاغیش الندي.

سانمیشدیم سؤزومدن آشیب داشاجاق،
اؤیونوب، سئوینیب ذؤوق آلاجاقدیر.
سرخوشدور، داهادا سرخوشلاشاجاق،
هوسلن بوینوما قول سالاجاقدیر.

قوتومدان قورودوم، آوارا قالدیم،
اؤزوم، اؤز ایشیمدن ملول، کور ـ پئشمان،
اؤپدوم، تومارلادیم، گؤنلونو آلدیم،
سیلدیم گؤز یاشلارین آل یاناغیندان.

ـ چورویوب یانایدي، کاش بو دیل ـ دوداق،
نه دئدیم، نه دئدیم من یارا دگدي؟
دئدي ـ یوخ اینجیکلي دگیلم، آنجاق،
سؤزون چوخ دوزلو ایدي، یاراما دگدي.

گؤتور، اورگیمدن الیوي گؤتور،
اورك دگیل، قاندیر بو آچیب باخسان.
اؤتور بو شره ـ شور بارداغین، اؤتور،
ال وورسان جالانار، قانا قالارسان.

هر توستو قالخارین دودمان سانما،
اورکدیر، بو برباد اوجاقدا یانان.
چکین یانغینیمدان، چکین دایانما،
سن ده آلیشارسان، سن ده یانارسان.

شفقتله باشیني باسدیم سینه‌مه،
طاقت ده الیمدن چیخدي قرار دا.
ـ بسدیر اورگیمي شان ـ شان ائیله‌مه،
بیرجه سؤیله گؤروم نه‌وار بو خالدا؟

مرمر بارماقلاري، قارا ساچلارین،
ییغدي، یاناغیندان بیر یان ائیله‌دي.
بیر داها گؤستردي زاواللي خالین،
منیبم »نیشانا«مدیر بو خال، سؤیله‌دي.

نه اوچون سوروشدون سیّریني مندن،
دردیمه ، غمیمه دؤزه بیلمزسن.
بیله‌سن، بیله‌سن، کاشکي، بیله‌سن،
نه گونده یارانیب دوغولموشام من.

آچدي طالعي‌نین غم کیتابیندان،
اوخودوم، اوخودوم، اوخودوم نه‌لر؟
قلم دایان، اورك قاپالان، باغلان!

دردلرین سؤیله‌مك اولارمي مگر؟

اوخودوم هامیسین واراق با واراق،
لاکین، مگر آچیب سؤیله‌مك اولار؟
دئسم اؤز اورگیم پاتلایار، آنجاق،
دئمرم، نه قدر دیلیمده‌وار، وار.

سوروشما داستانین بوتونون آمان،
قوي منیم آغزیمدان چیخماسین بو سیر.
چیخسا دا قوي چیخسین باشقا آغیزدان،
دئمه‌سینلر قیلینج اؤز قینین کسیر ...

... دینله‌دیم داستاني، دینله‌دیم لاکین،
ساندیم وارلیغیمي سئللر آپاردي.
باشیمدا ناقوسلار چالینار تکین،
قیز، اؤز سرگوذشتین بئله قورتاردي:

ـ آنام دوستاقدایمیش مني دوغاندا،
سونگو ایله کسیلیب گؤبگیم منیم.
اسیر دوغولموشام من دوغولاندا،
زنجیرلن باغلانیب بیلگیم منیم.

شئه یئرلر بئشیگیم، یاتاغیم اولوب،
دمیر پنجره‌لر نووراغیم منیم.
داراشلیق سئللول‌لار اویناغیم اولوب،
بوخوولار، قانداللار قولچاغیم منیم.

ایلك نفسلریمي چکن زامان من،
یانیقلي آهلاردان نفسلنمیشم.
کؤرپه دوداقلاریم امزیك گزرکن،
آغي سومورموشام، ایرین اممیشم.

سونرا دا آنامي ائدیبلر سورگون،
زینداندان ـ زیندانا کؤچوب گلمیشیك.
زمانه فلاکت دونون ازل گون،
بیزیم اگنیمیزه بیچیب، گلمیشیك.

داها نه‌لر چکیب باشیم، نه دئییم،
نه‌لر یازیلیبدیر آلنیما، نه‌لر؟
اولموشام آتالي ـ آنالي یئتیم،
من کي گؤرمه‌میشم، بئله دئییرلر.

بیزي گلیب یولا سالاندا آتام،
اوزومدن اؤپرکن خالیمي گؤروب،
بو خال ایلن اونو گلیب تاپارام،
دییه ـ اورگینه تسلي وئریب.

آنامین بو سؤزون ائشیدن گوندن،
بو خال منه یامان بیر درد اولوبدور.
آرزیلاریم بیر ـ بیر سؤنوب گئتدیکجه،

يئرينه غم دولوب، ورم دولوبدور.

هله ده، گؤزلريم اينتيظاردادير،
لاكين، نه گلن، نه، سوراق وئرن وار.
ايل گلير ايللرين اوسته قالانير،
هله ده، باغريم تك باغليدير يوللار.

بودور اينسانليغين طالعي، گونو،
بو قارا لؤوحه‌ني قازانا قارقيش.
ازلدن ديريليك، حيات سؤزونو،
اينسانين آلنينا يازانا قارقيش.

بير عصيرده‌كي، گونده 24 كره،
اينسان يئر كوره‌سين دؤوره دولانير،
اولدوزداندا اوزاق فاصيله‌لره،
پئيغام وئرير، دؤنور جاوابين آلير،

بير عصيرده كي، اينسان ايشيغا دؤنور،
شاخير، اولدوزلارا، آيلارا قونور،
باغلي قاپيلاري آچير بير به بير،
دونيادا تانينماز بير سيّر قويمور،

آتا بالاسيندان، بالا آتادان،
خبر توتا بيلمير، فلاكته باخ!
بير «خال»ا خوشلانير، بلكه بير زامان،
اونونلا بالاسين گئديب تاپاجاق.

اينسانين دوهاسي، علمي گؤر نئجه،
قاييديب باشي‌نين بلاسي اولوب.
سعادت ياراداد مين جور وسيله،
نيكبت واسيطه‌سي، قاداسي اولوب.

بير يئميش يئتيشيب دوشنه قدر،
يوز غنچه قورويور، يوز چيچك سولور.
بير قارين موزوَره پيشنه قدر،
خسته‌نين ال ـ قولو آليشيق اولور.

نه هاوالار چالير، نه‌لر اوخويور،
اينسان اؤز ـ اؤزونو تووُلاماق اوچون.
شئيطان تورو كيمي جله توخويور،
قارداش قارداشيني اوولاماق اوچون.

نه اويدورمالار وار بشر ايشينده،
واه نه ساختاكاردير مين اوزلو اينسان
يوز تزوير گيزلنيب هر گئديشينده،
عمللر ساخسيدير، سؤزلر قيزيلدان.

حدچكير، سدچكير گئنيش دونياني،
اؤزو، اؤز ـ اؤزونه زيندان ائله‌يير.
سيتم قازماسييلا قازير هر ياني،

دوزنگاهلیقلاري يارقان ائله‌يير.

محبت چيچگي، دوستلوق چيچگي،
دريلير، اللرده سولور، سارالير.
آناليق اورگي، سئوگي اورگي،
ايليشير تيكانلي سيملره قالير.

قلبي‌نين داليجاگئدن بير قادين،
اونودماماق اوچون عشقين، ايلقارين،
جرمه وئرمه‌ليدير عيرضين ـ حياتين
قانونونا بير باخ سن روزگارين.

جاواب وئرسين هاني، هارداديير، هاردا
«بشر حوقوقوندان» دانيشان سارساق؟
هانسي قورولوشدا، هانسي دياردا،
ظاليم قالخيب ظولمه قارشي دوراجاق؟

باخ گؤر، يئرين اوزو بويانيب قانا،
گؤر نه فاجيعه‌لر تؤره‌دير اينسان
تؤره‌نه باخسانا، دؤله باخسانا
بيلمم داها نه‌لر دوغاجاق اوندان.

اويدورمايا چؤنوب »حقيقت« سؤزو
دونيا زوردان باشقا بير حاق تانيمير.
زورلو مئيداندا تك اؤزودور، اؤزو
اؤزوندن اؤزگه‌سين موطلق تانيمير.

اينسان ايراده‌سيز ماشينا دؤنوب،
كيليدي پول، ثروت، اويدورما سؤزلر.
ويجدانلار ساتيليش مالينا دؤنوب،
نه گونلر كئچيرير اينسان، نه گونلر.

جيبهه‌لرده مين ـ مين گوناهسيز عسگر
تانيمازجاسينا بير ـ بيرين قيرير.
بو قيرغينا تانيش فرمان وئرنلر،
سالونلاردا گيلاس ـ گيلاسا وورور.

قالا ائشيگي

دولاييدان زينه‌لنيب،
سوزوب آخان سيزقي سولار،
گؤز ياشي تك كرانلارين،
ياناغينا شورولداير.

قولاغيما پيچيلدايان،
حزين ـ حزين ميزيلتيلار،

اوغلو اؤلموش آنالارین،
نالەسي تك سيزيلدايير.

اگري ـ بوروق دولانان آرخ،
دوگون ـ دوگون ايپه بنزر،
قبريستانين بئلين بوغوب،
قيوريم ـ قيوريم غلطان آخير.

ياري اوچوق قبيرلردن،
ديشره چيخان آغ كلّەلر،
تورپاقلي گؤز يئريلردن،
هوروت ـ هوروت چايا باخير.

تيكانلارين گؤي كوللاري،
آغ چيچكلي اوزرليكلر،
زمي كيمي اؤوسەلنير،
يازيئللري اسديگيجن.

باش چارتلادير گؤلمشلردن،
گيردابلاردان قالخان ايلر،
سومسوك ايتلر حالسيز ـ حالسيز،
سوموك گزير كوللوكلردن.

داشقين آرخين سودوينلي،
قيندير غالي قوجاغيندا،
بوز تپەجيك دونباليبان،
چيچكلي كور گؤزتك دورور.

ساري صابين تورپاقلاري،
سئل كئچرين دوداغيندا،
قوروشقاميش يارالارتك،
اوركلري قاريشديرير.

پالتار يويان قيز ـ گلينلر،
چاي آشاغي، توتقاج الده،
ديزه قدر چيرمالاييب،
قارا يول ـ يول شالوارلاري.

فينديقجالي آياقلاري،
مرمر كيمي سو ايچينده،
چوغان سپيب تاپداييرلار،
داشلار اوسته پالتارلاري.

توستولەيير داش اوجاقلار،
بوغ يوكسلير قازانلاردان،
خيردا ـ خيردا لوت اوشاقلار،
سپەلشيب مزارليغا.

آياقلارين يارا ـ يارا،
آجي ديشلي چاقير تيكان،

کول ـ کوس ییغیب توپلاییرلار،
قازان آلتدا یاندیرماغا.

اونلار منه تانیشدیلار،
«کوفته خیدیش»، «حسن بالا»،
«دلي زئینال»، «خاللي زیور»،
«قارا زهرا»، «چوپور اختر».

او دور اوردا دمیر تشتده،
پالتار یویور «ملك خالا»،
بورج دیبیندن تیکان ـ ییغیر،
«احمد»ایلن »گوده قنبر».

بورا بیزیم محله‌دیر،
من بورادا بوي آتمیشام.
اونلار منیم یولداشیمدیر،
بو یئرلرسه اویناغیمیز.

اوشاقلیغین پردي‌سیني،
من بونلارلا قارالتمیشام.
بو یئر اولوب اولوروموز،
هم باغچامیز، هم باغیمیز.

من بو یئرده گونلریمین،
ایلك باهارین اوتوزموشام.
مین بیر حسرت توزو قونوب،
اورگیمین آیناسینا.

چاتلاتدیغیم ساپانلارین،
آیناسینا اوتورموشام
توللانمیشام طالعیمین،
فیرتانالي دریاسینا.

دیریلیگین، یاشایشین،
فلاکتین، مشقتین،
بو یئرلرده دادیبان من،
آجي‌سیني، تامسینمیشام.

ساده، یوخسول اینسانلارین،
صداقتین، محبتین،
بویئرلرده من دویوبان،
آلوویلا ایسینمیشم.

محروم اینسان طالعي‌نین،
لؤوحه‌لرین، غم دفترین،
من بورادا واراق ـ واراق،
آچیب ـ باخیب اوخوموشام.

شعریمین، آمالیمین،
خالچاسي‌نین ایلمکلرین،

ناخیشلارین، اورنکلرله،
بویامیشام، توخوموشام.
اوزون گونلر بورادابیز،
ائوجیك تیکیب، باغ اکمیشیك.
بیان اولوب، تیکان اولوب،
باغچامیزین آغاجلاري.

ساعاتلارلا چالیشمیشیق،
جان آتمیشیق، تر توکموشوك.
گؤل دوزلدیب، توپلامیشیق،
باشسیز آخان نیل سولاري.

چایا قالخان دولابییا،
قاییرمیشیق پیلّه‌کانلار.
آغیر ـ آغیر داشلار ایلن،
دوزلتمیشیك آتلاماجلار.

فیرلانیبدیر سحر ـ آخشام،
قوردوغوموز دگیرمانلار،
الیمیزله اکیلیبدیر،
ساحیل بویو بو آغاجلار.

باخ! او، «بولوت» بولاغیدیر،
من قازمیشام او بولاغي.
باخسان اگر دوم دورو دور،
نووچاسیندان آخان سولار.

بوردا هر یان سو اولسا دا،
گون اورتانین شاخلوو چاغي،
ایچمك اوچون سو تاپیلماز،
اورکلردن آلوو قالخار.

سحر ـ آخشام، گون آراسي،
دیبین کسر آرواد ـ اوشاق.
الي دوللو، کوزه‌کچه‌لي،
دؤوره قورار، نوبه توتار.

احسانیمي چوخدا بئله،
موفته بیلمه، هر کس آنجاق،
نئچه ساعات عؤمرون وئرر،
نئچه ایچیم سو دولدورار.

مَترتده سوزمه قاتیق،
قاب ـ قاشیغي مژمئیده.
«خانیم خالا» دالان آلتدا،
اوتوروبدور گؤزو یولدا.

بالام حوسئین! اختر گئدیب،
دوغرامایا سو گتیره،
ایندي »سادات« ایشدن گلر،

قاچ گؤر باجین قالدي هاردا.

«ساداتقولو» ائوه گیریر،
الده موشار، یورقون ـ آرقین،
موشاریني سؤیکه‌یه‌رك،
کوشخانانین بوجاغینا.

چؤکور کؤهنه پالاز اوسته،
اوزادیري آیاقلارین.
آلنینداکي قیریشلاردان،
تر سوزولور یاناغینا:

ـ دیلیم چیخیر سوسوزومدان،
آي قیز! بیر آز سو وئرمنه.
(خانیم اوزون دیرناخلاییر):
ـ کول باشیما! قیز گلمه‌دي.

آیاق یالین ائودن چیخیر،
قیزا قارشي یازیق ننه.
لاکین قیزا نؤوبت یوخدو،
بولاق باشي ولوله‌دي.

یوزه یاخین آرواد ـ اوشاق،
ایضطیرابدا اوزه ـ اوزه،
دوزولوبلر اوتوروبلار،
گؤز تیکیبلر چشمه‌جیگه.

اوزلرینده تلسمه‌نین،
اینتیظارین چیزگیلري،
اورکلري سویا دؤنور،
نووچاجیقدان سو گلدیکجه.

ییغیناغین آراسیندا،
یاشیل گؤزلو چشمه‌جیگین،
قیتمیر سویو گؤز یاشي تك،
نووچاجیقدان سوزوب آخیر.

آخیشینا یوز بوقدر،
گوز باخسا ا غمگین ـ غمگین،
کوزکچه‌نین دیبلرینن،
هله جانسیز بیر سس قالخیر.

تهران 1346

بیر مزار بویوندا یئر سوراغیندا

سهندي دومان آلیب،
یاشیل دونو سارالیب.
بوردا بیر غریب اؤلوب،
اؤلوسو یئرده قالیب.

من یاراناں گوندن دردلي یاراندیم،
«واي ننه» چاغیرار بیزده دردلیلر.
آغلادیم، قیشقیردیم، باغیردیرم ـ ساندیم،
آنا وطنیم وار، قایغي چکر.

سن دئمه ازلدن یتیم‌میشم من،
آنا یورددان، آنا وطندن ساري.
بونو گیزله‌میشدي هامیلار مندن،
حاق قارقیسین اینسان آلدادانلاري.

ائله‌ده قایغیسیز، السیز، آیاقسیز،
توللاندیم حیاتین بورقانلارینا
بالتاسیز، ناجاقسیز، دایاناجاقسیز،
آتیلدیم طالعین عومّانلارینا.

ایلیشه ـ ایلیشه ایلیشیملره،
سیریمسه‌دیم، بویا ـ باشا یئتیشدیم.
یانغینلارا آتیلسام دا مین کره،
یانیب کول اولمادیم، قاینادیم ـ پیشدیم.

آز ـ ماز گؤز ـ قولاغیم آچیلان زامان،
گؤردوم هامیلارین آدي ـ ساني وار.
بیر منیم آدیما دئییرلر جیرتدان،
هر کسین ائل ـ گونو، دودماني وار.

بو دردن، بو غمدن یاندیم، آلیشدیم،
حسرتیم داغلاري ـ داشي یاندیردي.
کول ـ اولوبان تورپاقلارا قاریشدیم،
آلووم قورونو، یاشي یاندیردي.

من ده مجنون کیمي دوشدوم چؤللره،
لئیلام ایسه یوردوم، وطنیم اولدو.
چوخ دولاندیم، باش اوزاتدیم، هر یئره،
آیاقلاریم قابار چالدي، یورولدو.

سحر ـ آخشام یوللار اوسته دایاندیم،
گلندن ـ گئدندن خبر سوروشدوم،

سوراق آلانمادیم، آنجاق، بوشاندیم،
گئت ـ گئده حسرته، غمه یاندیم.

بیر گون بیر قوجایا توش گلدیم، سوردوم،
گؤردوم گیزلي ـ گیزلي منه گؤز ووردو.
واردیم، خلوت یئره، یولوندا دوردوم،
الیمه کؤهنه بیر کیتاب قیسدیردي.

اوخودوم، دیرچلدیم، آیاغا قالخدیم،
شیمشك اولوب چاخدیم، وولکانا دؤندوم.
بولود تك کیشنه‌دیم، سئل اولوب آخدیم،
کؤکسو داغدالغالي عومّانا دؤندوم.

وارلیغیمي دانان قلبه‌زنلرله،
یامان یاخالاشدیم، یامان ووروشدوم.
یالان ـ پالانلارین تاپشیردیم یئله،
حاقسیزلیغا قارشي یامان ووروشدوم.

اورك سؤزلریمي، حاق سؤزلریمي،
قایا کیمي دوشمان کؤکسونه ووردوم.
غصبکارا جومرد بابالار کیمي،
گاه قان قوسدوروبان، گاه قان اوتدوردوم.

الیمدن زینهارا، زارا گلنلر،
کؤپك کوشگورتدولر، ایت بوراخدیلار.
حاق سؤزومه جاواب وئره‌نمیه‌نلر،
قددره قوللانیب، قمه تاخدیلار.
گوجوم گوجلرینه چاتانمادیقدا،
هر طرفدن مني دؤوره‌له‌دیلر.
سونگونو بؤیرومه سانجیب آدیما
وطنسیز دئدیلر، نه‌لر دئدیلر!...

یئنه داغلار کیمي دوردوم، دایاندیم،
نه چکیندیم، نه ده سؤزومو چاشدیم.
محکمه‌لریني اگلنجه ساندیم،
دنیز کیمي جوشدوم، کوکره‌دیم، داشدیم.

آیاغي کونده‌لي، قوللاري باغلي،
سسیمي اوجالتدیم، آچدیم دیلیمي.
اورگي غوبارلي، سینه‌سي داغلي،
دئدیم، هر دردیمي، هر نیسگیلیمي.

ائي عیرق افسانه‌سیني اوزه چکنلر،
روحونوزو شئیطان چوشلاییب بوتون.
قارداش قیرغیني‌نا توخوم اکنلر،
اکدیگینیزه پئشمان اولارسیز بیر گون.

بیر پارا سؤزو چوخ اوزه چکمه‌یین،
بوش سانماپین بئله چوخدا مئیداني،
قیپچینین، بو قدر سوخماپین گؤزه،

آنانیزدان قالان کیرلی تومانی.

کاش بو «تمیز نژاد»، «پاك قان»لاریزلا،
هیتلرین دیرناغی اولابیلئیدیز.
خام خیاللار، گولونج یالانلاریزلا،
قوبلزلردن عیبرت آلا بیلئیدیز!

گئدئیدیز برلینه یادا لوندونا،
اوستون نژادلارین گؤرئیدیز حالین.
بلکه سیغینایدیز اینسان قوینونا
سونون دوشونئیدیز بوش خیاللارین.

گؤرئیدیز مئیدانا چوخ گئج گلیبسیز،
معرکه ییغیشیب، اویون قورتولوب
بوش یئره چاپیبان آت چرلەدیبسیز
گلین ارکك چیخیب، توي باطیل اولوب.

گؤرئیدیز خالقلار قالخیب آیاغا،
وارلیغین، منلیگین آختاریر سین ـ سین.
کیمسه نه نؤکردیر، نه ده کي، آقا،
نه ایستر ازیلسین، نه ده کي، ازسین.

تاریخ کدرلنمز گوزگویه بنزر،
اوندا گؤرمك اولار، اگرینی ـ دوزو.
بیر مصلحتیم وار، دینلەسز اگر،
بو آینادا گؤرون اؤز اؤزونوزو.

ظن ائتمەیین یئنه قلم سیزدەدیر،
سیزلره مخصوصدور کیتابخانالار.
آغي ـ قارا یازماق الینیزدەدیر،
یوخ!... بو گون میلیونلار باشا دوشن وار.

دیرشه بیلسەده کیم حقیقتله،
خالقي آلدادانمیر، اؤزو آلدانیر.
دیزه چوکدورولسه میلیون قالیله،
یئنه یئر دولانیر، یئنه فیرلانیر.

چوخ یاخشي بیلیرسیز فیریلداقچیلار،
من نه وطنسیزم، نه ده گؤبەلك.
دوغما دیاریم وار، بؤیوك ائلیم وار،
منیمدیر هم کئچمیش، هم ده گلەجك.

منه نه عیرق، نه ده بابا یونتایین،
اؤزوم، اؤز کؤکومو یاخشي تانیرام.
گئدین اؤزونوزه »بابا» آرایین،
سیزین یئرینیزه من اوتانیرام.

قاطیرینیز چوخدا باش آپارماسین،
قودورمایین بئش گون یایان اولموشام.
مني چوخ دا بئله حقیر سانمایین،

ایگنه‌مي یئینه قییق قوسدورام.

خاما باغلامیشام قیر آتي هله،
بیر گون بوتون مینیب اوینا‌داجاغام.
ائل ـ اولوسونوزا سالیب ولوله،
سیزه قان قوسدوروب، قان آلاجاغام.

بئش گونلوك بگلیگي بگلیك سانمایین،
ایشین دالیسیني دوشونون، دویون.
بوش یئره اؤیونوب خوروزلانمایین،
دالي گونونوزه بیر كؤرپو قویون.

بیر آن زنجیرلري آچین دیلیمدن،
بو دیل میلیونلارین آنا دیلیدیر.
قورخون غضبیمدن، قورخون كینیمدن،
ساغالمایان یارام دیل نیسكیلیدیر.

مین ایل قاباق بابام قازان دئمیشكن:
بوتون سیزین اولسون تورپاغیم، داشیم.
تالادیقلارینیزي آلمیرام سیزدن،
قویون آنام ایله بیر قوجاقلاشیم.

یانیلمایین اگر یالواردیم سیزه،
آنام آیاق آلتدا قالماماق اوچون.
آنا، موقدسدیر ازلدن بیزه،
قییماریق آیاقلار آلتینا دوشسون.

نامردلر زینهارا گلدي الیمدن،
چارمیخا چكدیلر مني هر یاندان.
قنّارایا آسلادیلار دیلیمدن،
یاتاغیم قورو یئر، اوتاغیم زیندان.

ایچیمده بوغولان قیشقیریق سسیم،
دمیر میله‌لري تیترتدي یالنیز.
تك باشیما آرتیق نه جوشوب، داشیم،
اولدوزسوز یارانیب زاواللي یالقیز.

نه قدر باغیردیم، هاراي قوپاردیم،
بوشلوقلاردا ایتدي آنجاق هارایم.
دمیر زنجیرلري چئینه‌دیم، دارتدیم،
دادیما چاتمادي هاوادارلاریم.
كیریدیم، آغاردي ساققالیم، ساچیم
قاپیني آچدیلار، دئدیلر، ایتیل!
بیلمه‌دیم هایانا اوز قویوب قاچیم،
اومودسوز، آرزي‌سیز، یئر ـ یوردسوز، سفیل.

یئنه‌ده اوز قویدوم داغلارا ساري،
بلكه دالداناجاق آرایا بیلم.
بلكه تاپا بیلم آنام دیاري،
قوینونا سیغینیب بیر آز دینجلم.

یورولدوم ـ خورد دوشدوم، گئتدیم اویقویا،
دربه‌در گزمکدن آخیر اوساندیم.
اپریمیش بیر قاري گلدي یوخوما،
دیسکیندیم، خوفلاندیم، ایسکلت ساندیم.

باشیما ال چکدي قورخوم تؤکولدو،
خوش باخیشلاریندان گؤردوم تانیشدي.
مهریبان ـ مهریبان اوزومه گولدو،
دؤندو دیله گلدي، منله دانیشدي:

قورخما، عزیز بالام! گزدیگین منم،
اپریمیش اولسام دا، گل، قوجاقلاشاق.
هامان آختاردیغین آنا وطنم،
آنا اؤلوسوندن چکینمز اوشاق.

بیلیرم دردیوي، هر نیسگیلیوي،
دولانیم باشووا، دؤنوم گؤزووه.
دانیش، قوي، دینله‌ییم دردلي دیلیوي
جانیم قوربان اولسون شیرین سؤزووه!

سؤیله‌دیم، یوخ آنا! سن دانیش‌گیلن،
سؤیله، نه اولوب بو گونه دوشوبسن؟
دانیش طالعیندن، دانیش گونوندن
دانیش یازیق آنا، زاواللي وطن.

قورو کله‌ده‌کي گؤز یئرلریندن،
باخدیم، داملا ـ داملا یاش دامجیلادي.
لاکین کلمه وئریب آلمادي اصلا،
ایچیم آلوو چکدي، اورگیم یاندي.

اتگین آختاردیم اله گلمه‌دي،
یالواردیم، آسلاندیم سوموکلریندن.
آنا اورگي ایدي، دؤزه بیلمه‌دي،
آخیر دیله گلدي، دانیشدي منلن.

دینله، دردلي بالام، دردیمي دینله،
درد اهلي آرتیق درد چکمگه نه وار؟
گل، بیر ـ بیر تانیش اول کدرلریمله،
دردین دولو گرك، دئمیش آتالار.

گوناهکار توتورسان گئنت توت هر کسي،
آنجاق، او گوندن کي، اسیر توتولدوم،
بویوندوروق آلتدا قارا مال کیمي،
یئر شوملادیم، هولالارا قوشولدوم.

یارالي چیگنیمله چمنلر سؤکدوم
تارلالار بیتیردیم چاییرلیقلاردان.
گئجه‌لر آج قالدیم، گونوز تر تؤکدوم،
دیزیمین طاقتي توکنن زامان.

دؤندولر اتليگه كسديلر مني
قوشا چاتما قوروب تونقال ياپديلار.
چاغيرديلار بوتون يولدان اؤتەني
دريمي سويدولار، شيشه تاخديلار.

دؤورەلنديم، شولن بورياني تكين،
هر كاباب ايگينه بيغيشيب گلن،
بيچاغين چيخاريب، چكدي قمەسين،
بير پارچا سييريب كسدي اتيمدن.

يارا ماز اوغوللار ياريماسينالار،
چوخ قافاسيز چيخدي سون بابالارين.
يورد وئريب قوللوغو ساتين آلديلار،
الدن گئتدي بوتون وارليغيم، واريم.

دؤنرگه دولاندي، اوجاغيم سؤندو،
دوغما يوردوم دوغراق دوغراق دوغراندي.
قارقالار قارتالا، لاچينا دؤندو،
قارتال قوزغون اولدو، قوش قارقالاندي.

اتيم يئييلسەدە، نئيلك، يئييلسين،
چاليش خاطيرەمي عزيزله، ساخلا.
قويما باري مزاريم اولا ايتگين،
ييغ سوموكلريمي، بير يئر تاپ، قويلا.

بيزده آنا حقّي تانري حقيدير
مگر وصيتين اونوتماق اولار؟
آنا تاپشيريغين يئرينه يئتير،
مرد ايگيت بورج اوسته جانيني قويار.

آنانين هر سؤزون، هر وصيتين،
حلال سود امنلر اونودا بيلمز.
يوروملك نه قدر اولسا دا چتين،
مرد ايگيت يولوندان اوز دؤندرنمز.

او قورخونج رؤيادان آييلان گوندن،
نه گئجەم قاليبدير، نەده گوندوزوم.
يالنيز بير سئودانين داليـنجايام من،
قورو سوموك گزير هر يئرده گؤزوم.

جان آتيب، آختاريب يورددان، يوادان
آنجاق بير توربـاجيق سوموك ييغميشام.
گزيب دولانيرام، سفيل، سرگردان،
هارادا قويلايام، هاردا باسديرام.

بو گئنيش دونيادا ارلر، يارانلار،
هر يئر باشدان ـ باشا قاپسانميش بوتون.
اي وطن داشيني دؤشه ووراتلار،
مزاردا تاپيلمير وطنيم اوچون.

من کي بیر وطنسیز، یوردسوز شاعیرم،
بیر عؤموردور سیتقاییب اینلەییرم.
کیمسەدن نه قان، نه دییەت ایسترم
بیر مزار بویوندا یئر دیلەییرم.

یوردومو ـ یووامي باسیب آلانلار،
فقط نئچه قاریش یئر وئرین منه.
بوتون سیزین اولسون بو اؤلکه ـ دیار
بیر مزار قاییریم آنام وطنه.

خـــاطیـــره

بو اوجاداغلارین قارلي باشیندا
هر بیر قایاسیندا، هر بیر داشیندا،
شاعیرلرین ایلهام خزینەسي وار.
بؤیوك عوصیانلارین خاطیرەسي وار.
ائی عزیز وطنیم، اي بؤیوك دیار،
یئري وار آدینلا ائتسم افتخار.
شرقین شرفیسن، شؤهرتیسن سن
اسلانلار یوردوسان قوروﻻن گوندن.
سن یئني حیاتین یارادانیسان
شرق تاریخي‌نین قهرمانیسان.
سندن ایلهام آلیر بؤیوك دویغولار،
درین معنالیدیر، سنده هر نه وار.
سنین بو عوصیانکار طبیعتینده،
هر توتقونلوغوندا، هر بهجتینده،
سنین بورانیندا، سنین قاریندا،
سنین باهار آچان شن باهاریندا،
یاشیل دوزلرینده، اووﻻقلاریندا،
چاي‌چمنلي گؤزل یایلاقلاریندا،
سیزیلدابیب اسن سرین یئلینده،
ایگیت ائللرینده، شیرین دیلینده،
اوجا داغلاري‌نین قارلي باشیندا،
هر بیر قایاسیندا، هر بیر داشیندا،
شاعیرلرین ایلهام خزینەسي وار،
بؤیوك عوصیانلارین خاطیرەسي وار.
«دریاﻻر میرکّب، مئشەلر قلم»،
من کي، کئچمیشیني یازا بیلمرم.،
کئچمیشي قوي یازسین آنجاق تاریخلر،
هر «عاشیق» دونیادا گؤردوگون سؤیلر.
منجه میلّتیمین » آذر عوصیاني»،
کوتلەلر عوصیاني، ائللر عوصیاني،
شرف اولدوزودور سنین یاخانا،
ایفتیخار آدینا، ائي بؤیوك آنا!
ایگیرمي دؤردونجو ایلین پاییز چاغیندا،

بو اوجا داغلارین بوز قوجاغیندا،
آذرلر یوردونون مرد اوغلانلاري،
خلقیمین شرفلي قهرمانلاري،
آزادلیق بایراغین یئره وورموشدو،
غاصیبلره قارشي دؤوران قورموشدو.

او گون حاقي ایتمیش محکوم ائللره،
زنجیرلي قوللارا، باغلي دیللره،
بوردان اوجالیردي آزادلیق سسي،
قورتولوش نغمه‌سي، حیات نغمه‌سي.
یوخسول اکینچیلر، حقسیز فهله‌لر،
محروم ضیالیلار، محکوم کوتله‌لر،
بو سسي دینله‌ییب، هره بیر یاندان،
نه تك آذربایجان، بوتون ایراندان،
توفنگ گؤتورورودو، سیلاح تاخیردي،
سئل کیمي هر یاندان بورا آخیردي.

خالقین عوصیان سسي قالخیب اوجالدي،
یاغي‌نین جانینا ولوله سالدي.
نهایت، آذرین ایگیرمي بیرینده،
دوشمان تسلیم اولدو اؤز سنگرینده.
دؤندو غاصیبلرین قارا دؤوراني،
خلقین ایراده‌سي ییخدي زینداني.
گولدو حیاتیمیز، گولدو ائلیمیز،
بولبول تك آچیلدي شیرین دیلیمیز.

آچیلدي سحرتك شاعیرین قلبي،
ساحیلسیز دنیزتك سئوینجي داشدي.
گؤروب چیچکله‌نن شن حیاتیني،
مین اثر یاراتدي، مین نغمه قوشدو.
خیالي قوش کیمي قانادلاناراق،
اوجالدي گؤیلرین نهایه‌سینه.
یازدي‌ائللرینین ظفر نغمه‌سین،
سحر بولودونون آغ سینه‌سي‌نه.

یئنه بیرده اود پارلادي،
آذرلرین اوجاغیندان.
قارانلیقلار کؤچون چاتدي،
آذربایجان تورپاغیندان.

اوفوقده‌کي قیزیل گونش،
ایشیغیني ساچدي بیزه.
یئني حیات باغیشلادي،
آزاد اولموش نسلیمیزه.

گونش چیخدي، اتکلندي،
ظولمتلري چکدي دارا.
گؤیلرده‌کي بوز چوخالي،
بولوتلاري یارا - یارا.

گول اوزلو بير باهار دوغدو،
قيشين قارلي سينه‌سيندن.
داغلار گولدو، باغ اوينادي،
آزاد حيات نغمه‌سيندن.

قوي يابيلسين قوجا شرقه،
بو چووو، بو سس باشدان ـ باشا.
بيز سيتمكش خالقلاري،
چاغيريريق قورتولوشا.

گلين ائللر الـبير اولاق،
ووراق، ييخاق غصبكاري.
قودوز ديشلي ايشغالچيدان،
تميزله‌يك هر دياري.

برباد ائدك يئر اوزوندن،
بايقوشلارين يوواسيني.
سهمانلاياق سعادتين،
قارداشليغين دونياسيني.

بو سس گورلاديقجا بير شيمشك كيمي،
ووروب تيتره‌ديردي ظولمون بيناسين.
اونون حدّتيندن گورلايان اودلار،
ياخيردي شاهلارين كؤهنه دونياسين.

ياخيب يانديريردي، برباد ائديردي،
قاري شئيطانلارين آبيده‌سيني.
كسيردي ائللره افسون اوخويان
آلچاق كلك‌بازين مشئوم سسيني.

يوخسا دوشمانلار دا دويوردو بونو،
بو سسده توپلانان بؤيوك قودرتي:
ـ « بوتون آسياني توتاجاق بو سس»!
اوكي، گؤرنمزدي بو «فلاكتي».

هر ياندان اولاشدي بايقوشلار، ايتلر،
سانكي كايناتا دوشدو ولوله.
«گركدير شرقده بوغولا بو سس»،
دييه، ـ كؤهنه دونيا وئردي ال ـ اله.

لوندوندا باشلادي گيزلي حركات،
واشانقتونداكي شوم تداركات.
«خليجه» يوللاندي حربي گميلر،
كوندوموزدن ايسه «تورك افنديلر»...

قارا بير توطئه، بؤيوك وسوسه،
باريش علئيهينه قانلي دسيسه.
قولوموز گوجلو ايدي، اليميز اوستون،
شانلي اوردوموزون قيلينجي كسگين.
مرزيميزدن گوﷲ گئچه بيلمزدي،

اوزرینده قوشلار اوچا بیلمزدي.
اونوتماق اولمازدي لئیك بونلاري،
بو فیتنه‌کارلیغي، بو اویونلاري.
دوشمان ایسته‌ییردي آذر یوردونون،
ایگیتلر یوردونون، ارلر یوردونون.
حقلي عوصیانینی عونوان ائده‌رك،
قورتولوشونو بیر بؤهتان ائده‌رك،
صولحون بیناسینی تارو مار ائتسین،
امك دونیاسینا هوجوما کئچسین.

تاریخدن هدفه، وطنه، یولا،
جان قوربان ائدنلر هیچ ده آز دگیل.
عزیزلرین قوربان وئرنلرده وار،
(مینایه آپارمیش اوغلونو خلیل).

آنجاق بیر میلّتین قوربان اولماسین،
تاریخ گؤسترمه‌ییر، هئچ واخت، هئچ زامان.
قوي بیر ده سؤیله‌ییم دونیالار بیلسین،
صولحه قوربان اولدو آذربایجان.

دئدي قوي من اؤلوم یاشاسین اینسان،
ووروشما اودونا یانماسین جهان.
قوي منیم وارلیغیم تارو مار اولسون،
آزادلیق دونیاسي پایدار اولسون.
قوي تالانا گئتسین بو گؤزل حیات،
دونیاني توتماسین بیر ده ظولومات.
آچدي سرحدلرین، سیلاحین آتدي،
نامردلر الینده آل قانا باتدي.
تولکولر بورودو آسلان اوولاغین،
چاققاللار قاپسادي قافلان یاتاغین.
آسلان مئشه‌سینه تولکو بگ اولدو،
خالقیمین یاناغي سارالدي ـ سولدو.

آسلان مئشه‌سینه تولکو بگ اولماق،
نه قدر آغیردیر، نه قدر چتین؟
ذلیل بایقوشلارین ترلان شیکاري،
گؤر بونا اولارمي ائله‌مك تمکین؟!

لئیك، آذرائلي دؤزه‌رك بونا،
بیر داها مردلیگین آشیکار ائتدي.
دونیا گنجلري اؤلمه‌سین، ـ دییه،
بیر چوخ ایگیتلري الیندن گئتدي.

هله‌ده گرنشیر بیر پارا قولچاق،
اوتانماز ـ اوتمانماز سارساخلییاراق!
ـ «ووروشدوم، دؤگوشدوم، غلبه چالدیم»،
آذربایجاني من زوروناان آلدیم».
تؤکدورور خالقیمین گوناهسیز قانین،
تالاییر یوردومون هر دؤرت بیر یانین.
اؤلوم ارمغاني گؤندریر بیزه،

زیندانلار تیکدیریر گنج نسلیمیزه.
مرد ایگیتلریمي چکدیریر دارا،
یوردومون اوستونه چکیلیر قارا.

قاري دوشمان دوو تاپاراق،
آلچاقلیغین وئردي نیشان.
وطنیمي آل بویادي،
ایگیتلرین آل قانییلان.
جلاد اولوب بئشیکلرده،
کؤرپه‌لرین کسدي باشین.
عومّان کیمي آخیزدیردي،
آنالارین قانلي یاشین.

عائله‌سي قارشیسیندا،
گوشله‌دي آتالاري.
بالکونلاردا دارا آسدي،
آغ بیرچکلي آنالاري.

اینسانلیغین، شرافتین،
بیر دفعه‌لیك داشین آتدي.
ناموسلو قیز ـ گلینلرین،
ناموسونا ال اوزاتدي.

قولدورلوقلا مدنیت،
سرایلارین تالان ائتدي.
هیتلر کیمي اینجه صنعت،
اوجاقلارین وئران ائتدي.

برباد اولموش وطنیمده،
بایقوش کیمي یووا سالدي.
قوزغون اولوب ائللریمین،
نعشي اوسته قاناد چالدي.

گونش باتدي، آي گیزلندي،
دومان چؤکدو بو دیارا.
آل گئیینمیش شن وطنیم،
چئوریلیبدي بیر مزارا.

هر بیر دووار چاتداغیندان،
هر پوسقودان، هر دلیکدن.
هر بیر قورد ـ قوش یوواسیندان،
هر جولادان، هر دئشیکدن.

اوز گیزلتمیش، کمین ائتمیش،
بیر جاناوار یاواش ـ یاواش .
دیشلرینی ایتلده‌رك،
بیردن ـ بیره قالدیردي باش.

هوجوم ائتدي وطنیمه،
کسمك ـ دییه، باسماق ـ دییه،

ياخماق ـ دييه، تالان ـ دييه،
اؤلوم ـ دييه، آسماق ـ دييه.

بير سورو چالاغان، بير سورو قوزغون،
بير سورو آلاباش، بير سورو مئيمون،
بير سورو عقرب، بير سورو ايلان،
بير سورو يان ـ يانيش، بير سورو چايان،
بير سورو ساتيلميش، بير سورو جاسوس،
بير سورو .... بير سورو ....
بير ناخير كؤهنه قورد سكسن ياشيندا،
فيتنه كار «جورج آلن» اونون باشيندا.
سوپاسين بيزلەدي يوردوما ساري،
سئل كيمي بورودو بيزيم دياري.
سولدو، وطنيمين باهاري ـ باغي،
اولدو گولشنلريم بايقوش ياتاغي.
بوغولدو خلقيمين آزادليق سسي،
سوسدو بولبوللرين آزاد نغمەسي.
دؤندو باهاريميز زيميستان اولدو،
قيزيل گوللريميز ساراليب ـ سولدو.

درەنين تكينده جالانير بيرچاي،
داغ ـ داشي بورويور، غملي بير هاراي.
اسديكجه موغانين ايستي يئللري،
آپارير هر يانا او نغمەلري.
بو اودلو نغمەلر، بو زمزمەلر،
قولاق آس، گؤر سنه سؤيلەيير نەلر:

بوردا ايكي دونيا دورموش اوز ـ اوزه،
بوردا چاخناشيري گئجه، گوندوزه.
بير ياندا آزادليق، حيات، سعادت،
بير ياندا اسارت، اؤلوم، فلاكت.

قارشيمدا جانلانير هر ايكي ساحيل،
باغريمي ديشلەيير آغير بير نيسگيل.
تازا گلين كيمي بزنميش اويان،
لالەدن، چيچكدن بورونموش الوان.
دنيز تك اويسەنير ياشيل تارلالار،
اوج ـ اوجا دوزولموش گؤزل بينالار.
چؤللرده بولود تك گورلايير موتور،
شوملايير يئرلري كوتان، تراكتور.
كندين اتگينده دايانير قاتار،
چيخير كوپەلردن گنج ـ ايختيار.
اينساندان گول آچير بوتون داغ ـ تپه،
قاچير ياشيلليغا بير دسته كؤرپه.
چمنده توپلانير گول كيمي اونلار،
سونرا دا باشلانير گؤزل اويونلار.
بيلميرم يوخودور، يوخسا بير رؤيا،
(اوستادين سؤزلري دوشور ياديما):
«اويناشيب ـ گولوشوب، آشيب ـ داشيرلار»،
«بعضاً كهليك كيمي قاققيلداشيرلار».

«سانكي گؤرمه‌میشلر نه غم، نه مؤحنت»،
«یاغیر اوزلریندن یالنیز سعادت».

یئل اسیر دوزلرده، اویسه‌نیر چیچك،
قوش كیمي سینه‌مده چیرپینیر اورك.
تارلادا چالیشیر بیر دسته گلین،
قوللاریندا زنبیل، الده بیزرچین.
اگینلرده دامن، باشدا آغ چالما،
سینه‌لر آغ مرمر، یاناقلار آلما.
بیر آهو گؤزلو قیز قالدیریر باشین،
قیریشدیریر آلنین، اوینادیر قاشین.
شئیدا بولبول كیمي اوجالدیر سسین،
اوخویور یوردونون آزاد نغمه‌سین:
«بولوتلار داغیلیب سؤكولنده دان»،
«لاله‌دن دون گئییر، بزنیر موغان»،
«گولور چیچك كیمي چؤللرده اینسان»،
«چیخیرسان تارلایا سن موغان قیزي»...

بو تایا باخیرام، گؤرورم نه‌لر؟
قارغیدان تیكیلمیش آلچاق كؤمه‌لر.
چیغین دالیسیندا یاتمیش بیر قاري،
اوغرون قیزدیرمادان رنگي ساپ - ساري.
قومسالدا بیر نئچه كؤرپه اویناشیر،
اونلارا باخانین باغري اودلاشیر.
گؤزلري تیراخوم، قیچلاري چیپلاق،
باشلاري كئچلدن باغلامیش قاتماق.
یوز آددیملیقدا بیر اوزون ساچلي قیز،
قارا تیكانلیقدان توپلاییر ماییز.
كیرلي یایلیغیني چكمیش قاشینا،
تزك كره‌لیگین آلمیش باشینا.
گاه آددیم گؤتورور گاهدان دا دورور،
بعضاً بیردن - بیره یئره اوتورور.
چیپلاق آیاقلارین یاردیقجا تیكان،
قورخموش آدام كیمي دیسكینیر هر آن.
یول اوسته اوتورموش دوشگون بیر قوجا،
قدینین كماني دگمیش اوج - اوجا.
بونونلا او یئنه نیققیلدایاراق،
بیر كوت كركي ایله یونور دوغاناق.
بو ایش ایسه آنجاق اونو چوخ یورور،
آرا بیر ایشله‌ییر، آرا بیر دورور.
باخیرام، سوموگو چیخمیش اوزونه،
ایچیم آلوولانیر، آلیشیر سینه.
آستا سووشورام اونون یانیندان،
سؤیله‌ییرم، بابا، یورولمایاسان.
بوزارمیش گؤزلرین تیكیر اؤزومه،
یورغون باخیشلارلا باخیر اوزومه.
زارینجي بیر سسله، خوش‌گلدین، ائدیر،
یئنه ده تؤوشكدن نفسي گئدیر.
ایچیمده گورلاییر یئنه ده توفان،
آستا سوووشورام اونون یانیندان.

باغريمي ديشله‌يير آغير بير نيسگيل،
قارشيمدا جانلانير هر ايكي ساحيل.
بوردا ايكي دونيا دورموش اوز ـ اوزه،
بوردا چاخناشيري گئجه گوندوزه.
بير ياندا آزادليق، حيات، سعادت،
بير ياندا اسارت، اؤلوم، فلاكت.
چايين اوتاييندا قاينايير حيات،
بو تايي چولقاميش قارا ظولومات.
او تايدا باهار وار، بو تايدا قيش وار،
اورادا بولبول اوخور گول قوجاغيندا،
بورادا قورويوب قونچالار قيندا.

اورادا اينسانين يارادان الي،
گون‌به‌گون زور گلير كور طبيعته.
عقله سيغينمايان بؤيوك قوه‌لر،
بويوروق‌قولو دور بشريته.
اورادا صنعتين، علمين اووسونو،
سئلي داياندير ير، داغي قوپارير.
قهار طبيعتي دگيشمك ـ دييه،
اودلو صحرالارين باغريني يارير.

بورداسا بير يانغين، بير قار، بير بوران،
بير كولك، بير دولو، بير سئل، بير توفان.
خلق كنديرينين حياتين كسير،
اينسان طبيعته اسيردير، اسير.
ايگيرمي سككيزين قوراقليق ايلي،
كندچي كوتله‌لري، بو آذر ائلي،
نه گونلر گؤرمه‌دي، چكمه‌دي نه‌لر؟
اينسان او گونلري اونودار مگر؟

گزيرم چؤللري، كورا يوللاري،
كولك پيچيلدادير قورو كوللاري.
قارشيما چيخيري بير سورو داوار،
بوتون مورگوله‌يير كئچي ـ قويونلار.
بير ـ بيرينه كئچميش قابيرقالاري،
دوز تك يالاييرلار بوش قايالاري.
اون ايكي ياشيندا كيچيك بير چوبان،
چيگنينده‌كي بؤيوك بير داغارجيقلان.
ساكيت دايانميشدير، نه سمير، نه سس،
گاهدان بير چكيردي درينده نفس.
اوزونده غوصه‌دن گيزلي بير ايز وار،
معصوم باخيشيندا بير دونيا سؤز وار.
اينتيظار گؤزلري يولدا قالميشدير،
بيلمم توتگيني هاردا سالميشدير.
گؤرونور چوخداندير نغمه چالماير،
داغلارا ـ داشلارا نغمه سالماير.
اونون دا روحونو اؤلدورموش سيتم،
اونون دا گؤزلرين توتموش كدر ـ غم.
اونون دا قلب ائوين ظولم الي ييخميش،
بوتون نغمه‌لري يادينداان چيخميش.

درەنین تکینده جالانیري چاي،
داغ ـ دوشو بورویور غملي بیر هاراي.
اسیر یاماجلاردا ایستي بیر کولك،
ایچیمده اودلانیر، آلیشیر اورك.
بوردا ایکي دونیا دورموش اوز ـ اوزه،
بوردا چاخناشیري گئجه گوندوزه.
اورگیم ایستەییر آتیلام چایي،
بیر دفعه ترك ائدم بو غملي تایي.
تولك ترلان کیمي قول ـ قاناد آچام،
بو اوستو دومانلي اوولاقدان اوچام.
اوچام سعادتین شن دونیاسینا،
ایشیق دونیاسینا، گئن دونیاسینا.
لاکین بیردن بیره دیزلریم اسیر،
آغیر بیر سیخینتي باغریمي کسیر.
قیچلاریم قورویور، قیزیشیر اوزوم،
باشیم گیجللەنیر، قارالیر گؤزوم.
ایستیرم گؤتورم آددیم ـ آددیمدان،
ایچیمده بیر قوه قیشقیریر، دایان!
قیشقیریر ترپنمه! هارا گئدیرسن؟
نه اوچون یوردونو سن ترك ائدیرسن؟
نه اوچون آتیرسان یاري ـ یولداشي؟
بو دوغما ائللري، قوهوم ـ قارداشي؟
یوخ، آتما ائللري، ترك یار اولما!
وطندن ال اوزمه، بيءایلغار اولما!
کؤچري قوش کیمي اوولاقدان اوچما!
باشیني گؤتوروب وطندن قاچما!
دنیزلر داشسا دا، قوپسا دا توفان،
اصیل قوش ال اوزمز اؤز یوواسیندان.
دوز دور کي، اورادا اؤز وطنیندیر،
اؤز باغین، اؤز باغچان، اؤز چمنیندیر.
دوز دور کي، اورادا گولور سعادت،
گولورو اینسانلار، گولور طبیعت،
لاکین بر باد اولموش بو غملي دیار،
بو پوزغون درەلر، دومانلي داغلار،
سیتم زنجیرینه باغلانان اللر،
حقي پامال اولموش اوبالار ـ ائللر.
سودونو امدیگین آغ ساچلي آنا،
یولونو گؤزلەین آلا گؤز سونا،
هامیسي ـ هامیسي گؤز تیکمیش سنه
هر اؤز میلّتيءنین دردین بیلنه
بو سؤنوك دودمان سنیندیر، سنین
سنه گؤز تیکمیشدیر ایندي وطنین
ظولمته اوغرامیش بو پوزغون دیار
بابکلردن قالمیش سنه یادیگار.
دوگوش مئیدانیدیر، ایندیلیك وطن
سن ده او مئیدانین بیر عسگریسن
قاچما بو دعوادان، قاچما بو دوودان
قاچما سنگریندن، قاچما بو لوودان.
ووروش اؤز خلقینله سن ده یان ـ یانا

قير، تؤك دوشمانلاري مرد ـ مردانا
قوو اؤز وطنيندن ايشغالچيلاري
هر ايستعمارچيني، هر ظولمكاري،
قورخما، دوگوشلرده آخسا دا قانين
ياخود دوداغيندان چيخسا دا جانين
دايان قوي دوشمنلر تار و مار اولسون
سنين ده وطنين بختيار اولسون
دوغسون قيزيل گونش، آچيلسين سحر
سنين ده ائللرين اولسون بختور
گول آچسين دوزلرده سونبول ـ شلاله
قوروسون تيكانلار، گؤيرسين لاله.
بوتون كؤهنه دونيا اود توتسون يانسين
آزادليق بايراغي شن دالغالانسين.

قوجامان تبريزي بوروموش دومان
يوزمينلر اينساني سارسيدير حيرمان.
بوتون دودكشلرده بوغولموش نفس
هئچ بير سيويستوودان چيخمايير بير سس
سوسوب چاليشقانليق، دايانيب زحمت
بوتون هر طرفي بورويوب دهشت.
قارالديب گؤيلري ظولمون غوباري
ياغيب يئر اوزونه فلاكت قاري.
بوتون كارگر الي قوينوندا
معيشتين آغير يوكو بوينوندا.
قاليب كوچه‌لرده سفيل سرگردان
كسيب آمانيني ايشسيزليك، حيرمان.
كندچي كروانلاري توتموش يوللاري
گلير هر طرفدن اينسان قاتاري.
يانيقليغا دوشموش يازيق اوبالي
چاريق ـ پتاوالي، ييرتيق چوخالي.
بوتون وار ـ يوخونو دالينا آلميش
چيپلاق اوشاقلارين يانينا سالميش.
سئل كيمي آخيشير شهره هر ياندان
آرا هشتريدن، آرا موغاندان.

هر قاپيدا بير جوت چيگني توربالي
گؤز ياشي آخيدير، ديله‌نير چؤرك.
سويوق آلازلايير لوت بدنلري
سوموك سيزيلداير، قووشور كورك.
گرمخنالاردا اؤلوم قوخويور
آجليق اينسانلارا كفن توخويور.

گئجه‌دير، هر يانا كؤچوب قارانليق
بوتون طبيعتي دوندوروب سويوق.
كولك وييلداير، بوران اووسه‌نير
سانكي، گؤيدن يئره كافور الـه‌نير.
بير مزار كيميدير بوتون كاينات
طبيعت بورونوب قاردان آغ حيات.
يولون قيراغيندا چكيبدير قاتار
بير سيرا كلـه‌مه ـ كؤتور داخمالار.

هانسیسیندان ایسه سولغون بیر ایشیق
بویلانیر ائشیگه توستو قاریشیق.
(آغیر آددیم لارلا یاریرام قاري
ایرلیله‌ییرم، داخمایا ساري)
ایشیغین قارشیسي کسیلیر بیر آن
چیخیر ایچریدن مفلوك بیر اینسان
قانشاردا دایانیر جانسیز هئیکلي
قارشیما اوزانیر دامارلي الي:
ـ رحم ائت منه آغا! یاماندیر حالیم
بیر هفته‌دن چوخدور آجدیر عیالیم
(دئین بیر قوجادیر، آخیدیر یاشین
شرمیندن یوخاري قالدیرمیر باشین)
هارادانسا گلیر سیزیلتي سسي
بیر بیغین اینسانین حزین ناله‌سي
گئجه‌نین باغریني یاریر ناله‌لر
قونور خاطیریمه آغیر بیر کدر.
ایچریم آلیشیر، باغریم اودلانیر
روحوم شؤعله چکیر، اورگیم یانیر.
باخدیقجا بو محروم، سفیل اینسانا
ایچیمده نیفرتدن قوپور فیرتانا.
نیفرت تانریلارین پوچ رؤیاسینا
بو کور قورولوشون شوم دونیاسینا.
دوشونورم، کیمدیر بو دوشگون سفیل
قوجا اکینچیدیر، دیلنچي دگیل.

هله اللریندن گئتمه‌میش اونون
اوراغین، شنه‌نین ایللیك قاباري.
هئچ زامان یوخودا گؤرمه‌میش اونو
سحر گونشي‌نین ایلك شوعالاري.

دوشونورم کیمدیر بو محکوم اینسان
اودور روزو وئرن، او دور یارادان.
«منه رحم ائله‌یین»، دئیه او دیللر
سوآلا آچیلان بو قابار اللر.
سویوقدان تیتره‌ین او معصوم اوشاق
بنووشه‌یه دؤنموش او لاله یاناق.
او، سعادتلي بیر رحمت الیدیر
وطن غونچاسیدیر، وطن گولودور.
اونوندور بو عالم، اونوندور جاهان
اونون امگیله یاشاییر اینسان.
باغریما باسیرام دوشگون قوجاني
اؤپورم الي‌نین قابارلاریني.
حؤرمتله الیني الیمه آلیب
محبت قولومو بوینونا سالیب:
ـ دئمه احسان ائله، رحم ائله منه
من کي وارلیغیمي بورجلویام سنه.
سنیندیر حیاتیم، یئدیگیم چؤرك
سنیندیر کؤکسومده چیرپینان اورك.
سنیندیر ایلیگیم، سنیندیر قانیم
سنیندیر وارلیغیم، سنیندیر جانیم.

سنین زحمتیندیر منی یارادان
سنین مؤحنتیندیر منی اویادان.
بو، گونشدن آیدین بیر حقیقتدیر
اینسانین وارلیغي سنه مینتدیر.
او، قابار اللركي، قاپ ـ قارا یانمیش
او یورغون گؤزلر كي، غمدن اوسانمیش
او، قارا قویلانان دونموش آیاقلار
كؤمور تك قارالان یانمیش دوداقلار
بوتون كئچیردیگین او قارا گونلر
اورگيني سیخان آغیر دوگونلر
دمیرچيخانادا دؤگدوگون دمیر
بوتون مشقتله سوردوگون عؤمور
ایستيسي جیسميني یاندیران گونش
شوملادیغین یئرلر، دردیگین كولش
ایشیغیندا بوغدا سوووردوغون آي
عؤمرونو چورودن یاز، پاییز، قیش، یاي
قولونا باغلانان ایپلرین یئري
تورپاغا تؤكدوگون آلنيـنین تري
اوزرینده كلك قوردوغون داغلار
اكیب بئجردیگین صفالي باغلار
هامیسي ـ هامیسي شاهیددیر كي، من
سنه مینتدارام دوغولان گوندن.

بوتك من دگیلم، دونیا بیلیر كي،
سن بشریته روزي وئرنسن.
اینان كي، حیاتین اوجاغي سؤنور
اگر سن اكمه‌سن، سن ایشله‌مه‌سن.

قوجا ساكیت ـ ساكیت باخیر اوزومه
سونرادا چاتیلیر آغارمیش قاشي.
نه‌لر دوشونورسه سؤزلریمدن او
معنالي ـ معنالي بیرغانیر باشي.

ـ نه دئییرسن اوغول، كسیلمیش چارام
بیر كره اوزولموش هر یاندان الیم.
هاني امگیمین قدریني بیلن؟
دونیانین ظولموندن بوكولموش بئلیم.

نه‌لر چكمه‌میشدیر بلالي باشیم
نه لر اوخوموشام، نه‌لر چالمیشام
بودور حیاتیمین سون سرانجامي
دیوارلار دیبینده مه‌لر قالمیشام.

منه بو دؤورانین وفاسي بودور
بیر عؤمور مشقت، عاقبت سوآل
یئتمیش ایل چالیشماق، یئتمیش ایل زحمت
آخیرسي اولموشدور بوینوما وبال.

هانسي گون عؤمرومده من شاد اولموشام؟
گونوم بختیم كیمي، قارالمیش هر آن

يئتميش ايل چاليشديم، چوخ جفا چكديم
بيرجه خوش ساعاتدان تاپماديم نيشان.

ـ ياددان چيخارميشسان بس او بير ايلي؟
منله بير سنگرده ياتان زاماني؟
يوخسا اونودموشسان اوخوش گونلري؟
اوخوشبخت حياتي، او شن دؤوراني؟

ـ اوخ، دئمه! تاريخين قارانليغيندا
او ايل بير آي ايدي، دوغدودا باتدي.
عؤمور چيچكلندي آنجاق بير باهار
لاكين، گوللريني يانغين ساراتدي.

قرنلر ظولمتدن، دوماندان سونرا
بير گونش دوغدو، بير ايل ياز اولدو.
لاكين، اويئگانه شن باهارين دا
بير قيزيل گول قدر عؤمرو آز اولدو.

خالق حؤكومتي‌نين شن دؤورانيندا
آنجاق بيز آنلاديق عؤمرون لذتين.
دئديك: آخشاميميز سحره دؤندو
اليندن قورتارديق ظولمون، ذيلّتين.

دئمه غصبكارين قارا كينه‌سي
اوحياتي بيزه قويماياجاقميش.
دئمه اكديگيميز اوميد زميسين
قولدورلار اود ووروب يانديراجاقميش.

رضاخان اوغلونون زيانكار الي
اوحياتي بيزه قالا، قويمادي.
او قودوز، ميليونلار ايران خلقي‌نين
قانيني بوسبوتون سوردو، دويمادي.

ـ يوخ آتا، داريخما، بو قارا دؤوران
بو توستو، بو دومان، بو قار، بو بوران
چوخ چكمز، ايشيق بير باهارا دؤنر
يئنه ده حياتين گولشني گولر.

ياتار قارلي قيشين سويوق يئللري
آچار شن باهارين قيزيل‌گوللري
بيزيمدير گله‌جك، بؤيوك گله‌جك
تاريخ جلادلارا باش اگمييه‌جك

بئش ميليون زحمتكش محروم اينسانا
دئمك «نجات تاپميش» آذربايجانا
رضاخان اوغلونون ظولوم تؤحفه‌سي
فلاكت تؤحفه‌سي، اؤلوم تؤحفه‌سي

وطني بورويوب قانلي بير دهشت
سارسيدير خلقيمي آجليق، فلاكت

کسیر نفسلري سونگو، زیندان، دار
تیکیلیب دوداقلار، باغلانیب قوللار.

لاکین، تاریخ بویو بو بؤیوك دیار
تسلیم اولمامیشدیر و اولمایاجاق.
دوغما تورپاغیمدا قودوز دوشمانا
اگر یئر واردیرسا، مزار اولاجاق.

دؤنمز ایگیتلرین هر شرایطده
موباریزه‌سي‌نین ایدامه‌سي وار.
شانلي فیرقه‌میزین سوسدورولمایان
قورتولوش نغمه‌سي، ایلهام سسي وار.

قانلي دوداقلاردا سؤزلر قانلیدیر
دیلکلر ده قاندیر، اورکلر ده قان.
جیلوو گمیریري قان آلماق دییه
هر یئریندن دوران، هر باش قالدیران.

یوردوم، اودلار یوردو، آذربایجاندیر
مردلیگین آلینماز مؤحکم قالاسي
یوردوم باش اگمه‌میش ایسکندرلره
گلمه‌میشدیر یئره ایگیت آرخاسي.

یوردوم، بابکلرین یادیگاریدیر
هر تولکو بورادان باج آپارانماز
ائلیمین غضبي طوغیانا گلسه
اسلانلار الیندن جان قورتارانماز.

ظالیم، ساغ باش گورا آپارا بیلمز
اوغرو چیراغي‌نین اولماز ایشیغي
اگري ایلان تئزراق گوشه‌یه گلر
دوشماني بوغاجاق اؤز قارانلیغي.

چکمه‌سي مامیزلي، اگري پاپاقلي
اوز ـ گؤزو پودرالي، چیگني یاراقلي
دانیشاندا مین جور عیشوه‌لر ساتان
هر اؤتن قادینا بیر قاش ـ گؤز آتان
شاهلیق قوشونونون » دون کیشوتلاري «
تولك تولکولري، قوجا قوردلاري
باش آپارمایاجاق آذر یوردوندان
ارنلر یوردوندان، ارلر یوردوندان.

گوناهسیز تؤکولن ناحاق قانلارین
هر داملاسیندان بیر بابك قالخاجاق
توفانلار قوپاجاق ائل غضبیندن
دوشمانین گؤزونه شیمشك چاخاجاق.

قانا باتمیش ظالیم اللره قارشي
قالخاجاق ائللرین اینتیقام الي
سون ظفر شوبهه‌سیز کوتله‌لرین‌دیر

غاليب گلەجكدير خالقين املي.

گئجه هر نه قدر اوزون اولسا دا
سحر آچيلاجاق، گونش دوغاجاق
بو سؤز داها بوگون افسانه دگيل
«ايشيق قارانليغي بير گون بوغاجاق»

دارادیقجا گونش ساري تئللرين
گئدەجك سهندين باشيٚنين قاري
گول چيچكلر اوسته اينجي سپەجك
دومانلي داغلارين بوز بولوتلاري.

يئنه يوردوموزا باهار گلەجك
سولغون گوللريميز يئنه گولەجك
تاريخ جلادلارا باش اگميەجك
بيزيمدير گلەجك، بؤيوك گلەجك.

تبريز 1328

آراز

من آرازين آديلان
چوخ زاماندير تانيشام.
ان كيچيك ياشلاريمدان
اونو راوانلاميشام.

قوجا بابام نه واخت كي،
بوغازيم آغريياردي:
«آراز كئچميشم» ـ دييه،
بوغازيمي سيغاردي.

سوروشارديم: ـ آي بابا،
آراز نەدير، كئچميسن!
نه كيمي شئيدير او كي،
سويونداندا ايچميسن!

سوآليمدان بابامين
ياشارادي گؤزلري.
اوزونون چينلرينده
گيزلنردي كدري.

اوزومه مأيوس ـ مأيوس
باخيب دئمزدي بير سؤز.
گؤرردیم آنجاق اولوب
اونون توكلري بيز ـ بيز.

سونرا دا قارداشیمین
آدین قویدولار آراز.
لاکین اوندا دا منه
آیدینلاشمادي بو راز.

آنجاق آراز بئشیکده
یاتیب بیرغانان زامان،
بو سؤزلري دینلردیم
آنامین لایلاسیندان:

«آرازي آییردیلار،
قوم ایلن دویوردولار،
من سندن آیریلمازدیم،
ظولمونن آییردیلار».

نئچه ایل اوندان سونرا
درس اوخویان زامان بیز،
بونلاري درس کئچیردي
بیزه موعلیمیمیز:

- آراز بؤیوك بیر چایدیر
ایرانین شیمالیندا.
قافقاز اؤلکه‌سي دورور
بو چایین اوتاییندا.

بیر پارچایمیش ازلدن
باشدان باشا بو دیار،
ایندي ایسه آییرمیش
اونو بیزدن »غصبکار« ...

ایندي اورا حؤکم ائدیر
«اوروس ایستعمارچیلاري»
اونا گؤره »فلاکت«
بوروموش او دیاري.

«وطن» گؤزله‌ییر بیزدن
باسیب کئچك آرازي
دوشمانلارین الیندن
«آزاد» ائدك قافقازي.

موعلیمین سؤزو ایله
«قافقازي آزاد ائتمك»
او گونلر ده اولموشدو
منه ان بؤیوك دیلك.

هیجانلار ایچینده
آییلمیشدي بو سودا:
- «گرکدیر ظولم الیندن
قورتارا قافقازیا.»

اوگون ائوه گلدیکده
بابامي ياخالاديم.
گؤزلريمين ياشيني
ياناغيما جالاديم:

ـ بابا، نييه سن منه
تانيتمادين آرازي!
اونون اوتاييندا کي
بيزيم »اسير» قافقازي!

بابام حئيرتلنه‌رك
مات ـ مات باخدي اوزومه
او، آجيقلي ـ آجيقلي
جاواب وئردي سؤزومه:

ـ بو، نه سؤزدور دئييرسن!
نه اسارت، نه آراز!
سنه کيم دئميشدير کي
اسيردير ايندي قافقاز!

بابام آجيقلانديقدا
قهر توتدو گؤزومو
ايکي اليمله برک ـ برک
توتدوم پؤرتموش اوزومو:

ـ من نه ائديم، آي بابا،
موعليم دئدي بيزه.
باخ، اونلارين هاميسي
يازيلميش درسيميزه.

بوردا يازيرکي، قافقاز
بيزيم ايميش بير زامان
ايندي ايسه آييرميش
غصبکارلار ايراندان.

يئنه بابام قيزاردي
چاتيلدي چال قاشلاري.
تأثوردن سوزولدو
ساققالينا ياشلاري.

بدني اسه ـ اسه
قوجاقلادي باشيمي،
قابارلي اللريله
سيلدي ايستي ياشيمي:

ـ يازيق بالاجيغازلار،
وطنين کؤرپه‌لري.
سيزلري هده‌له‌يير
ويجدان تهلوکه‌لري.

آفرین، قوچاق اوغلوم!
قوربان شیرین سؤزووه
بو دوغما دویغولارلا
بابان دؤنسون گؤزووه.

وطن‌پرورلیک حیسّي
موقدّس بیر دویغودور،
وطنیني قوروماق
هر ایگیندن بورجودور.

وطندیر بیزه اورك،
وطندیر بیزه آنا،
ایلیگیمیز، قانیمیز
بیل کي، باغلیدیر اونا.

اؤز شیرین جانیمیزدان
بیزه عزیزدیر وطن،
قوي دائما خار اولسون
وطنیني سئومه‌ین.

دوغرودور، قلبیمیز تك
دوغمادیر بیزه قافقاز.
بو واحید اورگین‌سه
بیر داماریدیر آراز.

دوغرودور، تاریخ بویو
بئله اولمامیشیق بیز.
بو جور بؤلونمه‌میشدي
ایکي یئره اؤلکه‌میز.

آنجاق اینانماق اولماز
بعضي اویدورمالارا،
چوخ بزکلي سؤزلره،
چوخ پوچ قورامالارا.

بو سؤزلرین هامیسي
دوغرودور، دوزدور، آمّا
بیر چوخ قویروقلو یالان
سوخولموش آراسینا.

تاریخ قلبه‌زنلري
ایستعمار دلالّلاري
قورامیش بو سؤزلري
بو یالان مقاللاري.

دوغرودورکي، موشترك
شانلي کئچمیشیمیز وار
بؤیوك آذر یوردوموز
اودلاردانديیر یادیگار

یئنه‌ده دوغرودور کي،
بیز ایکي قارداشلاري
آییرمیش، آیري سالمیش
تزار ایشغالچیلاري.

لاکین بو دوز دگیل کي،
ایندي قافقاز ائللري
«اسارت آلتیندا دیر،
زنجیرده‌دیر اللري»

بیر زامان بئله ایدیسه
ایندي دییشمیش دؤوران
اسارت کؤچون چاتمیش
بؤیوك قافقازیادان.

بیر زامان اسیر ایدیك
همي اونلار، همي بیز.
ظولم اودونا یانیردي
کئچمیش نسیل‌لریمیز.

سونرادا پارچالاندي
وطنیمیز آرادان
بیر قولچوماق زورلادي
باشقا قولو زوربادان.

اوگون قافقاز قورتاردي
قجر اسارتیندن.
او قولدور ظالیملرین
ظولموندن، ذیلتیندن.

ولاکین معروض قالدي
باشقا بیر اسارته
تازادان محکوم اولدو
یئني بیر فلاکته.

تزار موطلقیّتي
سونگو تاخدي آرازا
ایستعمار قاري یاغدي
بیزیم دوغما قافقازا.

بو ایکي قات اسارت
لاکین تئز چاتدي باشا
عملده سبب اولدو
ابدي قورتولوشا.

بیر قورتولوشا کي، او
حیات وئردي ائللره.
بیر دفعه‌لیك سون قویدو
او قارانلیق ایللره.

بؤیوك روس میلّتی‌نین
صبیري باشدان آشاندا.
زحمتکش کوتله‌لري
دنیز کیمي داشاندا.

بؤیوك پتروقراد دا
آل بایراقلار اسنده.
قابار اللر تزارین،
نفسیني کسنده.

روس زحمتکشلریله
دوست دییه، یولداش دییه.
قانلي وورو‌شمالاردا
جان دییه، قارداش دییه.

ال بیر اولوب دوگوشدو
ییخدي ظولمون بیناسین.
غالبیّتله قوردو
سوسیالیزمین دونیاسین.

بؤیوك پرولتاریانین
یوکسلتدي آل بایراغین
اسارتدن قورتاردي
دوغما وطن تورپاغین.

داغیتدي خانین، بگین
قارا حاکمیتین.
ایفتیخارلا یاراتدي
شورالار جمهوریتین.

غالبیت قازاندي
اینسانین پاك املي.
یئني بیر دؤوران قوردو
زحمتکشین مرد الي.

داریخما، ایندي اوغول
اسیر دگیلدیر قافقاز.
بو دئدیگیم سؤزلري
دینله‌ییب کؤنلونه یاز.

هر کیم کي امگینه
مالیکدیر بودونیادا
اونا محکوم و اسیر
دئمك اولماز ابدا.

ایندي قافقاز ائللري
مالیکدیر وارلیغینا.
هامي خوشبخت یاشاییر
آزادلیق ساغلیغینا.

بلکه ده اوغول ایندي
اسیر بیزلریك، بیزلر.
بو قولدور حؤکومتدن
باشیمیز چکمیر نه‌لر.

ایندي اسیر بیزیك کي،
گؤرمه‌ییریك بیر خوش گون.
باغیمیز، اکینیمیز
تالانا گئدیر بوتون.

دونیادا بوندان آغیر
میلّي اسارت نه‌وار؟
اؤز دیلیمیزده بیزي
دانیشماغا قویمازلار.

بیر حؤکومت کي، مني
ازیشدیریر هر یاندا
دیلیمي کسیري، اؤز
دیلیمده دانیشاندا.

مگر ایشغالچي دگیل؟
یا دگیلمي غصبکار؟
دونیادا بوندان آغیر
میلي اسارت نه‌وار؟

گؤر کي، اسیر بیزلریك
اسیر دگیلدیر قافقاز
سوسیالیزیم اؤلکه‌سینده
بیل کي، اسارت اولماز

قافقازدا چوخداندیر کي،
اسارت گئدیب بادا
سعادت گولو آچیب
هر داشدا، هر قایادا.

قاپیلاردان قوو‌ولوب
واختسیز اؤلوم، فلاکت
لوغتلردن پوزولوب
آجلیق، ذیلت، سفالت.

عصیرلر ظولمتیندن
آیدینلیغا چیخیب ائل
آزاد حیات، آزاد دیل
آزاد نغمه، آزاد تئل.

ایشسیزلیکدن، آجلیقدان
قالمامیشدیر بیر اثر
سعادت قوجاغیندا
هامي اولوب بختور.

گئتميش داغلارين قاري
زمستان دؤنموش يازا
قيزيل گونش نور ساچير
بيزيم عزيز قافقازا.

ظولمكار خانين، بگين
كسيليب قانلي الي
واقعيته چاتيب
كوتلەلرين املي

شاهلارين قيزيل تاجي
موزەلره آتيليب
آدامجيل قوزغونلارين
قانادلاري چاتيليب.

باشدان آتيب اينسانلار
جهلين تهلوكەسيني
يويوب اؤز اتگيندن
رذالت لكەسيني.

قولاق آس، گؤر نه چكير
منيم بلالي باشيم
باخسان اگر، يئر ساليب
ياناغيمدا گؤز ياشيم.

قارا بير يالاواجليق
چولقاميش بيزيم ائلي
آتاما مزار اولموش
مازندران تونلي.

آغارميشدير آنامين
ساچلاري گنج ياشيندا
اريميش، كاباب اولموش
تنديرلرين باشيندا.

ديغلاميش، ورم توتموش
كيچيك باجيم ياسمن
فرش كارخانالاريندا
شئه يئرده ايشلەمكدن.

ايندي بيزيم اؤلكەده
ظولوم توتوب هر ياني
يوردوموز اولوب بوتون
ديريلر قبريستاني.

خلقيني قودوز ياغي
داغيدير، كسير، باسير
هر حاق سؤز دانيشاني
اؤلدورور، داردان آسير

آغیر بیر اسارته
محکوم اولموش ائلیمیز
یوز یئردن قیفیللانمیش
آغزیمیزدا دیلیمیز.

بئله بیر « وطنداشلیق»
بیلمیرم، نه تهردیر؟
بیر آدیمیز «ایرانلي»
بیري‌ده »تورکه‌خر» دیر

گؤره‌سن سونو وارمي
بو آغیر نیسگیللرین؟
باهاري - یازي یوخمو
بو بورانلي ایللرین؟

یوردوموز چیچکله‌نیر
بزنیر، باشدان باشا.
امگیمیز روح وئریر
هر قایایا، هر داشا.

کؤچونو چاتیب گئدیب
اؤلکه‌میزدن قارا قیش
ائللریمیز ابدي
سعادته اوغرامیش.

بیزیمدیر آزاد حیات
بیزیمدیر بو شن حیات
قوي وار اولسون، یاشاسین
بو دؤوراني یارادان.

بابام هئي دانیشیردي
پؤرتوردو یاناقلاري
هیجاندان اسیردي
رمقسیز دوداقلاري.

دئدیکجه دیرچلیردي
یورغون گؤزلري مودام
مني تیتره‌دیردي
گؤزلرینده کي اینام.
اینام بشریتین
او موقدس یولونا
اینام دئدیکلرینین
موسلّم اولدوغونا.

اینام سوسیالیزمه
اینام او حقیقته
اینام اونون ائللره
وئردیگي سعادته.

ایچیمده اویانیردي

گورولتولو بیر توفان
آزغینلیقلارا قارشي
روحوم ائدیردي عوصیان.

عوصیان جیغالبازلارین
کلك‌بازلیقلارینا
ویجدان اوغرولارینین
صحنه‌سازلیقلارینا.

آیدین بیر حقیقته
باش اگیردي ایناميم
آچیردي گؤزلریني
اویدوررولموش ویجدانیم.

اؤپوردو حاقین اوزون
قلبیمین دوداقلاري
اؤپوردو اوندا اولان
درین دوغمالیقلاري.

سیلینیردي قلبیمدن
جاهیلیتین پاسي
منه اوز گؤستریردي
واقعیت دونیاسي.

خیالیمین ترلاني
بزه‌ییردي شاهپرین.
قونوردو سینه‌سي‌نه
الماس دونلو گؤیلرین.

یئنه ده اوجالیردي
گؤیون لاي با لايينا
اوردان نظر سالیردي
آرازین اوتايينا ...

آرازین او تايينا
او، املك دونیاسینا
سوسیالیزم اوجاغینا
سعادت یوواسینا.

باكي‌يا، لنكرانا
تیفلیسه، ایروانا
شكي‌یه، نخجیوانا
شاماخي‌يا، شیروانا.

اؤتوردو کالخوزلاردان
پامبیق تارلالاریندان
خزر ساحیللریندن
تاخیل پوخالاریندان.

سلاملاییب اؤپوردو

اؤز قارداش ائللريني
محبتله سيخيردي
چاليشقان اللريني.

گؤروردو او شن ديار
بزنميش باشدان باشا
سعادت قوشو قونموش
هر قايايا، هر داشا.

آليردي چوبانلارين
نغمه‌لي نئي سسيني
آزاد آذر قيزينين
آزادليق نغمه‌سيني.

مابيل ـ مابيل باخيردي
اوشاق باغچالارينا
ورهووليقلا بوي آتان
سووت بالالارينا.

قاچيب قوجاقلاييردي
كامسامولچو «آيدين»ي
اؤز دوغما قارداشيني
سوسياليزم اؤولاديني.

آچيردي قارشيسينا
عؤمرونون دفتريني
بير ـ بير نيشان وئريردي
اؤز قارا گونلريني.

ـ منه قولاق آس، آيدين
ائشيت، قارا گونومدن
يوخسا بيلمه‌ييرسن‌مي
سنين قارداشينام من؟

لاكين منيم مسكنيم
قارانليق داخمالاردير
عؤمرومون هر آنيندا
مين بير آجيليق واردير.

سؤيله، قارداش، نه اوچون
سن ائله‌سن، من بئله؟
نه عاميل سبب اولموش
بو شوم ايكيجه‌ليگه؟

سؤيله، من بو حياتدان
نئچون محروم اولموشام؟
آچماميش اؤز قينيمدا
سارالميشام، سولموشام.

يوخسا جوجرمه‌ميشيك

بیر کؤتوکدن سن و من؟
مگر بسله‌مه‌میشدیر
ایکیمیزي بیر وطن؟

داماریمیزدا بیزیم
واحد بیر قان آخماییر؟
قارداش، دییه گؤزوموز
بیر ـ بیرینه باخماییر.

سعادتلي بیر حیات
سنین چکیر نازیني
قارا قیش قاپساماییر
باهاریني، یازیني.

قاققیلداشیر، اویناشیر
گؤزل کهلیك قایادا
گونده تویدور، بایرامدیر
هر ائلده، هر اوبادا.

چالینیر صدفلي ساز
چیرپینیر آزاد اورك
دئییر بیر ده بو دیار
یامان گون گؤرمیه‌جك.

جوشور شاعیرین قلبي
سئوینجي آشیر ـ داشیر.
ائل دییه، وطن دییه
مین بیر نغمه‌لر قوشور.

چمنلري اوینادیر
بولبوللرین نغمه‌سي
داغا ـ داشا سس سالیر
چوبانلارین نئي سسي.

مین ظفرله قورولور
سوسیالیزم جنتي
طبیعتي دگیشیر
اینسانلارین قودرتي.

اینسانین جومرد الي
دریالاردان باج آلیر
یاریر ماوي گؤیلري
اولدوزلارا یول سالیر.

گؤره‌سن بو آیریلیق
چاتاجاقدیرمي باشا؟
ایکي قارداش بیر داها
یاشایاجاقدیر قوشا؟

سؤیله، منه، بس آراز

قورویاجاقدیر هاچان؟
نه واختا تك اولاجاق
وطنیم منه زیندان؟

آذر - 1331

شهریارا مکتوب

بیر الیمده قلم، بیر الده کاغاذ،
خیالیم بویلانیر دامدان ـ دیواردان.
باشیمدا یارباغین گزمك هاواسي،
قاپیلار باغلیدي، یول هاردان؟

حاصارین دالیندا، گؤنول وئردیگیم،
اویار، بیر باغ سالیب سویي بولودان.
هئیواسي کهربیا، ناري یاقوتدان،
تاغي فیروزه‌دن، دیواري گولدن.

ماوي ایوانیندا، ساز چالیر زؤهره،
بورحوندا یاي چکیب، دایانیب کئیوان.
لاییقي‌وار گیرم قصرینه من ده؟
قیللي پاپاغیملان، قیریخ سازیملان؟

او بو احتشاملا، بو طمطراقلا،
قاپیسین اوزومه آچمازسا نه‌وار؟
شاهلا رعیتین صؤحبتي توتماز،
من بیر اوباللییام، او دور «شهریار».

گرك روخصت آلام، حیدربابادان،
یوخ جاوابي، بلکه منه وئرمه‌سین.
بیرده شهریاردان فرمانیم واردیر،
«شاعربیر ـ بیریني اولور گؤرمه‌سین؟».

یوخ... من ده سهندم، باشیم اوجادیر،
ایچیمده سؤنمه‌ین عشق آتشي وار.
منده صفاسي وار گوللو باهارین،
باشیمي دوتسا دا، قارا بولودلار.

بیر الیمده اود وار، بیر الیمده سو،
بیر اوزوم قارا قیش، بیري باهاردیر.
دوستا ـ ایستکلي‌یه، ایستي قوینوم وار،
دوشمانا باخیشیم شاختادیر قاردیر.

لاله‌لي چیچکلي چمنلریمده،
گلیب یورد سالسا دا چوبان ـ چولوقلار.
یالواررام صفامدان اوز دؤنرمه‌سین،

شهریارا لاییق، شاه یوردوم دا وار.

کؤنلوم هاواسیلا قول ـ قاناد آچیر،
قاف قالاسین آشماق دئیه، اوجالیر.
قالخدیقجا بوي آتیر، داش ـ دیوارلارا،
آلیجي ترلانیم، یورولور قالیر.

دیوارلار! دیوارلار! پولاد اولساز دا،
آلماس موشار اوللام، کسیب بیچرم..
کولونگون بورج آللام فرهاد بابامین،
بیستون اولساز دا، چاپیب گئچرم.

دیوارلار! دیوارلار! یول وئرین گئچیم،
وولقانام، نفسیم توفان قوپارار.
«بولود»ام، سالللانسا، قاشیم ـ قاباغیم،
آغلارام عالمي سئللر آپارار.

ایچیمده بوغولور، دادیم، فریادیم،
هاییمانه دیوار هاي وئریر، نه یار.
نه داشدان سس چیخیر، نه ده قارداشدان،
سانکي بوشلوقلاردا ایتیر دالغالار!

بلکه ده خیالدیر مني سارسیدان،
یادا کي، سحردیر یاردان آییران.
دئییرلر: «دیلبریم بولول قصرینده،
داردادیر، آسیلیب تپه ساچیندان».

سهندي قورخوتماز نه سراي، نه سحر،
محبت دئییلن، بیر افسونو وار.
هم اسم اعظمدیر، هم اسم شبدیر،
باغلي قاپیلاري، اوزونه آچار.

آچیلین! آچیلین! باغلي قاپیلار،
محبت نامینه، ایستك نامینه.
اریيین، تؤکولون دمیر قیفیللار!
کؤنول خاطیرینه اورك نامینه.

سانکي توفان قوپور، گؤي گورولداییر،
بولودلار چاخناشیر، شیمشك شاخیر.
اود ـ آلوو، الەنیر یئرین اوزونه،
دەمیر دروازالار، سو اولوب آخیر.

گلیر قولاغیما اینیلتيلري،
«بوردا بیر شئر داردا قالیب باغیریر».
دوغرودان دا من بیر موروّتسیزم،
قارداشیم داردادير، مني چاغیریر.

چکیلین! چکیلین! یول وئرین کئچیم،
اورگیم آلیشیب، آلوو ساچارام.
شهریار بوینونا زنجیر وورالار؟!

چئینرم، گمیررم، دارتیب آچارام.

ایشله‌ییر قولوما دمیر، پخله‌ر،
زنجیر قینجیقدیریر، یئنجیر اتیمي.
جان قارداش! هله‌لیك باغیشلا مني،
دئیه‌سن اونوتدوم، اسارتیمي

عزیز شهریاریم! مني باغیشلا،
اینجیمه، داریلما، فیکرین هارداdیر.
مورّوت‌سیز دگیل سنین قارداشین،
آنجاق سنین کیمي او دا، داردادیر.

اؤزون دئمه‌میسن: «بیزیم ائللرده،
وکیل موکلین خرجیني چکر؟».
آنا، عشق اوجاغي سؤنمه‌سین دئیه،
اورگین اریدر، چیراغا تؤکر!

هر یاني بیلمیرم، بیزیم دیاردا،
هئچ ده خیال دگیل، دوستلوق، محبت.
آنجاق ایشیق ساچان ایستي گونش ده،
بعضاً بولوت آلتدا گیزله‌نیر البت.

بلکه ده نه بیلیم، سولطان قارداشیم!
حقیقتده ایشین عیبي بیزده‌دیر.
همین بو ایلقارین دوشگونویوك بیز،
گوناه ياددا دگیل، اؤزوموزده‌دیر.

بیر آووج کلك‌باز، قوماربار ایله،
پاکباز اولموشوق، پاك اودوزموشوق.
مردایکن، نامرده رحم ائیله‌میشیك،
ایندي نامردلره مؤحتاج اولموشوق.

دولتلي‌یه ساخسي لازیم اولاندا،
ووروب سیندیرمیشیق اؤز کوزه‌میزي.
چیخدیغیمیز قیني بگنمه‌میشیك،
بیز ائلي آتمیشیق، ائل آتیب بیزي.

ائلیمیزه نه گون آغلامیشیق بیز،
باغین شاختا ووروب بوستاني یانیب.
ائل بیزه نئیله‌سین، نه گون آغلاسین؟
آغزي قیفیللانیب، دیلي باغلانیب.

ایندي اولان اولوب، کئچنلر، کئچیب،
جالانان سو، بیر ده کوزه‌یه دولماز!
دالدان آتیلان داش توپوغا دگر،
گؤزیاشي تؤکمکله، یارا ساغالماز!

بو گون من سهندم، سن شهریارسان،
گل باشین اوجالداق قوجا تبریزین.
بیر کره یادلارین داشیني آتاق،

چكك قايغي‌سيني، اؤز ائليميزين.

شاعيريم، دونياني نئجه گؤرورسن؟
دوز يئييب، دوز قابين سينديرانلار وار.
قديربيلن يارا، جان قوربان ائيله،
قدير بيلميينه حئييفدير ايلقار.

اؤزگه چيراغينا ياغ اولماق بسدير،
دوغما ائللريميز قارانليقدادير.
يانيب ياندير‌مایاق يادين اوجاغين،
ائويميز سويوقدور، قيشدير، شاختادير.

دئميرم يانمایاق، آلوولانمایاق،
يانماسين، نئيله‌سين يازيق پروانه؟
يانمایاق وفاسيز يارين اودونا،
ياناق ائليميزه، ياناق وطنه!

وفاسيز گوللرين اوستوندن اوچاق،
قوناق صداقتلي ائل قوجاغينا.
سؤنمز عشقيميزدن بير پئيود سالاق،
ائلين شاختا وورموش، گول بوداغينا.

بير يئرده قالماقداق داريلديق، اؤلدوك،
دوغما يوردوموزو دولاناق، گزك،
ائل ايله آغلاياق، ائل ايله گولك،
اينجي‌ميزي وطن ساپينا دوزك.

او گؤزل شهرده، عزيز دياردا،
شاعيري جوشدوران صحنه‌لر چوخ وار.
نيسگيللري چوخدور دردلي تبريزين،
بيري سن اؤزونسن، عزيز شهريار!

هله‌ليك كيچيك بير داملا اولساق دا،
سوزولك، دوزولك داماق گؤل اولاق.
بيزده باشيميزي قاتاق باشلارا،
قاريشاق سولارا، آخار سئل اولاق.

دره‌لري كئچك، دنيزه چاتاق،
شيلتاق دالغالارا دؤنك، كوكره‌يك.
ايستي گونش ايله قول - بويون اولاق،
قيزيناق، ترله‌يك، بولودا دؤنك.

اوچاق او قوراخليق، پوزغون ديارا،
سوسوزوندان ديلي چيخان داغلارا.
يييه‌سيز، قايغي‌سيز، يازسيز، باهارسيز،
چيچك‌سيز، يارپاق‌سيز، بارسيز باغلارا.

شاختالار، توفانلار، سرين كولكلر،
اسسين اوستوموزه بوم - بوز، بوزاراق.
آغيناق، آغيناق اوجا داغلاردان،

دانقاز قایالاري دیبدن قوپاراق.

چایلارا سد ووراق، درەلر دولسون،
داشقین آخان سولار، هدر آخماسین.
یاشارسین قوروموش کوللارین کؤکو،
زمیلر سوسوزدان گؤیه باخماسین.

«سهند» ده گول آچسین، «حیدر بابا» دا،
اوزریمده چادیر قورسون »شهریارا«.
باخاق چیچکلەنن یوردا شعر یازاق،
شاعیر ده بختیار، شعر ده بختیار!

کسك دونیامیزدان کینەنین کؤکون،
عشقدن بیر یئني قورولوش قوراق.
وئرك شیمشکلرله قاناد ـ قانادا،
گئدك اولدوزلارا، گونشه قوناق.

شاعیریم! سؤزومو غوربته سالما،
قولاق آس، دونیادا گؤر بیر نه سسدیر؟!
باغریوي سیخماسین بو هاي ـ هارایلار،
قیریلان زنجیردیر، سینان قفسدیر!

1346/11/21